

Kárpátaljai Hírmondó

VIII. évfolyam 2. szám, 2012. június

Juhász Gyula

Alföldi utca

Poros magyar nyár napja ver
Szőke akácot, árva nyárfát,
Köröskörül fény, csönd delel,
S árokban szunnyadnak a kácsák.

Az élet alszik, nem dalol,
Távírópózna égbe bámul,
Sürgős hír száguld valahol,
De itt nem tudnak a világrul.

Minek is arról tudni most,
Vesztett fejszének a nyeléről,
Mikor pazarlón úgy zuhog
Az arany nyíl a szürke égből?

(1924)

A kismuzsalyi romtemplom

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

VIII. évfolyam, 2. szám
2012. június

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 06-1-267-0198
E-mail: karpataljaiszovetseg@t-online.hu

Felelős kiadó: Katona Tamás,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla,
Dupka György,
Szöllősy Tibor,
Zubánics László,
Elbéné Mester Magdolna,
Schober Ottó.

Gazdasági felelős:
dr. Damjanovich Imre

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
450 példányban.

E lapszám megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap támogatja.

A folyóiraton nyereség
nem keletkezik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról

<i>Vers mindenkinek.</i> Áprily Lajos: A kertbe ment; Pilinszky János: Négysoros;	
Dsida Jenő: Tízparancsolat, töredék, X.	3
<i>Szervezeti élet.</i> A Kárpátaljai Szövetség XXIII. közgyűlésén	4
<i>Határok nélkül.</i> Beregi Ünnepi Hét; "Lengyel s magyar – két jó barát...";	7
Szépirok Kárpátalján; Vendégjáték a testvérvárosból	8
<i>Emlékezet.</i> Dsida Jenőre emlékeztek; Horváth Anna-emlékkiállítás	9
<i>Hitélet.</i> Szabadíts meg a gonosztól. Hrabár Tamás prédikációja	10
"Emlékezés a viszontagságos évekre"	11
<i>Lapozó.</i> Az öreg szolga visszanéz. Részletek Géczy Tihamér emlékirataiból	13
<i>Lélektől lélekig.</i> Az ökumené jegyében	14
<i>Irodalom, képzőművészet.</i> Ikonkiállítás Beregszászban; Együtt az Együttel	15
<i>Népszerű tudomány.</i> Az ősidők mondái; "A máramarosi öt koronaváros	
levéltára 1326–1910"	16
<i>Szórványban.</i> A magyar kultúrát ünnepelték Körösmezőn. Kijevi Magyar Napok	17
<i>Ez történt.</i> Irodalmi karaván Kárpátalján	18
<i>Fiatalokról fiataloknak.</i> Cserkésznap Beregszászban; Irka-gyereknep	19
<i>Hírünk a világban.</i> Matl Péter köszöntése	20
<i>Híres szülötteink.</i> Finta Éva az Együtt Nívódíjasa	21
Kiss Ferenc emlékülés Budapesten	24
<i>Hagyományörzés.</i> Beregi szöttesek Budapesten	26
<i>Gyökerek.</i> Orémus Kálmán újságíró	27
<i>Irodalom.</i> Oly korban élünk itt a földön... Weinrauch Katalin írása	30
Lengyel János: Arcok a vonatról	31
<i>Múltbanéző.</i> Fedák László sporttörténész	32
<i>Olvasmány.</i> Debüt: Papp Laura	34
<i>Korkép.</i> Hudák Rudolf: Elefánt a porcelánboltban	35
<i>Szerkesztőségünk postájából</i>	36
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	37
<i>Képzőművészet.</i> "Mindig világpolgáramak vallottam magam"	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Mit csinál most Koszták István	
festőművész?	40

Címlapfotók: Szemere Judit, Molnár Bertalan

Köszönjük a támogatást!

Hálásak vagyunk mindazon olvasóinknak, akik pénzösszegek átutalásával nyújtottak segítséget ahhoz, hogy a Kárpátaljai Szövetség, illetve a Kárpátaljai Hírmondó túlélje a gazdasági válság nehéz időszakát. Külön köszönjük Dr. Nemeséri Lászlóné budapesti tagtársunknak a kiemelt összegű támogatást.

Hálásak vagyunk a Kárpátaljai Hírmondóban közölt publikációk szerzőinek, akik tiszteletdíjukat felajánlották a lapkiadás költségeinek fedezésére.

Üdvözljük sorainkban az új tagtársakat!

A Kárpátaljai Szövetség a 2012-es esztendő eddig eltelt időszakában számos új taggal gyarapodott. Ezúton is köszöntjük őket!

Örvendetes, hogy tagjaink sorába lépett Dr. Bódy László is, aki 1964–1969 között magyarországi cserediákként szerzett diplomát a Lembergi Egyetemen, és a saját bőrén tapasztalhatta, hogyan szocializálódott annak idején a kárpátaljai magyar műszaki értelmiség. Dr. Bódy László jelenleg egy Amerikához köthető vállalat ügyvezető igazgatójaként tevékenykedik. Tagtársunk az április 21-én megtartott közgyűlés után felajánlotta, hogy mindenben támogatja közösségünk tevékenységét. Jóindulatát köszönjük!

Tisztelettel:

a Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Nem lesz magyar többségű választókerület Kárpátalján!

Április 28-án a Központi Választási Bizottság (KVB) kijelölte az októberben megtartandó parlamenti választások egyéni választókerületeinek határait. A magyar kormány, számos nemzetközi szervezet közbenjárása, több mint 150 ezer kárpátaljai magyar várakozása ellenére sem lesz Kárpátalján magyar többségű egyéni választókerület, ami szinte lehetetlenné teszi, hogy szűkebb pátriánk választópolgárai magyar nemzetiségű képviselőt delegáljanak a Legfelsőbb Tanácsba.

Legutóbb márciusban maga Orbán Viktor magyar kormányfő szorgalmazta kijevisi látogatása alkalmával, hogy alakítsanak ki Kárpátalján egy olyan egyéni választókerületet, amelynek lakossága magyar többségű. Előtte Martonyi János külügyminiszter kapott erre konkrét ígéretet az ukrán fővárosban. Sajnos, bizonyos politikai erők érdekei felülírták e kéréseket és a rájuk kapott ígéreteket. Nemhogy nem hoztak létre Kárpátalján egy beregszászi székhelyű egyéni választókerületet, de a túlnyomóan magyar lakta Beregszászi járást is szétszabdalták.

A Központi Választási Bizottság határozata értelmében Kárpátalján összesen hat egyéni választókerületet hoztak létre.

Az Ungvári járást Ungvárral és Csappal együtt a 68. számú ungvári választókerülethez csatolták, amelybe összesen több mint 159 ezer szavazópolgár tartozik. Itt csak 25,6 ezer a magyarok száma, a magyar lakosság részaránya tehát ebben a szavazókerületben csak alig valamivel több, mint 16 százalékot tesz ki.

A Beregszászi járás északkeleti részét a munkácsi 69. számú választókerülethez csatolták. A Munkácsi járás több mint 14 ezer magyar nemzetiségű magyar szavazójához tehát több mint 13 ezer beregszászi járási magyar szavazót osztottak be. Ennek következtében a több mint 160 ezer szavazót számláló 69. számú választókerületben csak a lakosság 17,8 százaléka magyar nemzetiségű. Többek között a munkácsi központú 69. választókerülethez tartozik Bótrágy, Bány, Nagy- és Kisbégány, Gát, Zápsony, Kaszony, Csonkapi, Heteny, Rafajnaújfalú, Beregsom magyar lakossága.

A 73. számú egyéni választókerület központja nem Beregszászban, hanem Nagyszőlősen lesz, a körzet 147 026 szavazópolgárából 28 493 a magyar nemzetiségű, vagyis a magyar szavazók részaránya itt is csak 33,6 százalékot tesz ki. Ehhez a körzethez ugyanis nemcsak a teljes Nagyszőlősi járás, valamint Beregszász város és a Beregszászi járás maradéka tartozik, hanem az Ilosvai járás egy része is, mégpedig kivétel nélkül ukrán, illetve ruszin települések. Talán érdemes visszaemlékezni arra, hogy 1998-ban és 2002-ben, amikor a parlamenti választásokat vegyes rendszerben bonyolították le, az akkori Beregszász központú 72. számú egyéni választókerületben a magyarság aránya meghaladta az 50 százalékot, ami lehetővé tette, hogy magyar képviselő kerüljön az ukrán parlamentbe. Most erre aligha lesz lehetőség! Annál is inkább, mert teljesen reménytelen, hogy a két magyar érdekvédelmi szervezet – az UMDSZ és a KMKSZ – közös jelölt indításában állapodjon meg.

A Központi Választási Bizottság határozatának közzététele után a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség azonnal nyilatkozatot tett közzé, amelyben többek között leszögezte:

„A bizottság a KMKSZ és más magyar szervezetek igényeit, valamint Magyarország kormányának ez irányú kéréseit figyelmen kívül hagyva, Kárpátalja magyar lakta vidékeit több választókerülethez osztotta be úgy, hogy arányuk sehol nem éri el az egyharmadot sem. Míután a 150 ezres magyarságnak nincs esélye az 5 százalékos, körülbelül 1 millió szavazatot jelentő választási küszöb átlépésére, az egyéni körzet jelenti a parlamenti képviselet megszerzésének egyetlen lehetőségét. A magyarok lakta vidékek különböző körzetekhez való besorolásáról szóló döntés nagymértékben csökkenti a magyar parlamenti képviselet megszerzésének esélyét, így egyértelműen a magyarok érdekei ellen irányuló lépés. A KMKSZ ezen intézkedést a kárpátaljai magyar népcsoport elleni nyílt támadásként értékeli, és a leghatározottabban elítéli azt.” (Hasonló tartalmú nyilatkozatot tett közzé az *Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség is – a szerk.*)

Kétségtelen, hogy a kárpátaljai magyarság érdekeit felülírták a megyében uralkodó politikai erők érdekei. Ahelyett, hogy újraalakították volna az 1998-as és a 2002. évi választásokon létrehozott egykori 72. számú egyéni választókerületet, három részre szabdalták azt, Beregszászt pedig, az egyetlen magyar többségű járás székhelyét, megfosztották attól a lehetőségtől is, hogy egy választási szavazókerület központja legyen. Ami eddig még soha nem fordult elő!

CSANÁDI GYÖRGY

Vers mindenkinek

Áprily Lajos

A kertbe ment

Uram, én nem tudom, milyen a kerted,
a virágosod és a pázsitod.
Én nem tudom, virágok ültetését
ágyásaidban hogy igazítod.

Csak azt tudom, hogy kendőjét levette
júniusi vasárnap hajnalán,
beteg lábával és beteg szívével
bánatosan kertedbe ment anyám.

Uram, tele volt immár félelemmel,
sokszor riasztó árnyék lepte meg,
de szigony-eres, érdes két kezével
még gyomlálgatta volna kertemet.

A kicsi teste csupa nyugtalanság,
s most elgondolni nem tudom, hogy ül.
Virágosodban könyörülj meg rajta,
hogy szegény ne szenvedjen tétlenül.

Mezőiden ne csak virágmagot vess,
virágaid közé vegyíts gyomot,
hogy anyám keze gyomlálhassa kerted:
asphodelosod és liliomod.

Pilinszky János

Négysoros

Alvó szegek a jéghideg homokban.
Plakátmagányban ázó éjjelek.
Égve hagytad a folyosón a villanyt.
Ma ontják véretem.

Dsida Jenő

Tízparancsolat

Töredék

X.

Felebarátod ökre, háza
után kívánságod ne légyen:
ilyen szegénységekre vágyini
nagy szegénység és csúnya szegény.
Orrodba édes illatot gyűjts,
szivedbe békét és mosolygást,
szemedbe fényt, hogy az utolsó
napon is tudj örülni folyvást
s eképpen szólj csak és ne mondj mást:
köszönöm, hogy tápláljatok,
hús, alma, búza, lencse, borsó!
Amint jó volt hozzám a bölcső,
tudom, hogy jó lesz a koporsó.
Ki most lefekszik, nem kívánta,
hogy földje legyen, háza, ökre,
de amit látott, gyönyörű volt
és véle marad mindörökre.
És övé marad mindörökre.

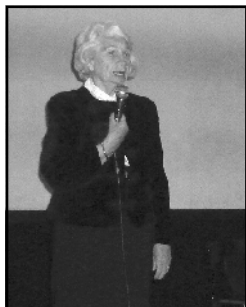
„Kárpátaljai szívvel szóljunk haza az otthon maradottakhoz”

A Kárpátaljai Szövetség XXIII. közgyűlésén

Kutlán András, Kovács Sándor és Dr. Damjanovich Imre
a filmvetítés után

Április 21-én a Magyarok Házának Széchenyi termében tartotta rendes évi közgyűlését a Kárpátaljai Szövetség. 10 órakor Dr. Damjanovich Imre, a Kárpátaljai Szövetség társelnöke, a közgyűlés levezető elnöke megállapította, hogy az egybegyűlték számát tekintve a fórum nem határozatképes, mert nincs jelen a tagság 50 százaléka, + 1 fő, így az Alapszabály IV/2. pontja értelmében egy órával az eredetileg meghirdetett időpont után az eredeti napirenddel és helyen tartják azt meg. A szünetben az érdeklődők Kovács Sándor közíró „Honfoglalásunk hét emlékműve” című, filmvetítéssel egybekötött előadásán gazdagodhattak ismeretekkel.

Dr. Báthory Katalin

Dr. Báthory Katalin, a Kárpátaljai Szövetség egykori főtitkára indítványozta, hogy Kovács Sándort terjesszék fel a Magyar Örökség-díjra. Ot idézve: „Ritka az ilyen mélyreható hazafiasság.” Szólt a Vereckei emlékmű újabb meggyalázásáról, miközben hangsúlyozta: a hazától, a szülőföldtől nem lehet elszakadni soha. Aki a múltat gyalázza, az a jövőt nem érdemli! Kutlán András festőművész, a Kárpátaljai Írók Költők Képzőművészek Magyarországi Alkotóközösségének társelnöke hangsúlyozta: büszke Kovács Sándor munkásságára, nagy nyereség számára, hogy a fájdalmasan korán elhunyt S. Benedek András művelődéstörténész után a közíró lett a KIKKMAK másik társelnöke.

Ezután Dr. Damjanovich Imre megnyitotta a közgyűlést. Mivel Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke betegsége miatt nem tudott jelen lenni a fórumon, Dr. Damjanovich Imre társelnök terjesztette a

mus mindenfajta megnyilvánulását, különös tekintettel arra, hogy az utóbbi években az ukrán nacionalista erők részéről atrocitások érika kárpátaljai magyarságot.

A társelnök rámutatott: mindent meg kell tenni azért, hogy a szövetség megfelelően a civil szervezetekre vonatkozó új törvénynek. Kifejezte azt a reményét, hogy a sikertelen pályázatok ellenére a szövetség folyóirata, a Kárpátaljai Hirmondó a jövőben is meg fog jelenni (a közösség fennállása óta tavaly zárt először negatív mérleggel). Ezután ismertette a 2012-es évi munkatervet. Elmondta: bízik benne, hogy az idén több pályázati támogatás segíti majd a kitűzött célok megvalósulását. Szólt arról, hogy a beszámolási időszakban két elnökségi tagot külföldre szólított a kötelesség: Baranyi András Moszkvában tevékenykedik, Perényi János pedig Marokkóban lett nagykövet. A Szövetség Erdemes Tagja címmel kitüntetett Petruska Márta pedig családja körében kapott feladatokat. Az elnökség helyzete így nem könnyű, hiszen tisztújító közgyűlésre csak a jövő esztendőben kerül sor.

A beszámoló elfogadása után Papp Lászlóné, a Felügyelő Bizottság elnöke értékelte a pénzügyi és számviteli tevékenységet. Bár a szövetség pénzügyi helyzetét rendben találta, rámutatott több kisebb hiányosságra. Hangsúlyozta, hogy szorosabb kapcsolatot kell kialakítani a kárpátaljai magyar szervezetekkel, így az elnökség több közös pályázatot nyújthatna be, ami jelentősen növelné az esélyeket.

Ezt követően Fenyvesi András, a Magyar Nemzeti Olvasóegyleti Mozgalom képviselője szólt az egybegyűltékhez. Vé-

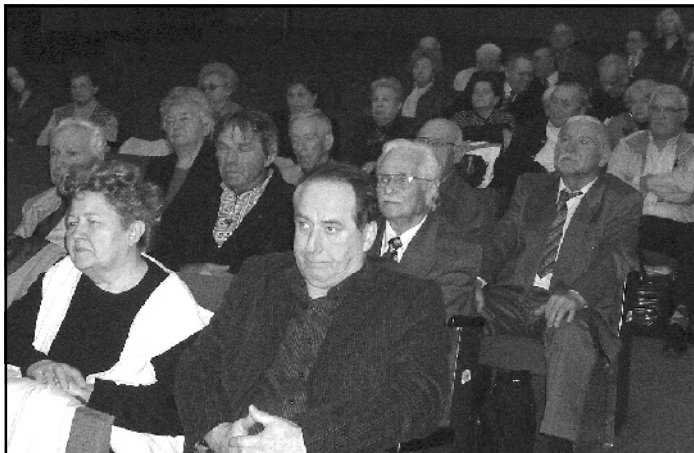

Papp Lászlóné

Barátok, ha találkoznak

leménye szerint a magyarságnak végre felül kell emelkednie a trianoni traumán és meg kell tennie mindent a megmaradásért. Szorgalmazta a települési összefogást, ➤

A közgyűlés résztvevőinek egy csoportja

„Kárpátaljai szívvel szóljunk haza az otthon maradottakhoz”

A Kárpátaljai Szövetség XXIII. közgyűlésén

Tóth Antal József, Schober Ottó és László József tagtársak

■ a lokálpatriotizmus kiteljesítését. A felszólaló kitért a Vereckei emlékmű újbóli meggyalázására is, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a kisebbségben élő magyarságnak nem lehet célja a többségi néppel való konfrontáció. A szövetség segítségét kérte az olvasómozgalom kárpátaljai tagozatának megszervezéséhez.

Dr. Kövér László, a Kárpátaljai Szövetség Hajdú-Bihar Megyei Regionális Szervezetének társelnöke beszámolt a 31 fős közösség tevékenységéről. A Beregszászló elszármazott Révay László a nemzeti identitását fokozatosan elvesztő, Rahó környéki kárpátaljai szórványról beszélt. Füzesi Magda főszerkesztő röviden beszámolt a Kárpátaljai Hírmondó munkájáról és terveiről. Kitért a számos pozitív visszajelzésre is, amelyeket az olvasóktól kap a szerkesztőbizottság. Felkérte a közgyűlés résztvevőit, hogy ismeretségi körükben népszerűsítsék a negyedéves kiadványt.

Végezetül Báthory Katalint idézzük: „Akik itt vagyunk Magyarországon, kárpátaljai szívvel szólunk haza az otthon maradottakhoz.” Ez a gondolat volt a Kárpátaljai Szövetség XXIII. közgyűlésének vezérfonala, e gondolat jegyében folytatja tevékenységét a közösség, amely hida képez a szülőföldön élő és az anyaországba áttelepült kárpátaljai magyarok között.

Tudósítónk
Fotó: SZEMERE JUDIT,
TÓTH ANTAL JÓZSEF,
DUTKAY LÁSZLÓ

Alább közöljük Géczy Tihamér lelkipásztorunknak a Kárpátaljai Szövetség közgyűléséhez írt levelét.

Tisztelt Közgyűlés, Kedves Barátaim!

Szövetségünk debreceni helyi szervezete és a magam nevében őszinte, testvéri szeretettel köszöntöm Kárpátaljai Szövetségünk XXIII. közgyűlésének elnökségét, valamennyi jelenlévő kedves tagtársunkat. Alázatosan elfogadva az élő Isten akaratából rám mért testi és egészségi állapotomat, sajnálatos módon nem tudok együtt lenni azokkal, akik közel állnak a szívemhez. Így fogadjátok el ezt az

írásban elküldött néhány gondolatot, amelyben a mi helyi kis közösségünk életéről szeretnék hírt adni – a magam életével együtt.

Összetartozunk...

Debreceni helyi szervezetünk csaknem egyidős az 1989-ben bejegyzett Kárpátaljai Szövetséggel. Ez alatt az idő alatt csaknem minden hónapban össze tudunk jönni. Arra nem volt anyagi fedezetünk, hogy önálló helyiséget biztosítsunk az alkalmaink megtartására. De az élő Isten szeretete mindig adott megoldást – először a KDNP helyiségében, azután a Református Egyházmegye tanácstermében gyűlhetünk össze. Amikor a betegségem után ez a lehetőség is megszűnt, akkor – a Balogh Miklós társelnökünk

kapcsolata révén több mint egy éve – a Technika Házában kaptunk egy olyan megoldást, amely minden igényt kielégít. Minden hónap utolsó szombatján találkozunk.

A tanácskozásokon változatlanul foglalkozunk a mindennapi életünk problémáival, emellett egy-egy kis irodalmi szolgálat is adódik – felolvasás, versmondás, különféle beszámolók (pl.: egy alkalommal volt egy videofilm-vetítés is a kárpátaljai látogatásokról). Ezeket főleg Kövér László társelnökünk és a már említett Balogh Miklós barátunk szervezték a jelenlévők számára. Az irodalmi és történelmi problémák megvitatásában én is részt vettem. Mindezek mellett az én leglényegesebb szolgálatom az volt, hogy amikor jelen lehettem, minden alkalommal igehirdetést végeztem. Sajnos már ebben az új helyiségben nagyon kevésszer tudtam együtt lenni kedves közösségünkkel. Egészségi állapotom miatt önálló utazásra – még rövid távolságra is – képtelen vagyok. Néhányszor adott az Isten annyi erőt, hogy egyszer Kövér László,

másszor Balogh Miklós jött értem, vittek el a kocsijukkal, majd hoztak is haza. Ezek az alkalmak mindig különös ajándékok voltak az életemben. Boldogan szolgáltam az Igével, és örömmel vettem részt azokon a találkozásokon, amelyeken valakit a névnapja vagy a születésnapja alkalmából köszöntöttünk. Ilyenkor – ahogy ez már szokás is közöttünk – szeretetvendégségre is sor került.

Az ünnepekkor, amikor a városban koszorúzások vannak, a Kárpátaljai Szövetség nevében is mindig elhelyezzük a magunk koszorúját. Ezeket az alkalmakat Kövér László és Balogh Miklós szervezik most már nélkülem.

Igy, engedjétek meg, Kedves Barátaim, hogy ezen a helyen is megköszönjem nekik ezt a szép szolgálatot. Nem keserít el az a tény, hogy én sok min-

Együttgondolkodás – 2012

„Kárpátaljai szívvel szólunk haza az otthon maradottakhoz”

**A Kárpátaljai Szövetség
XXIII. közgyűlésén**

denben nem tudok személyesen jelen lenni. Hálát adok Istennek, hogy nekünk adta őket, és imádkozom értük, hogy tovább is adjon erőt, és áldja meg őket.

Szülőföldünkkel, Kárpátaljával is élő kapcsolatunk volt és van ma is. Minden év novemberében, az elhurcoltak emléknapján elmentünk Beregszászba és Nagyberegbe – elvittük a magunk koszorújával a Debreceni Megyei Jogú Város koszorúját is, és mind a két helyen elhelyeztük azokat a szép emlékműveknél. Nagyberegben, a szülőfalumban a délelőtti istentiszteleten én hirdettem az Igét, majd ezt követően mentünk koszorúzni. Az elmúlt évben én már nem tudtam elmenni a szokásos kis küldöttségünkkel.

Az igei szolgálatot úgy oldottuk meg, hogy én leírtam a magam prédikációját; a küldöttségünk elvitte; és a nagyberegi lelkipásztor felolvasta a templomban. Így nemcsak lélekben voltam ott velük, hanem a biztonságtételtem is eljutott szűkebb pátriám-ba. Ehhez a szolgálathoz – mint eddig is, így most is – Debrecen Város Önkormányzata térítésmentesen biztosította a kis autóbust, amiért jelenhelyen is külön köszönetet mondtunk.

Köszönöm, Kedves Testvéreim, hogy leírhattam gondolataimat! Munkákra és mindennapi életetekre Isten gazdag áldását kérve Pál apostolnak a Thessalonikai gyülekezethez írt második leveléből a második rész 16. és 17. verseivel köszöntelek Benneteket: „Maga pedig a mi Urunk Jézus Krisztus, és az Isten a mi Atyánk, aki szeretett minket és kegyelméből örök vigasztalással és jó reménységgel ajándékozott meg; Vigasztalja meg a ti szíveteiket, és erősítsen meg titeket minden tudományban és jó cselekedetben.”

**GÉCZY TIHAMÉR
lelkipásztor**

Kedves Olvasóink!

A Kárpátaljai Szövetség honlapján tájékoztatjuk az érdeklődőket az aktuális programokról, tervekről, beszámolunk korábbi rendezvényeinkről.

Szeretnénk kikérni azzal kapcsolatos véleményüket: mit látnának még szívesen a www.ksz.egalnet.hu című honlapunkon.

Kedves Fiatalok!

A KÁRISZ honlapján olvashattok az aktuális tervekről, programokról, beszámolunk eredményeinkről.

Írjátok meg, mit olvasnátok szívesen a www.karisz.egalnet.hu című honlapunkon!

Előzetes tájékoztató a hagyományos balatonföldvári találkozóról

A Kárpátaljai Szövetség kárpátaljai együttműködő partnereivel – a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesülete, a Cserkészlilium a Keresztény Ifjúságért Jótékonyági Alapítvány, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet – NEA pályázati támogatással, Együttműködési Fórum és hagyományos találkozó szervezését tervezi 2012. szeptember 7–8–9-én Balatonföldváron a kárpátaljaiak és az áttelepültek, illetve a Magyarországon tanuló vagy dolgozó földijeink részvételével.

A hagyományos háromnapos, országhatáron átvelő rendezvény évről évre mind jelentősebb szerepet kap a nemzeti összetartozást erősítő együttműködési kapcsolataink ápolásában, az időszerű feladatok felmérésében, értékelésében, a tennivalók megbeszélésében. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján a Kárpátaljai Szövetség e rendezvénye vált legalkalmasabbá a kárpát-medencei magyarok civil szervezeti életének továbbfejlesztését célzó tapasztalatcserékre, kerekasztal-beszélgetésekre, információcserére, a kisebbségi sorban élő magyarság szociális, oktatási, kulturális és gazdasági helyzetének bemutatására, valamint az áttelepült és otthon maradt magyarság közötti kapcsolat erősítésére, az áttelepültek és az otthon maradtak identitástudatának megőrzésére a szakterületeket kívá-

lón ismerő határon túli szervezetek vezetői, illetve a hazai meghívott, esetenként minisztériumokat képviselő, felkészült személyek közreműködésével.

A tervezett rendezvényünk általános célja: tájékoztatás az együttműködő kárpátaljai közösségek szervezeti életéről, tevékenységéről, fejlesztési lehetőségek feltárása, az euro-atlanti integrációval kapcsolatos lehetőségek számbavétele, ki- és felhasználásának, útjainak, módjainak megbeszélése; lehetőség biztosítása a mind jobban magára talált, jelentős értékeket felmutató kárpátaljai kulturális élet érdemes szereplőinek, íróknak, költőknek, képző- és alkotóművészeknek a bemutatkozására; a kárpátaljai magyar oktatás támogatásával kapcsolatos sajátos módok vizsgálata; az áttelepült kárpátaljai magyarok szülőföld iránti felelősségének, szeretetének ápolása.

A rendezvényre terveink szerint 200–250 fő részvételével kerül sor, közülük mintegy 45–50 fő határon túli tag, továbbá a meghívott együttműködő kárpátaljai szervezet képviselője, író, művész, Kárpát-medencei újságíró, illetve hazai előadó. A találkozót plenáris és szekcióülések, illetve kulturális bemutatók teszik tartalmasabbá. Eredményes pályázat birtokában Beregszászról autóbussz indítását tervezzük a Beregszász–Balatonföldvár–Beregszász útvonalon.

Programelőzetes

- * Baráti körök (ungvári, munkácsi, Felső-Tisza-vidéki, beregszászi) találkozója.
- * Bemutatkozik a Kárpátaljai Szövetség újonnan megalakult jogsegélyszolgálat. Azonnali helyi tanácsadás.
- * Meghívott alkotóművészek kiállításának ünnepélyes megnyitója.
- * „Ukrájna útja Európába”. Tájékoztató a gazdasági, kulturális, tudományos együttműködés lehetőségeiről, a szomszédságpolitika keleti dimenziójának erősítése, Keleti Partnerség EU-program, valamint az INTERREG III. A és C pályázati lehetőségek ismertetése (előadó: Magyarország Külügyminisztériumának meghívott képviselője).
- * Helyi szervezeteink és alapítványaink képviselőinek beszámolója. A Kárpátaljai Szövetség szervezeti életének fejlesztése, az új civil törvénnyel kapcsolatos feladatok, együttműködési megállapodások pontosítása.
- * Ifjúsági szervezetek bemutatkozása, új kapcsolatok építése, jövőbeni közös programok megbeszélése.
- * Kárpát-medencei Lapok I. Együttműködési Fóruma. A Kárpátaljai Hírmondó és a határon túli meghívott médiumok nyílt napja. Stratégiai célunk, hogy ráirányítsuk a magyarországi társadalom figyelmét a határonkon túli magyar újságíró értelmiség áldozatos, magyarságtudattal és hittel végzett tevékenységére, azokra a mostoha körülményekre, amelyek között munkájukat végzik, illetve az elért eredményekre, és azok gyarapításának lehetőségeire.

- * Kárpátaljai fiatal írók, költők bemutatkozása. Író-olvasó találkozó.
- * Kárpátaljai előadóművészek, és a vendég cserkészek kulturális műsora.
- * Ökumenikus istentisztelet.

Az idei balatonföldvári találkozótól a szervezők azt remélik, hogy a résztvevők részletes áttekintést kapnak Kárpátalja szociális, oktatási, kulturális, gazdasági életének helyzetéről és perspektíváiról, tovább erősödik az áttelepültek és az otthon maradottak közötti kapcsolat. Az érdeklődők Magyarország Külügyminisztériumának meghívott szakemberétől kapnak tájékoztatást a határon túliak helyzetével kapcsolatos kormányzati tervekről, intézkedésekről. A meghívott szervezetek, baráti körök, alapítványok, médiumok és vidéki szervezetek erősíthetik, fejleszthetik kapcsolatrendszerüket. A résztvevő fiatalok eredményesebben kapcsolódhatnak be a Kárpátaljai Szövetség tevékenységébe.

Az érdeklődők a későbbiekben tájékoztatást kapnak a találkozón való részvételi díj összegéről is, amely a pályázat sikerének függvényében alakul majd.

Minden kedves tagtársunknak kellemes nyarat, jó pihenést kívánunk!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

BEREGI ÜNNEPI HÉT

Vásárosnaményban április 16-án kezdődött a XVII. Beregi Ünnepi Hét rendezvénysorozata. A szervezők az idén is színvonalas programokkal várták az érdeklődőket. A művelődési központban beregi amatőr festők mutatkoztak be, a Megoldás-házban Szabó Zoltán amatőr fotós munkái voltak láthatók. A Beregi Múzeumban (Tomcsányi-kastély) Kopriva Attila munkácsi festőművész, az Eötvös Iskolában pedig Szegedi Attila képzőművész kiállítását tekinthették meg.

A Tisza-parti város előjárói a felnövekvő nemzedékre is gondolva hirdették meg a közelmúltban az „Álmodtam egy világot”, az „Utazás a világ körül” és a „Tavaszi zsongás” című rajzpályázatot. Az eredményhirdetésre és a kiállítás megnyitójára szintén a programsorozat keretében került sor.

Az írott szó szerelmesei a városi könyvtárban Schäffer Erzsébettel, a Pipacsvirágom, Bodobács, Egyszer volt történetek című könyvek írójával találkozhattak. A szerző nevét, aki visszajáró vendége a vidéknek, olvasóink a Nők Lapja c. folyóiratból ismerhetik.

Az ép testben ép lélek gondolat jegyében megrendezték a Beregi Kupa asztalitenisz-bajnokságot, valamint a Rákóczi Kupa kispályás focibajnokságot. A Liszt Ferenc Kórus (karnagy Iványi Tamás) és a Városi Zeneiskola (igazgató Antalovszky Erzsébet) volt növendékeinek közös koncertjén színvonalas zenei produkciókat hallhattunk, valamint a nagyszülősi illetőségű Csuprik Etelkának, Ukrajna érdemes művészenek, a Lembergi Állami Konzervatórium professzorának zongorajátékában gyönyörködhetett a közönség.

A Beregi Ünnepi Hét keretében zajlott a Partium folyóirat szerzőinek felolvasóestje, amelynek a vásárosnaményi Balázs József Városi Könyvtár adott otthont. A folyóirat szerkesztőit és szerzőit Fejes Csilla, a könyvtár vezetője fogadta és látta vendégül.

Elsőként Felhős Szabolcs, a Partium főszerkesztője köszöntötte a vendégeket, s a népes közönséget, majd ismertette a lap történetét, szellemi hagyatékának fontosságát, hangsúlyozva az unitárius szellem jelenlétét, annak összetartó erejét a folyóirat életében. A továbbiakban a szerzők olvastak fel verseikből: Lőrincz P. Gabriella (Beregszász), Oláh András (Mátészalka), Kürti László (Mátészalka), Bakos Kiss Károly (Beregújfalu). Farkas Gábor (Debrecen) a felolvasáson kívül bemutatta a 2011 decemberében Törzsét tartó fa címmel megjelent kötetét, amelyet az érdeklődők a helyszínen meg is vásárolhattak.

A rendezvény kötetlen beszélgetéssel zárult, az olvasók, érdeklődők hozzászólásai, kérdései emelték az ünnepi hangulatot.

Az április 21-ig tartó Beregi Ünnepi Hét szinte minden korosztály és érdeklődő számára biztosított programot. A fent említetteken kívül volt Manó olimpia, azaz kisiskolások ügyességi versenye, nemzetközi zeneiskolai zongoraverseny (zsűrielnök Csuprik Etelka), Váci Mihály Szavalóverseny, Ki mit tud? vetélkedő, és láthatta a közönség a Meseautó című darabot ismert színművészek közreműködésével. Szellemi feltöltődés volt eza rendezvénysorozat, a résztvevők és a vendégek nagy meglepedésére. Köszönet a szervezőknek, a házigazdáknak.

Tudósítónk

„Lengyel s magyar – két jó barát...”

Március 23-án, a lengyel-magyar barátság napján konferenciát rendeztek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. Köszöntőt mondott Tóth István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja, aki szólt arról, hogy a Magyar Országgyűlés hivatalosan 2007-ben nyilvánította március 23-át a lengyel-magyar barátság napjává. Elmondta: a két nép sokszor segítette egymást a történelem viharaiiban. Ezek minden esetben szabadságküzdelmek voltak, olyan nemes eszmék, amelyek képesek megmozgatni a két ország társadalmát. A főkonzul páratlannak nevezte a két nép közötti több évszázados barátságot, amely mindmáig szoros annak ellenére is, hogy sem genetikai, sem nyelvi kötődésük nincs.

Ezt követően a főiskola énekkarának előadásában elhangzott Magyarország és Lengyelország himnuszai.

A konferencián Brenzovics László történész, a Kárpátaljai Magyar Főiskolaért Alapítvány elnöke tartott nyitóbeszédet, aki a sokak által jól ismert, rimbe szedett közmondással szemléltette a két nemzet barátságát: „lengyel s magyar — két jó barát, együtt vív és issza borát”. A felszólaló hangsúlyozta, hogy mind a lengyel, mind a magyar történelem szinte kibogozhatatlan a másik ismerete nélkül. Röviden szólt arról, hogy a két nemzet legfőbb kapcsolattartó vidéke szülőföldünk volt. Példaként említette, hogy ezen a térségen vezetett át a bor kereskedelmi útvonala Lengyelország felé. Ezután a főiskola kórusa lengyel népdalcsoportot adott elő.

A konferenciának több Magyarországról és Lengyelországból érkezett vendége volt. „A lengyel menekültügy Magyarországon 1939–1946” címmel előadást tartott Wojciech Fraziek történész, a krakkói Nemzeti Emlékezet Intézetének főmunkatársa, közreműködött dr. Zoltán András tanszékvezető egyetemi tanár (ELTE BTK), az MTA doktora. Ezt követően Gerencsér Tibor történész doktorandusz (ELTE BTK) tartott színes korabeli filmhíradókkal, dokumentumokkal tarkított ismertetőt „A lengyel menekült első hulláma Magyarországon” témakörben. A konferencia utolsó előadójaként Konrad Sutarski lengyel kisebbségi politikus, a Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára igazgatójának előadását hallgathatták meg a jelenlévők „Magyar-lengyel kapcsolatok a rendszerváltás után” címmel.

Zárszavában Tóth István főkonzul reményét fejezte ki, hogy a rendezvény hagyományt teremt Kárpátalján.

M. B.

SZÉPIRÓK KÁRPÁTALJÁN

A közelmúltban Kárpátalján járt a Szépirodák Társaságának kis csoportja: április 25-én Nagyszőlősen találkoztak az írott szó szerelmeseivel, míg 26-án a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola vendégei voltak.

A Szépirodák Társasága 1997-ben jött létre, mint az egymás irodalmi munkásságát megbecsülő, hasonló szellemiségű írók szakmai és érdekvédelmi szövetsége. Tagjai célul tűzték ki az irodalom népszerűsítését. Ennek érdekében rendszeresen szerveznek különböző programokat, amelyeken az olvasóközönség találkozhat a kortárs irodalom nagyjával. Az író-olvasó találkozókra a művészetkedvelők betekintést nyerhetnek az élő irodalomba, közelebből megismerhetik az írók és költők érzés- és gondolatvilágát.

Az Apáczai Csere János könyvtár olvasótermében Budai Katalin beszélgetett Láng Zsolt, Visky András, Dragomán György és Szabó T. Anna József Attila-díjas alkotókkal.

Láng Zsolt prózaíró, szerkesztő Marosvásárhelyről (Románia) érkezett, ahol 1990-től a Látó c. szépirodalmi folyóirat szerkesztője, valamint az 1992-ben indult Éneklő Borz hangos irodalmi folyóirat alapító szerkesztője. Regényeket, novellákat, elbeszéléseket, esszéket, drámákat ír, több színpadi művét bemutatták. Munkásságát számos díjjal ismerték el.

Visky András erdélyi magyar író, drámaíró, dramaturg, egyetemi tanár, színházi teoretikus. 1989-től a kolozsvári Korunk c. kulturális folyóirat szerkesztője, majd Koinónia névvel saját kiadót alapított, amelynek 2009-ig egyben főszerkesztője is volt. Jelenleg a Kolozsvári Állami Magyar Színház dramaturgia, művészeti igazgatója. Drámáit magyar, román és amerikai színpadokon is bemutatták.

Dragomán György és felesége, Szabó T. Anna Budapesten élnek, de mindketten erdélyi születésűek. Dragomán György író, műfordító. Novellákat, regényeket, filmkritikákat ír, fordít, honlapokat szerkeszt. A fehér király című, 2005-ben napvilágot látott regényét mostanáig 27 nyelvre fordították le. Számos irodalmi díj birtokosa.

Szabó T. Anna költő, műfordító. A verseken kívül novellákat, esszéket, cikkeket, kritikákat ír. Jelenleg Shakespeare szonettjeinek új fordításán dolgozik. Számos kötete jelent meg, legújabb könyve a Tóth Krisztinával és Varró Dániellel közösen írt gyermekverskötet, a Kerge ABC.

Budai Katalin, miután megállapította, hogy a teremben diákok és tanárok egyaránt vannak, az irodalom tanító szerepére hívta fel a figyelmet, majd első irodalmi élményeikről kérdezte a vendégeket. Visky András elmondta, hogy nem mindegy, kinek a hangján szólal meg egy mű: édesapa, édesanya olvassa fel, valamelyik ismert színész tolmácsolásában halljuk először, vagy magának az íróknak az előadásában. Láng Zsolt és Szabó T. Anna azon meggyőződésüknek adtak hangot, hogy a gyermekek nevelésében meghatározó a személyes példa. Dragomán György véleménye szerint az olvasás ma is fontos, az évtizedek során csöppet sem veszített aktualitásából.

A találkozón az érdeklődők megvásárolhatták a szerzők könyveit. A rendezvény a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet jóvoltából jöhetett létre.

SZ. J.

Móra Ferenc gondolatai az irodalomról

- * A jó könyveket el kellene tiltani, hogy olvassák is őket.
- * Könnyebb egy unalmas könyvet írni, mint elolvasni.
- * Inkább a verseid írnád gondolatban, mint a gondolataid versben.
- * Amilyen a stílus, olyan az ember. Ugyan! Olyan kevés volna a jó ember!
- * A legsikeresebb mondatokat akkor írom, mikor legkevésbé vagyok bölcs.
- * A legsikeresebb mondatokat akkor írom, mikor legkevésbé vagyok bölcs.

Vendégjáték a testvérvárosból

A közelmúltban Beregszászba látogatott a magyarországi Cavaletta Művészeti Egyesület Ad Hoc Színháza. A Gödöllő kulturális életében jelentős szerepet betöltő tízéves színtársulat H. Keroul – A. Barré „Léni néni” című háromfelvonásos zenés bohózatát adta elő. Az előadásra a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban került sor.

A műsor után Gajdos István, Beregszász polgármestere a képviselőtestület és a város polgárai nevében ajándécsomaggal mondott köszönetet Gödöllő önkormányzatának, valamint a színtársulatnak a hangulatos kulturális estért. Hangsúlyozta, hogy a kisebbségben élő magyarok számára minden olyan szál fontos, amely az anyaországhoz köti. A gödöllői társulat bemutatója által a két város kapcsolata tovább erősödik és fejlődik.

Pelyhe József, Gödöllő város önkormányzati képviselője elmondta: a társulatnak feltett szándéka volt, hogy Beregszászban, Gödöllő határon túli testvérvárosában is bemutassák a darabot. Megköszönte Gajdos Istvánnak a szívélyes fogadtatást, Balácsi Józsefnek, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház igazgatójának pedig a fellépési lehetőséget.

Márton Danku István, az Ad Hoc Színház rendezője elmondta: a 22 állandó tagból álló társulatnak immár a harmadik produkciósikerült elhozni Kárpátaljára. Először 1996-ban Illés Lajos Cantus hungaricus című művével léptek fel, majd 1998-ban egy gödöllői zeneszerző, Györe Zoltán 1848 – te csillag című oratóriumát adták elő.

2004 óta jó kapcsolatokat ápolnak az erdélyi Tordaszentlászló községgel, ahol már közel 300 éves a színjátszás. A most bemutatott háromfelvonásos vígjáték is onnan származik.

A háromnapos kárpátaljai látogatás alkalmával felkeresték és megkoszorúzták a magyar történelmi emlékhelyeket.

BERNÁR

Újabb elismerés Trill Zsoltnak

Nemzeti ünnepünk alkalmából Magyarország közjogi méltóságai elismeréseket adtak át azoknak a művészeknek, akik pályájuk során magas szintű, igényes teljesítményt nyújtva gyarapították a magyar művészet értékeit. Magyarország Erdemes Művésze díjat kapott többek között földink, Trill Zsolt, a debreceni Csokonai Színház Jászai Mari-díjas színművésze.

Trill Zsolt 1993-ban diplomázott a kиеvi Állami Karpenko-Karj Színház- és Filmművészeti Egyetemen. A Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház alapítói közé tartozik. Pályafutása a kezdetektől összefonódik a színházalapító-rendező Vidnyánszky Attiláéval. 2006 óta a debreceni Csokonai Színház tagja is. Számos, a beregszászi társulatnak nemzetközi elismerést hozó darabban játszott fontos szerepeket. Madách Imre Az ember tragédiája című darabjában másfél évtizeden keresztül Lucifert, jelenleg Adámot alakítja. Emlékezetes szerepe volt az őrnagy Örkény István Tóték című drámájában. Színpadi alakításain túl ma már filmszerepeit is művészi pályája szerves részeként tarthatjuk számon.

Művészi munkásságát számos elismeréssel jutalmazták. Megkapta többek között a Jászai Mari-, a Mensáros László-, a Sűgő Csiga-, a Magyar Művészetért Bubik István-díjat, a Magyar Filmkritikusok díját.

Dsida Jenőre emlékeztek

A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) és az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) kétnapos rendezvénysorozattal emlékezett Dsida Jenő születésének 105. évfordulójára.

Május 18-án Szatmárnémetiben irodalmi tanácskozássra és kerekasztal-beszélgetésre került sor.

Május 19-én a beregszászi vasútállomás főépületének falán elhelyezett emléktáblánál gyülekeztek az emlékezők. Zubánics László, a KMMI elnöke köszöntötte a költő egykori otthonánál megjelenteket. *(Dsida Jenő nagyapja az I. világháború idején Beregszászban volt állomásfőnök, lányát és unokáit ide menekítette – a szerk.).* Hangsúlyozta, a Dsida Jenőről való megemlékezés immár másfél évtizede összeköti Beregszászt és Szatmárnémetit. Mint mondta, bár a két települést határok választják el egymástól, kultúrájukban, érzelmvilágukban, kötődéseikben mégis annak az egységes magyar tájegységnek a részei, amelyet Szatmár-Beregként emlegetnek. Köszönését fejezte ki Muzsnay Árpádnak, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület alelnökének fáradhatatlan kultúraszervezői tevékenységéért. Dsida Jenő életpályáját méltatva elmondta, hogy alkotásai méltán kaptak helyet az egyetemes magyar irodalomban.

Tóth István, a Beregszászi Magyar Konzulátus főkonzulja a Psalmus Hungaricus című vers nemzetpolitikai, valamint a kortárs írók általi megítéléséről beszélt.

Muzsnay Árpád az EMKE nevében köszöntötte az egybegyűlteket, majd hangsúlyozta: Beregszász és Szatmárnémeti között kiépített szellemi híd van, amelynek egyik jelentős és szilárd pillére Dsida Jenő.

Szili Katalin, a Magyar Parlament Nemzeti Összetartozás Bizottságának alelnöke Pomogáts Béla irodalomtörténész szavait idézte: „...egyszerűen énekelni akart: a természetről, a szerelemtől, az ifjúságról, akár a késő romantikusok. Úgy érkezett az irodalomba, akár egy kamasz anygal...”. Köszönetet mondott a rendezvény szervezőinek, kiemelve: a mostani alkalom is jól példázza, hogy mindig szükség van arra a szelíd civil erőre, amely a történelmi múltat és a közös értéket jelentő kultúrát ápolja.

Gajdos István, Beregszász polgármestere köszönetet mondott a rendezvény szervezőinek azért, hogy a kárpátaljai magyarság szellemi, kulturális és gazdasági központjában rendszeresen megemlékeznek a magyar költészet egyik legkiemelkedőbb alakjáról. Mint mondta, bár Dsida Jenő Szatmárnémetiben született, életének meghatározó időszakát, diákéveit töltötte Beregszászban.

A felszólalásokat követően a jelenlévők irodalmi összeállítást hallgattak. Elsőként Nagy Zsuka nyíregyházi költő Lirai vallomás című írását olvasta fel, majd Lőrincz P. Gabriella elszavalta Dsida Jenő Megint csupa kérdés című költeményét. Végezetül Bakos Kiss Károly költő Dsida címmel írt saját szerzeményét adta elő.

Ezután az egybegyűlteket a Dsida-táblánál elhelyezték a megemlékezés koszorúit, majd irodalmi kerekasztal-beszélgetésen vettek részt az Európa–Magyar Házban. A rendezvény moderátora Cseke Péter irodalomtörténész volt Kolozsvárról. A felszólalók a Dsida Jenő költészetével kapcsolatos, Szatmárnémetiben megtartott irodalmi rendezvénysorozat témaköreit és az ott elhangzott előadások lényegét foglalták össze.

MOLNÁR BERTALAN

Horváth Anna-emlékkiállítás

A közelmúltban Horváth Anna szobrász- és keramikusművész életét és munkásságát bemutató kiállítás nyílt a Beregszászi 6. Sz. Általános Iskolában.

Fring Erzsébet, az iskola szervezőtanára (a képen) köszöntötte az egybegyűlteket és ismertette a művésznő életútját.

Horváth Anna szobrász, keramikus, éremművész, grafikus, közíró Beregszászban született, vasutas családban. Tanulmányait Iglón kezdte, Kassán, a Rákóczi Gimnáziumban folytatta, majd 1944-ben szülővárosában fejezte be. Érettségi után a vasútállomáson, majd 1946-tól a beregszászi téglagyár csempekészítő műhelyében dolgozott. Itt szerette meg munkáinak nyersanyagát, az agyagot, és itt találkozott későbbi alkotásainak hőseivel, a téglagyári munkásokkal. 1958-ban vett részt először a járás amatőr képzőművészeinek kiállításán. Azután állandó résztvevője volt a járási, területi, köztársasági és országos kiállításoknak.

Beregszászban élt, szerette és tisztelte szülőföldjét, a kétkézi munkásokat és parasztokat. Horváth Anna művészetének jellemzője a valóságábrázolás új formáinak állandó kutatása, a bátor kísérletezés. Egész munkássága alatt arra törekedett, hogy saját kifejezőmódja legyen. Jellegetes stílusjegyei voltak a pufo-k angyalábrázolások és a kihangsúlyozott kéz. Élethűen ábrázolta az emberi alakokat. Ezt alátámasztandó a kiállítás részét képezi egy szobor, amelyet a művésznő Huszti Jolánról, az iskola egykori pedagógusáról mintázott.

1957-től publicisztikával is foglalkozott. Kisprózái, dolgozatai a Kárpáti Igaz Szó és a Kárpáti Kalendarium hasábjain láttak napvilágot. Egy ideig újságíró volt, a Kárpáti Igaz Szó munkatársa. Irodalmi riportjai összegyűjtve is megjelentek a Megtört a csend című kötetben (1965), amelyben az olvasó elé tárta Beregszász művelődési életének minden lényeges mozzanatát.

1991-ben munkásságáért a Magyar Köztársaság Művelődési és Oktatási Minisztériuma a Pro Cultura Hungarica emléklappal tüntette ki. 1995-ben a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének elnöksége nívódíjjal jutalmazta. 1996-ban megkapta az Erdemes Művész címet. 1997-ben Beregszász képviselőtestülete Pro Urbe-díjjal tüntette ki. Tagja volt a Magyar Művészeti Akadémiának. 2005 októberében hunyt el.

Az Ungvári Televízió 2004-ben, a művésznő 80. születésnapja alkalmából interjút készített vele, amelyben Horváth Anna vallott életéről, életfilozófiájáról. Mint mondta, „csak tiszta szívvel és tiszta lélekkel lehet hozzányúlni az agyaghoz, papírhoz, ceruzához, emberhez”.

A kisfilmet követően Máté Magda a művésznő egykori barátjaként szólt a jelenlévőkhez, és köszönetet mondott a kiállítás szervezőinek. Reményét fejezte ki, hogy a jövőben múzeum is őrzi majd Horváth Anna alkotásait.

Tudósítók

Szabadíts meg minket a gonosztól

Van egy háború, amely csak az idők végén fejeződik be. Az apokaliptikus arányú legnagyobb csatát az Égben harcolták, amely az Istenhez hű Angyalok és az Isten ellen föllázadt Angyalok között folyt. „Akkor háború tört ki az Égben. Mihály és Angyalai a Sátán ellen harcoltak, akit letaszítottak” (Jel 12, 7-12). Ő a Sátán, az Őskígyó, aki ármánykodott az Összülők ellen és gögből engedtlenségre biztatta őket.

Ez a szörnyű valóság, amelyen – ostobán – gúnyolódik a világ, holott elszenvedi annak romboló hatását, ami zsarnokságból, sötétségből és szenvedésből áll. A Sátán országa a sötétség országa, mert a mindenféle természetű rossz tőle származik, mint minden gonoszság forrásából.

Az Égben, Isten jelenlétében végbement csata az Értelmek borzalmas csatája volt, amely örökre eldöntötte az angyalok és az emberek jövőndő sorsát. Ez elsőrendű fontosságú történelmi tény volt, amely magával rántott eget és földet.

Az emberiség történelme ehhez az eseményhez van kötve, bármit mondjanak és gondoljanak erről az emberek! A szent iratok, az egyházatyák és egyháztudósok világosan tanúsítják ezt.

Lehet-e szenvtelennek maradni egy olyan dühödte ellenség ténykedésével szemben, akiből nem hiányzik sem a hatalom, sem a tudás, hogy harcoljon a lelkek ellen, akiket gyűlöl, és magával akar ragadni és elpusztítani?

Az istentelen kommunizmus és a társadalom átalakulása a folyamatos technikai haladással ebben a fogyasztói kultúrában kitűnő fegyvert jelentettek a Sátánnak a kezében ahhoz, hogy anyagiassá és istentelenné tegye az egész emberiséget, kitűnő eszközök voltak, hogy eltávolítsák az embert az Istentől.

Az ellenség (a Sátán), aki az ember megteremtésétől fogva semmit sem mulasztott el, hogy elragadja az embert Istentől, és a kárhozat útjára irányítsa, megszerzett – a maga emberit meghaladó értelmével – egy háborút, amelyet elszántan és álnokul folytat.

Az ellenség, ügyes hadvezérként, nemcsak kívülről támadta az egyházat (racionalizmus, francia forradalom, pozitívizmus, szabadkőművesség, szocializmus, marxizmus stb.), hanem ügyesen dolgozott annak belsejében is. Sajnos, a hívek azon vették magukat észre, hogy rabokká váltak, a Legfőbb Jó ellenségévé lettek, Aki megteremtette őket, és Aki számára lettek megteremtve. Ez az egyház nagy drámája!

Hogy megszabaduljunk az ellenség egyre arcátlanabb zsarnokságától, föl kell kelni, és késelem nélkül fedezékbe kell futni! A Sátán uralmától a lelkeknek okozott sok szenvedés megkönnyítésére szükséges szervezkedni, időt nem vesztgetve, alázattal és szilárd hittel cselekedni. Csak Jézus segítségével fogunk győzni ebben a borzalmas harcban, ebben az óriás méretű csa-

tában, amelyben élet és halál, világosság és sötétség, igazság és tévedés áll szemben egymással egy döntő ütközetben.

A fogyasztói társadalom nagyobb gazdagságot hozott a népeknek. Nagyobb gazdagságot, de nem nagyobb jólétet; nagyobb anyagi kényelmet, de nem nagyobb boldogságot. A modern életnek nincs ideje benső (lelki) életre, mivel elgyengíti, és igen gyakran megöli a kegyelem magvait, és ugyanakkor elvakítja a lelkeket ragyogó varázsával, amelyet a mostani kultúra termékei gyakorolnak a szívekre.

A csalás és a hazugság azon versengenek egymással, hogy anyagiassá tegyék az életet és elfeledtessék az embereket, hogy a földi zárandóklást nem öncélúnak kell tekinteni, hanem csakis az örökkévalóság rendjében kell látni.

Ezzel a borzalmas játékkal, amelyet ravasz céllal készített elő és valószínűleg meg az Isten és ember ellensége, sikerült neki el-irányítani a társadalmat egy tragikus lejtő felé, egész népeket elterelve a jó útról és belerántva ebbe a „játékba” magát az egyházat is.

Apostolainak Jézus egy értékes tanácsot adott, hogy ne essenek a Sátán karmaiba: „Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek” (Mt 26,41). A Sátán megkísértette az Apostolokat, mivel nem fogadták meg Jézus szavait. A tizenkettő közül egy elárulta, egy másik háromszor megtagadta.

A Sátánnak könnyű dolga volt a képmutató, önző és tisztátalan papokkal. Nem imádkoztak, hacsak nyilvánosan nem. Nem meggyőződésből, hanem ezt is színlelésből (fitogtatásból) tették: hitük nem igazi hit volt, hanem csak külsőséges formáság.

A Sátán győzelmet aratott Pilátuson, a templom katonáin és a római katonákon, néhány kivételtől eltekintve. A Sátán igyekezett hatni a két latorra, akiket Jézussal felfeszítettek: az egyik azonban tudott hinni, esdekelt és megmenekült; a másik nem hitt és Jézust káromolva halt meg.

A Sátán senkit sem kímélt, még Jézus Édesanyját sem, Akinek lelkét azzal kísértette meg, hogy kételkedjék Fia feltámadásában. Azonban nem tudta megkarcolni a Mária Szeplőtelen lelkét, Aki a Szentlélek tündöklő temploma volt. Kevesen vannak, akik – szintén megkísértve – mentesek maradnak az ördög rontó hatásától.

A Sátán végzetes munkája az ember elbukása óta nem lassul, és nem is fog lassulni az idők végéig, összes seregével együtt. Akkor majd reménytelenül el kell ismernie, hogy elvesztette az általa előidézett háborút, hiába rendelkezett az Istentől kapott cselekvési szabadsággal.

Azon a rettenetes napon, amikor ragyogni fog az isteni igazságosság, nem lesz lehetősége, hogy ártsen. Akkor majd szégyenszemre el kell fogadnia, hogy őt, a Lucifero-t (fényhordozót), a világminden-

ség legszebb teremtményét, a legértelmesebb és leghatalmasabb teremtményt egy gyenge ember győzte le (Szűz Mária), aki természetesen szerint alacsonyabb rendű, mint ő, a kegyelem által azonban mérhetetlenül magasabb rendű. Ez lesz az ő megalázó győzelme az egész örökkévalóságon át.

Az egész kinyilatkoztatásból és főleg az Evangéliumból világosan kitűnik a Sátán és seregeinek létezése. Ezért van tehát a HITIGAZSÁG (dogma). Ennek az igazságnak a tagadása eretnokság. Tehát azok, akik rosszhiszeműségből tagadják ezt a valóságot, eretnekek.

A Sátán létezésének tagadása szintén az ember elbukásának tagadását jelenti, jelenti az eredeti bűn tagadását, s így a Megváltást és az egyház tagadását is. Az ördög létezését tagadni annyit jelent, mint lerombolni a kereszténységet, megtagadva annak eredetét és végcélját.

Az ördög létezését tagadni annyi, mint tagadni nemcsak a kinyilatkoztatott igazságot, hanem tagadni a nyilvánvalóságot, mivel semmilyen elfogadható magyarázat nem lenne a megtörtént dolgokra, amelyek történelem és még történni fognak, és amelyeket emberileg nem lehet megmagyarázni a Sátán közvetlen beavatkozása nélkül.

Természetesen nem lehet tagadni, hogy a Sátán a természetéből adódó magasabbrendűségével képes könnyedén felülkerekedni az emberi személyeken, a családokon és minden vallási és civil, gazdasági és politikai szervezeten. Ő, akit nem korlátoz sem az idő, sem a tér, bárhol működhet.

Ő Isten majma, Istennel ellentétes módon igyekszik cselekedni. Ez természetesen örült kevelység, mert közte és Isten között végtelen távolság van. Cselekedeteiből harag és gyűlölet, irigység és féltékenység, veszekedések és csalás, lopások és káromlások, szemérmertlenség és erőszak, vagyis csak gonoszság ered.

A Sátán gyűlöl az emberi természetet mint olyat, ezért gyűlöl minden embert, de különösen minket, keresztényeket. Föllázadása előtt Ő volt a teremtés mesterműve. Isten után semmi sem volt nála nagyobb, tökéletesebb, tündöklőbb. E nagysága miatt úgy tartotta, hogy ő hasonló Istenhez (olyan, mint Isten):

– innen van lázadó kiáltása: „Nem szolgálok neked”;

– ekkor történt Szent Mihály kihívása, aki a hű seregek élére állt, ezt kiáltva: „Ki olyan, mint Isten?”.

Így keletkezett az Égben a legszörnyűbb csata, amelyre a Teremtés története emlékszik. Az Angyalok seregei kettéváltak és a lázadók számára létrejött a Pokol.

A Sátán igaz, élő és valós személy, nagyhatalmú és gonosz, romlott, csak rosszra képes, és elsősorban az ő vétke, hogy a rossz belépett a világba. A Sátán borzalmas valóság, akivel – akarva vagy nem akarva – számolnunk kell. A Sátán egyszerűen szadista. Egyazon időben tud működni különböző helyeken is. Attól fogva, hogy föllázadt Isten ellen, soha, egy pillá-

Szabadíts meg minket a gonosztól

■ natra sem hagyott fel azzal, hogy cselet szőjön, bűntényeket és mindenféle gyálázatos tetteket kövessen el. A Sátán mindig lesben áll, hogy hurkot dobjon a vigyázatlan és okatlan lelkekre, hogy saját áldozatává tegye őket.

A Földön nem ezrével, hanem milliószámra vannak személyek, akik miatta szenvednek testileg, erkölcsileg és lelkileg. A világot a maga gyűlöletes zsarnoksága alatt tartja, és a világ – balgán – nem hiszi ezt.

A Kinyilatkoztatásból kitűnik a Megváltás célja, ami nem más, mint harc a Sátán és a bűn ellen. Megváltani annyi, mint visszavásárolni a rabszolgaságból, vagyis kiszabadítani a lelkeket ebből a gyűlöletes és perverz zsarnokságból. Jézus azért öltött testet, hogy megszabadítsa a lelkeket a Pokol hatalmainak, vagyis az ördögnek a támadásaitól.

Innen van a Sátán elutasítása, hogy alávesse magát Istennek, ebből ered örök kárhozata, innen van az ő csillapíthatatlan gyűlölete Isten iránt, a Szűzanya iránt, Aki ténylegesen az ő helyébe lépett, az első helyre a teremtesben. A Szűz nemcsak oka az ő vereségének, mivel a Szűz tette lehetővé a Megváltást alázatosságával, hanem most Ő az első, Isten után, a láthatatlan és látható világban, és soha egyetlen teremtmény sem lehet Vele egyenlő.

A Megtestesülés titka mindenekelőtt a végtelen alázat titka, ahogyan a Sátán bűne a háttérben kevélység titka. Vonjunk párhuzamot. A Sátán, aki végtelenül kisebb, mint Teremtője, arról álmodozik, hogy egyenlővé teszi magát Istennel. Ezzel szemben Isten emberré teszi magát, annyira megalázva önmagát, hogy Testté teszi magát Mária méhében.

A Sátán trónról álmodik, és egy országot akar. Az Isten ígéje, aki Testté lett, egy istállóban születik, az összes szegény között szegényen. A Sátán elutasítja az engedelmisséget, és Jézus, aki minden dolognak Teremtője és Ura, megmossa az apostolok lábát.

A Sátán a halálba dönti az emberiséget, a káoszba, a mindenfajta rendetlenségbe. Jézus a kereszten meghal. A kereszten kezdődik el a diadala és győzelme. A Sátán a halált hozta a világba. Jézus az életet hozta: „En vagyok a feltámadás és az élet (Jn II,25).

Az ellenség nem alszik. Mindenhová követ minket, de semmit sem tehet ellenünk, ha egysülve maradunk Jézussal. Az isteni kegyelemmel – erről legyünk őszintén meggyőződve – mindig le tudjuk győzni a Sátánt.

Isten, aki a Szeretet, a mi segítőnk, üdvösségünk. Isten nevében Dávid egy parittyával mért vereséget az óriás Góliátra, mi is Isten és az Ő legszentebb Anyja nevében, ahányszor csak szükség lesz rá, vereséget mérhetünk a sötétség országának óriására.

HRABÁR TAMÁS

benei görög katolikus üldözőpapa

P. S. A cikk kivonatosa tartalmazza Jézus Don Ottavio olasz papnak 1976. V.24. – 1976. IX. 3. között adott bizalmas közléseit.

„EMLÉKEZÉS A VISZONTAGSÁGOS ÉVEKRE...”

A közelmúltban a fenti címmel rendeztek emlékkonferenciát Pásztor Ferenc egykori római katolikus prelátus tiszteletére. A rendezvénynek a beregszászi Szentkereszt plébánia adott otthont.

Pásztor Ferenc 1880. január 14-én született Ungváron, 1890–1898 között ott is tanult. A teológiát Szatmáron végezte, 1902. június 27-én szentelték pap-pá. Szakaszon, Dobóruszkan, Beregszászban volt plébános. 1923-ban szentszéki tanácsos lett. 1941-től pápai prelátus, 1946. április 15-én az ukrán fennhatóság alatt álló rész egyházi kormányzására nevezték ki. 1949 márciusában elhurcolták és munkatáborba vitték. 1951. október 15-én Szibériában, Tajsetben halt meg. Az ukrán állami hatóság 1989-ben rehabilitálta.

A rendezvény a Szentkereszt plébániatemplomban megtartott szentmisével vette kezdetét, amelyet Majnek Antal püspök celebrált. Igéjében kiemelte: az elhurcoltakra való megemlékezésben erő van és győzelem, de semmiképpen sem a bosszúállás jegyében történik. A püspök atya a szentmisén Pásztor Ferenc boldoggá avatásáért imádkozott.

A templomi szertartást követően került sor az emlékkonferenciára, amelyet Michels Antal római katolikus plébános nyitott meg. Köszöntötte a résztvevőket, köztük Scherzer Károlyt, Magyarország beregszászi konzulját, Ugron Bélát, a Magyar Máltai Lovagok Szövetségének magyarországi képviselőjét, Orosz Ildikót, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnökét, majd köszönetet mondott Szendrey Anitának, a Debreceni Egyetem BTK PhD hallgatójának az emlékkonferencia megszervezésében nyújtott segítségért.

Scherzer Károly az elhurcolásokra, az illegális korszak

kára emlékeztetett. Kiemelte, hogy a kárpátaljai lelkipásztorok az üldöztetések ellenére is tartották a hitet az elhurcoltakban. Az ő példájuk adott erőt az elítélteknek, hogy túléljék a munkatábor borzalmait. Hitük és helytállásuk példaként szolgálhat a ma élőknek is arra, hogyan lehet megőrizni magyarságunkat, mindhalálig. Pásztor Ferenc életének és boldoggá avatásának párhuzamaként Apor Vilmos győri püspök példáját hozta fel.

Majnek Antal püspök arról beszélt, hogy szolgálata alatt sokszor volt alkalma meghallgatni az elhurcoltak visszaemlékezéseit. Mint mondta, „a háború sajnálatos lényege, hogy a Káinok meg-

ölik az Ábeleket”. Hangsúlyozta, hogy a történelem háborúi és szenvedései mellett a hívő keresztényeknek az élet másik oldalát is látniuk kell.

Molnár D. Erzsébet adjunktus, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanára „Kárpátalja sorsfordulója az első világháború végétől a szovjet rendszer kiépítésének korszakáig” címmel tartott előadást. Ezt követően Szendrey Anita Pásztor Ferenc Dobóruszkan töltött éveiről beszélt.

A konferencia keretében Bárdos István cserkészparancsnok felolvasta Dr. Rabár Ferenc, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola tanárának „Sokszínű vallásos élet Beregszászon” című értekezését.

Végül Sándor atya ismertette Bohán Béla SJ, a szegedi Jezsuita Szt. József templom papja „Pásztor Ferenc – rendkívüli püspöki helynök” című munkáját.

Az előadásokat követően Pásztor Ferenc egyházi és személyes tárgyaiból nyílt kiállítást tekinthették meg a jelenlévők.

MOLNÁR BERTALAN

A Kárpátaljai Hírmondó olvasói a folyóirat első lapszámától együttgondolkodtak Géczy Tihamér református lelképésztörrel, hiszen ő gondozta Hítélet rovatunkat. A közelmúltban hallottuk a hírt, hogy lelkészünk mostanában az emlékiratain dolgozik. Nagy örömről lehetőségek nyíltak arra, hogy beleolvassunk a kordokumentumnak is beillő kéziratba. Alább a szerző engedélyével szemelvényeket közlünk a készülő könyvből.

Az öreg szolga visszanéz

Hosszú ideje él már bennem az a gondolat, hogy megpróbáljam megírni szerény életemnek a történetét, de mindig csak belső készlet maradt; valami miatt a szándék nem lett valósággá. Most végre megszólalt bennem egy belső hang, hogy visszanézzek és megemlékezzem a kegyelemből kapott hosszú útról. Nem kívánok sem irodalmi, sem történelmi emlékiratot hátrahagyni, csupán a magam számára áttekinthető és feleleveníteni azt, amit e hosszú idő alatt velem cselekedett az Úr! S ha netalán a családom tagjai közül valamikor lesz valaki, vagy más is, aki el is olvassa ezeket a sorokat, hátha szolgálhatok velük nekik! Talán többet, mint amit az életem során szóban, vagy tettben adhattam! Ezt kérve a mi kegyelmes Urunktól kezdem el az emlékezést, abban a reményben, hogy talán még mások is megismerhetik belőle a Szentlélek Isten vezetésének az erejét.

Szülőföldem és gyermekkorom

Az a hely, ahol az élő Isten meglátta velem a napvilágot, úgy van a szívemben, ahogy Kisfaludy írja egyik versében: „Kisded hajlék, hol születtem. Hej, tőled, detávol estem!” Nem a tényleges távolság miatt volt ez így, hanem a történelmi körülmények miatt. Amikor 1923. január 10-én a világra jöttem, szülőfalum, Nagyberég – Kárpátaljaiával együtt – Csehszlovákiához tartozott. Az első világháború után a gyászos Trianoni békediktátum szétdarabolta Magyarországot. Így került az én szülőföldem idegen hatalom alá, így születtem én csehszlovák állampolgárnak. Tizenhat éves koromig éltem magyar földön idegen állampolgárként. 1938-ban, az első bécsi döntés értelmében csatolták vissza szülőföldemet az anyaországhoz.

A család, amelyben bölcsőm ringott, nem volt egyértelműen teljes családi közösség. Édesanyám, aki második gyermekeként hozott a világra, születésétől kezdve haláláig meghatározó volt a számomra. Az apám, aki Istentől meglehetősen sok ajándékot kapott, mert mindenhez értő ezermester volt, nem tudott élni a neki adott talentumokkal. Amibe belefogott, amihez hozzányúlt, az mind arannyá vált a kezében. De bármennyi volt is, abból soha nem maradt semmi a családnak. Nem zárt tenyérrel

fogta meg, amit elért, vagy megkeresett, hanem úgy, hogy az ujjait mindig szétnyitva tartotta. És bármennyi volt is a markában, az mindig kifolyt az ujjai között. Hatéves koromig ismertem, de nem maradt emlék róla a szívemben. Családi körben ritkán volt velünk. A baráti társaság volt az életeleme; munkáján kívül ott érezte jól magát. Nem emlékszem, hogy valamikor is kaptam volna atyai csókot. 1929-ben néhányadmagával elhagyta Nagyberéget és „kitántorgott” Amerikába. Argentínában telepedett meg és ott is halt meg, úgy tudom 1972 körül. Azzal az elhatározással ment ki, hogy ott komoly egzisztenciát terem és kivitet bennünket is. Közben otthagytá velünk együtt a saját édesapját is, akit édesanyám négy éven át hűségesen gondozott.

Az Amerikába való kiutazás nem volt olyan egyszerű dolog, mert ahhoz pénz kellett. Volt házunk és voltak földjeink és szőlőnk is. A földet apám soha nem művelte, annak a gondja az édesanyámé volt. A házat eladta az unokatestvérének olyan egyezséggel, hogy mi öt évig ott lakhatunk az udvarban lévő kis nyári lakban. Az volt ugyanis a nekünk mondott terve, hogy akkorra olyan anyagi biztonságot terem az Újvilágban, hogy utána mehetünk. Hát ebből nem lett soha semmi! A földet zá-

logba adta magánembereknek, s az így összegyűjtött pénzekből jött össze a vonat- és a hajójegy ára, illetve az új élet megkezdéséhez szükséges összeg. Ezeket az utazásokat arra szakosodott vállalkozások szervezték, a szolgáltatást meg kellett fizetni. Így történt aztán, hogy apám minden vagyonunkat pénzzé tette, és otthagytá bennünket teljes anyagi bizonytalanságban. Nagyapámnak volt valamicske nyugdíja, de abból édesanyám soha egyetlen fillért sem vett el, az teljesen az övé volt, mi nem kértünk és így nem is kaptunk belőle soha semmit. Bátran mondhatom, hogy drága édesanyánk szinte a kötevényből tartott el bennünket, és úgy gondoskodott mindenben a nevelésünkről.

Apám kezdetben küldözgetett néha némi pénzt, de az vajmi kevés volt a család ellátására. Nem sok idő múltán ez a vékony segítség is elmaradt. Valószínűleg tartom, hogy odakint is ugyanazt az életvitelt folytatta, mint amiből tőlünk eltávozott!

Ezzel a háttérrel kezdtem meg elemi iskolai tanulmányaimat 1929. szeptember 1-jén a szülőfalum egyetlen iskolájában, amely a teljesen református vallású községben a református egyház iskolájaként működött. Az épület napjainkban is ugyanolyan szép és impozáns: 1993 óta a Nagyberégi Református Liceumnak ad otthont, ahol elsősorban a környéken élő magyarság gyermekei bentlakásos rendszerben végzik középiskolai tanulmányaikat és szereznek érettségi bizonyítványt. Szinte mindannyian tovább képezik magukat: a beregszászi főiskolára vagy az ungvári egyetemre mennek, esetleg átjönnek Magyarországra tanulni. Sokan jönnek most már a teológiákra, vagy az orvosi egyetemekre, hiszen az utóbbi időben már erre is van lehetőség.

Nos, elkezdődött a tanulás, az életre való felkészülés. Atestvérem két évvel idősebb lévén, két osztállyal feljebb járt, mint én. Abban az időben a csehszlovák tanterv szerint az elemi iskola már nyolcosztályos volt. Szerettem tanulni és eredményes is volt az akarásom, mert végig kitűnő eredménnyel végeztem el a hat osztályt. Bizonys mértékben hátrányos helyzetű voltam, hiszen édesanyám volt a család egyetlen kenyér-

keresője, és nem jutott ideje arra, hogy foglalkozzon velünk. Mi tényleg magunknak tanultunk. A bátyám nem volt kitűnő tanuló, de becsületesen elvégezte a nyolc osztályt. Ezután négy osztályt járt az ipariskolában, kitanulta a hentes mesterséget. Természetesen igyekeztünk édesanyáknak mindenben segíteni, hogy könnyítsünk a helyzetén. Az iskola egész napos volt: reggel nyolc órakor templomi istentisztelettel kezdődött, délből hazamentünk ebédelni. Édesanyánk, ha távol volt is a háztól, gondoskodott róla, hogy nagyapáknak és nekünk, gyerekeknek legyen ebédünk. Hogy sokszor honnan kerítette elő, azt ma sem tudom megfajteni, de soha nem éhezünk. Ő valóban úgy élt, ahogy a népdal mondja: „Ejszaka főtt, nappal mosott, jaj de keservesen tartott.”

Délután két órakor vissza kellett menni az iskolába és négy óráig tartott a tanítás. Nyáron otthon még volt idő játékokra és valami hasznos munkára. Igaz, később beláttuk és megtanultuk, hogy az a jó arány, ha több a munka, mint a játék. De azért nem voltunk keserű gyerekek, mert voltak barátaink is a játékra. Nagy öröm volt számunkra, ha édesanyánk este észrevette, hogy tőlünk telhetően segítünk!

Édesanyánk puritán vallásszösségben nevelt bennünket. Megtanított este, reggel és étkezéskor imádkozni. Vasárnap délelőtt együtt mentünk a templomba. Édesanyám a maga megszokott helyén ült az úgynevezett „kistemplomi” részben, mi pedig az iskolás gyerekeknek kijelölt helyen, az orgona melletti karzaton. Két kántortanító szolgált a gyülekezetben hetes beosztásban. A vasárnapi istentiszteleten az orgona melletti számkirakó táblánál egy arra alkalmas fiúgyermek rakta ki az énekek számát, az éneklés megkezdése előtt pedig hangosan bement a dal első sorát. Ez lényegében kitűntetés volt. Én már negyedik koromtól részesültem ebben a megbecsülésben. Délután újra a templomba menetel volt az egyik program. Édesanyánk is minden vasárnap kétszer ment istentiszteletre. Pedig ráfért volna egy kis pihenés, de ő ott kapta az új erőt a következő hét kemény munkájához. Nekünk az iskolai oktatás keretein belül volt hit-

Az öreg szolga visszanéz

◀ oktatás, de vasárnap délután úgynevezett „vasárnapi iskolai” foglalkozást is tartottak számunkra. Ez nem volt kötelező, de a testvéremmel azon is részt vettünk.

A nagyapámat és az apámat soha nem láttam a templomban. Nagyapám már öreg volt és nehezére esett a járás, de, gondolom, fiatalabb korában sem sokszor koptatta a templom padjait, apám pedig az egész vasárnapot a barátai között töltötte, sokszor még az ebédnél sem volt közöttünk.

Szeretnék megemlékezni anyai nagyanyámról. Ő a kisebbik lányával élt, tőlünk távolabb, a falu másik felében. Őt gyermeket szült, de csak három nőtt fel közülük: a legidősebb fia, a második gyermeke (édesanyám), és a legkisebb leánya. Nagyon drága, vallásos lélek volt. Feketepatakról került Nagyberegre. Édesanyám még kilencéves sem volt, amikor meghalt az apja, anyai nagyapám. Amikor édesanyánkkal magunkra maradtunk, nagyon sokszor előfordult, hogy csak késő este tudott hazajönni a munkából. Nagyanyánk ilyenkor elszaladt hozzánk, hogy meggyőződjön, rendben van-e minden körülöttünk? Ha nem volt mit enni, hirtelen készített valamit, vagy éppen hozott magával vacsorára valót. Nagyon szeretett bennünket és ez az érzés kölcsönös volt. Halálos ágyán nagyon vágyott rá, hogy az unokák kezét még egyszer megfoghassa. Hatan voltunk unokái, a bátyám volt a legidősebb, utána én következtem, de az unokák közül, akiket egyformán szeretett, csak én mertem odamenni hozzá. Így visszagondolva, azt érzem, nekem az a Szentlélek adott bátorságot, aki elhívott a későbbi életpályámra: a lelkipásztori szolgálatra. Természetesen ez akkor még nem volt tudatos, de ma már meg vagyok győződve arról, hogy ez az igazság. Nagyanyám már nem tudott beszélni, mert gégerákban halt meg, de a keze érintését egész életemben éreztem, mint egy áldó kéznek a kihülöben is megmutatkozó szeretetét. Tízéves voltam, amikor eltemették.

Ha már az unokatestvéreimről szóltam, hadd említsek meg

itt egy gyerekkori élményt. Mivel a testvéremmel rendszeresen jártunk a templomba, az istentisztelet minden egyes részét ismertük. Tudtuk, milyen az úrvacsorai alkalom. Természetesen abban mi nem vehettünk részt, mert azt csak a konfirmáció után lehet gyakorolni. De nekünk nagyon tetszett a gyülekezetnek ez a szép és komoly gyakorlata, ezért közös játékunkban gyakran játszottunk istentiszteletet, és ilyenkor mi is úrvacsoráztunk. A lelkes természetesen én voltam. Ismertük az énekeket, tudtuk az úri imádságot, megvolt az istentisztelet liturgiája; az úrvacsorát pedig úgy vettük magunkhoz, hogy egy tányérra kenyeret daraboltunk, és egy csészébe vizet öntöttünk; s így adtam, mint pap a „gyülekezetnek” az úrvacsorát. Nem tudnám megmondani, hogy palást helyett mi volt rajtam, de mivel úgy láttuk, hogy a templomban a lelkipásztoron palást van, azt helyettesítendő, én is terítettem magamra valamit. Mi ezt nagyon komolyan csináltuk. Sajnos, később, mint igazi lelkes, nem oszthattam úrvacsorát az unokatestvéreimnek és a testvéremnek, mert mire valódi pappá lettem vagy meghaltak, vagy a világháború utáni helyzet határt húzott közénk. Ezen a határon pedig csak 1983-ban léphettem át. Addig szülőföldemen „Persona non grata” (nemkívánatos személy) voltam. Amikor először szolgálhattam szülőfalum templomában – egy úrvacsora-osztásos istentiszteleten – már csak az egyik unokahúgom volt ott, akiről e pillanatban nem is tudom, hogy él-e még? A többi akkorra már elköltözött az élők sorából.

A bátyám 1944. október 5-én halt hősi halált Tótkomlósnál az utolsó páncélos csatában. Ott van eltemetve. Másodszor ment ki a frontra, miután első sebesüléséből felgyógyult. Akik látták a harctéren, egybehangzóan vallották, hogy nagyon bátor katonának volt. Menyasszonyát hagyta itt, akivel később több mint harminc év után találkoztam; akkor már régen másnak volt a felesége. Egyik unokaöcsém, aki szintén őrmester volt, hazakerült ugyan a frontról, de az onnan hozott „örökség” hamarosan a sírba vitte. Másik unokaöcsém,

aki magjarta a „málenkij robot” utáni lágereket, hazakerülve a feleségével meglátogatott egyszer bennünket még édesanyám halála előtt Bátorodon, ahol akkor szolgáltam. De amikor már én is hazaérkeztem szülőfalumba, őt is eltemették. Így aztán ez a gyermekkori kis gyülekezet elsenyvedt mellőlem, valódi papjuk nem lehettem.

Az elemi iskola hat osztályának elvégzése után kerültem Beregszászba az akkori magyar gimnáziumba. A városban az első világháború előtt Magyar Királyi Főgimnázium működött, amely a trianoni szétszakítás után megszűnt, tanáraival és diákjainak jó részével Tarpára menekült. Később az impérium alatt alakult meg az új tanintézet, amelynek hivatalos nyelven a neve: „Statniho Realneho Gimnazia v Berehove – vagyis Álami Reál Gimnázium Beregszász. Ez volt akkor az egyetlen magyar gimnázium az egész Kárpátalján, de ez sem kizárólag magyar oktatási intézmény volt, mert párhuzamosan – igaz jóval kisebb létszámban – működött egy ruszin tagozat is. Egy igazgató mellett mindkét tagozatnak volt külön helyettes igazgatója.

Nehéz volt ide bejutni, mert az egész magyarlakta területnek ez volt az egyetlen magyar középiskolája. Csak komoly felvételi vizsga után lehetett valaki gimnáziumi tanuló. Lehetett az elemi iskola negyedik osztálya után jelentkezni felvételi vizsgára, de nagyon kevesen voltak olyanok, akik ebből a korosztályból bejutottak. A legáltalánosabb az volt, hogy ötödik-hatodik után jelentkezett a nagy többség. Akiknek nem sikerült a felvételi vizsga, azok visszamentek az elemi iskolába, és ott folytatták tovább a tanulást. A következő évben újra jelentkezhetek, és ha megfeleltek, felvételt nyertek, ha viszont nem, akkor újra visszakerültek az elemi iskolába. Így történt aztán többeknek az életben, hogy csak a nyolcadik elemi után tudtak bejutni. Nekem is volt néhány olyan osztálytársam az első évfolyamon, akik a nyolcadik elemi elvégzése után jutottak be, de egyik sem ért el velünk a felsőbb osztályokig. Általában lemaradtak a negyediknél, vagy még előbb kihullottak.

En a hatodik elemi elvégzése után jelentkeztem felvételre. Az elemiben, ahogy már jeleztem is,

végig kitűnő voltam. Nem azért maradt ekkorra a jelentkezésem, mert féltem volna a megméretéstől, hanem azért, mert a körülményeim nem engedték ezt meg korábban. Egyrészt éveken keresztül élt bennünk az a reménység, hogy az apám esetleg mégis kiviteti a családot Amerikába (amire aztán soha nem került sor), másrészt viszont az is nagy probléma volt, hogy anyagi helyzetünk miatt merhetünk-e egy ilyen vállalkozásba belefogni? Ötödik és hatodik osztályos koromban Huszti József volt a tanítóm, aki már ötödikben is bátorított a továbbtanulásra, de a hatodik után mindenképpen arra ösztönözt, hogy merjem vállalni. A vállalkozás nem az én részemről jelentett problémát, hanem az édesanyám részéről, hiszen én nagyon is vágytam a továbbtanulásra. A testvérem akkor fejezte be a nyolcadik osztályt. Mindketten komoly segítséget jelentettünk volna az édesanyánknak, ha pénzkeresők vagyunk. Édesanyánk azonban áldozatot vállalt: a bátyámat hentes tanulónak adta, én pedig jelentkezhettem a gimnáziumba! Minda ketten elindultunk egy új úton tovább az életbe. A legelső lépések örömteljesek voltak, mert a felvételi vizsga nagyon jól sikerült. Két részből állt: egy írásbeli és egy szóbeli részből. Akinek az írásbelije kitűnőre sikerült, annak nem kellett szóbelizni, akinek nem így sikerült, az a szóbelin még eredményesen teljesíthetett. Akinek elégtelen volt az írásbelije, az nem mehetett szóbelire sem, és akinek az írásbeli után gyenge volt a szóbelije, az mehetett vissza az elemi iskolába. Nekem az írásbeli eredményem olyan volt, hogy nem kellett szóbeli vizsgán részt vennem, felvételt nyertem. Akkor már édesanyámmal ketten anyám húgánál, Erzsike nénéménél laktunk (a nagyapám időközben meghalt), a bátyám bent lakott a mesterénél Beregszászban.

Az én elindulásom nem volt könnyű. Az Internátus Beregszászban csak egy alkalmi, kis befogadóképességű, pár kis házból álló intézet volt, amit egy idős hölgy adományozott erre a célra. Semmi esélyem nem volt, hogy ide bekerüljek; egyrészt mert nem volt hely, másrészt, mert nekem nem volt miből fizetni az ellátást és a bent-

Az öreg szolga visszanéz

lakást. Kezdetben bejáró diák voltam. Nagyon sokan jártak a környékbeli naponta be az iskolába és onnan haza: ki kerékpárral, aki közel lakott, ki vonattal, ha távolabb laktak. Autóbusz akkor még nem járt azon a vidéken. A közeli gazdag-birtokos családok gyermekei közül kocsival, vagy éppen hintóval járhattak. Nekem egyik sem adatott meg: kerékpárom nem volt, pénzem meg még úgy sem. Így aztán talán én voltam az egyetlen, aki Nagyberegről naponta kétszer tette meg a kilenc kilométeres utat – oda és vissza – gyalogosan. Szép és jó dolog a sport – és a gyaloglás is lehet az – én szerettem is sportolni (amiben később szép eredményeket és sikert is elértem), de ennyi gyaloglás megerőltető munka, ami még egy tizenkét éves fiatalnak is sok a tanulás mellett. Szeptemberben tehát gyalog jártam be mindennap Beregszászba, az iskolába, októbertől kezdve aztán már vonattal. Húsz korona volt a havi bérlet, amit az első alkalommal Huszti József tanítómától kaptam ajándékba. Ez a megoldás sem volt olyan egyszerű, mert a vonat reggel hat órakor indult, és az állomás majdnem két kilométerre volt tőlünk, így elég korán kellett kelni. Nos, ennek a bejárásos állapotnak az eredményeként ebben az évben nem is voltam kitűnő rendű tanuló: jó közepes lettem. Mire a második év megkezdődött, elkészült az új Magyar Internátus. Ezt az intézményt a kárpátaljai magyarság áldozata hozta létre: téglajegyek vásárlásából jött össze a szükséges összeg.

A nyári szünidőben Huszti Jóska bácsi összekötései segítségével beadtam a kérelmemet az Internátusba, aminek az lett az eredménye, hogy felvettek ingyenes tanulóknak. Pályázhattam állami ösztöndíjra, amelyet azok a szegény tanulók kaptak meg, akik kitűnő eredménnyel zárták a tanévet. Ezt az összeget az Internátus kapta meg helyettünk, illetve értünk. Ezért aztán nagyon komolyan kellett tanulni, hogy az előlegezett bizalomnak megfelelhessék. Nem is volt semmi probléma, mert a második osztálytól „csillagos” tanuló voltam, ugyanis az év végi „Értesítő” könyvben a kitűnő tanulók neve mellé vastag csillagot tettek.

GÉCZY TIHAMÉR

Új tagokkal gyarapodott a beregszászi református gyülekezet

Május 20-án a beregszászi református templomban 17 ifjú – 7 fiú és 10 leány – állta körül az Úr asztalát, hogy vallást tegyen Istenbe vetett hitéről.

Az ünnepi istentiszteleten Taracközi Ferenc vezető lelkész Mózes 5. könyve 32. részének válogatott versei alapján hirdette az ígét. A fiatalokhoz intézve szavait elmondta, hogy a konfirmáció nem valaminek a végét, hanem valaminek a kezdetét jelenti. Egy új út kezdetét, amelyen természetesen lesznek esések, lezuhanások. De ha Isten útját választják, Ő ott lesz minden egyes zuhanásnál, elesésnél, és újra felemel, „Mint a fészken felrebbenő sas, fiait felett lebeg, kiterjeszti felettük szárnyait, felveszi őket, és tollain emeli őket...”

Maksai Attila ifjúsági lelkész kérdéseket intézett a konfirmandusokhoz, amelyeket ők becsülettel megválasztak, bizonyosságul annak: méltók arra, hogy önálló tagjai legyenek a gyülekezetnek. Ezután a fiatalok fogadalomtételre követték, majd a két lelkész Isten áldását kérte további életükre.

Ezt követően Kocsis Sándor biznyságtételt hallgathatta meg a gyülekezet. A konfirman-

dusok nevében Orbán Henrietta mondott köszönetet a szülőknek, keresztszülőknek, nagyszülőknek, a lelkipásztoroknak és hitoktatóknak, valamint a gyülekezetnek, hogy elindították őket a keresztyénség csodálatos útján.

Még meghittebbé téve az alkalmat, a hitvallást tévő fiatalok énekükkel dicsérték az Urat.

Sipos Géza gondnok az 50. zsoltár 14–15. verseivel köszöntötte a beregszászi református gyülekezet új tagjait: „Hálaadással áldozz Istennek, és teljesítsd a Felségesnek tett fogadalmaidat! Hívj segítségül engem a nyomorúság idején! Én megszabadítottalak, és te dicsőítes engem”.

Az ünnepi istentisztelet végén Kovács Béla európai parlamenti képviselő a Kovács Alapítvány nevében ajándékot adott át a gyülekezet számára: a Royás Alapítvány által szerkesztett rovásírásos Ujszövetséget. Az adományt Taracközi Ferenc vezető lelkész vette át és köszönte meg a gyülekezet nevében. Mint mondta, ez a különleges ajándék erősíti nemzeti hovatartozásunk érzetét, az érdeklődő hívek ezentúl a könyvtárban forgathatják majd.

SZ. J.

Háló ifjúsági találkozó az ökumené jegyében

Április 20–22-e között a balazséri Béthel-központban rendezték meg az V. Kárpát-medencei Háló Ifjúsági Találkozót, amelynek témája az ökumené volt. A rendezvényre a résztvevők nagy távolságokat megtéve Nagy-Magyarország különböző régióiból érkeztek (Délvidék, Partium, Magyarországi, Kárpátalja).

A megnyitó után ökumenikus istentiszteletre került sor. Kárpátalja három történelmi egyháza képviseltette magát: a római katolikus egyház Majnek Antal püspök, illetve vendége Dr. Márfi Gyula veszprémi érsek által, a Kárpátaljai Református Egyházkerület Zán Fábán Sándor püspök jelenlétével, illetve a Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye Egressy Miklós jánosi és balazséri parochus által. Az istentiszteleten többször is elhangzott az egységnek, és az ehhez nélkülözhetetlen szeretetnek a gondolata.

A továbbiakban egymás megismerésére helyezték a hangsúlyt. A táborútnál különböző játékokkal, közös énekléssel, beszélgetéssel jó hangulatban töltöttük az estét.

Szombaton közös reggeli imával kezdtük a napot. Utána meghallgattuk Majnek Antal római katolikus püspök előadását az ökumené kialakulásáról, történetéről napjainkig. Az előadás gondolatait kiscsoportokban vitattuk meg. Ezután egy kerekasztal-beszélgetésen vehettünk

részt. A Közös Pont és a Közös Út magyarországi, illetve kárpátaljai fesztiválmisztériós szervezetek képviseletében Gyorgyovich Miklós és Török Dénes beszélgetett a két szervezet tevékenységéről, múltjáról, kialakulásáról, céljairól és terveiről.

Délután a munkácsi várba kirándultunk. Vezetőnk Popovics Béla munkácsi helytörténész volt, akitől nemcsak rengeteg információt tudtunk meg a várról és annak történetéről, hanem lelkesítő példákön keresztül rádöbbentett bennünket arra, hogy nekünk, magyaroknak a nehézségek ellenére sem szabad elcsüggednünk, hiszen elődeink sem csüggedtek el: hittek abban, hogy Isten segítségével minden lehetséges.

Este a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színházban Gál Natália *Férfiak és nők* című verses összeállítását tekinthettük meg.

Másnap a reggeli imádság után régiónkenti, majd közös értékelésre került sor. Ahétvégét szentmisével zártuk, amelyet Michels Antal beregszászi plébános celebrált. Rengeteg élménnyel gazdagodva indultunk haza, ezzel a krisztusi üzenettel: „Legyenek mindnyáján egyek. Amint te, Atyám, bennem vagy s én benned, úgy legyenek ők is eggyé bennünk, hogy így elhiggye a világ, hogy te küldtél engem.” (Jn 17:21)

GULÁCSY LÁSZLÓ

IKONKIÁLLÍTÁS BEREGSZÁSZBAN

Varga Tarziciusz ferences testvér alkotásaiból nyílt ikonkiállítás a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold termében.

Varga Tarziciusz ferences testvér Varga Antalként született Csepén. A Tarziciusz nevet Szent Tarziciuszról, a ministránsok védőszentjéről kapta. 1996-ban jelentkezett a ferencesek rendjébe. Ezt követően Nagyszőlősen, majd Budapesten a Margit körüti rendházban volt jelölt fél évig. 1997–1998-ban Szécsényben novicius. 1998-tól 2005-ig a szegedi rendház növendéke. 2001-ben Hódmezővásárhelyen részt vett egy kiállításon, ahol az ott bemutatott ikonok látványa örökre megfogta. Az alkotó, Jósai Sándor megismertette vele az ikonfestés és falfaragás technikáit, Valerij Lepahin és a tőle kapott könyvek pedig megértették vele az ikonok mögöttes üzenetét is. 2002-ben grafika, festészet, rajz, tűzzománc szakra jelentkezett a szeged-alsóvárosi kultúrház Mestertanodájába. 2005. október 1-jén a nagyszőlősi templomban tett örök fogadalmat Istennek. 2005-től az esztergomi ferences gimnáziumban segédprefektusként és az esztergomi belvárosi plébánián szolgált, ahol megalapította az Urunk Színeváltozása ikontársaságot. Ettől az évtől napjainkig ikonfestő táborokat vezet. 2006-ban a budapesti ferencesekhez került, ahol sekrestyésként tevékenykedett, és megalapította a Vérum ikonfestő csoportot. 2008. augusztus 6-tól Kárpátalján tevékenykedik, és ikonokat készít megrendelésre templomok számára.

így azok nem is festve, hanem írva vannak.

Az egyházi előjárók felszólalását követően a kiállító művész számolt be arról, hogyan is ismerkedett meg az ikonfestéssel. Kiemelte, hogy a szülei különböző vallásának köszönhetően a római és a görög katolikus egyházhoz is egyaránt kötődik, így az általa készített ikonok ötvözik a keleti és a nyugati vallást. A művész hangsúlyozta, hogy az ikonképek készítése szigorú szabályokhoz kötött. Az ábrázolási technikáról egy száz-cikkelyes törvénykönyv, az úgynevezett sztohlav rendelkezik, amely az ikonkészítés paramétereit, jellemzőit foglalja magába. Ebben részletesen le van írva, hogy az adott szentnek mi legyen a kezében mint attribútum, milyen színű legyen a palástja, milyen díszítő elemet tartalmazzon az alkotás, de arról is rendelkezik, hogy mi legyen a kép alapanyaga. Ez utóbbi kritériummal kapcsolatban kiemelte, hogy az ikonok esetében jelentős szerepet játszik az arany háttér. Ha egy ikonon nincs arany háttér, az azt jelenti, hogy a művésznek nem telt 23,5 karátos aranylemezekre.

A megnyitón közreműködött a Beregszászi Római Katolikus Plébánia kórusa, amely egyházi énekek előadásával tette ünnepesebbé a rendezvényt.

A kiállítást a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet rendezte, a program a Kultúra ezer arca 2012 c. projekt keretében valósult meg.

M. B.

Együtt az Együttel

Április 11-én az Együtt című folyóirat szerkesztő bizottságát látták vendégül a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola irodalomkedvelő tanulói a költészet napja alkalmából rendezett ünnepségen. Rezes Katalin magyartanárnő üdvözölte az egybegyűlteket és a vendégeket: Zubánics László történészt, Csordás László irodalmárt. Külön köszöntötte hatvanadik születésnapján Dupka Györgyöt, méltatta pályafutását.

Az alkotók bemutatták az Együtt legújabb számát, beszéltek a folyóirat indulásáról, a kiadvány mostani szerzőiről és a kortárs irodalomról, majd könyvcsomaggal ajándékozták meg a tanintézetet.

A diákok egy-egy példányt kaptak Dupka György versválogatásából és a folyóirat új számából. A rendezvény kötetlen beszélgetéssel zárult. Rezes Katalin elmondta, azt tervezik, hogy havi rendszerességgel tartanak hasonló találkozót, amelyekre az iskola tanulói hívnak általuk választott írókat, költőket, lapszerkesztőket.

Ugyancsak a költészet napja alkalmából tartottak író-olvasó találkozót az Együtt c. irodalmi folyóirat kárpátaljai alkotóival a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola olvasótermében. A rendhagyó irodalomóra első felében Vári Fábián László költő, a Rákóczi-főiskola tanára beszélt az Együtt című irodalmi folyóirat megalakulásának hátteréről, majd bemutatta az Együtt legújabb számát. A találkozó második részében Csordás László, az Együtt irodalmi folyóirat olvasószervezője élő interjút készített Penckőfer János, Bakos Kiss Károly, Marcsák Gergely, Vári Fábián László alkotókkal a költészeiről. A rendezvény harmadik részében a szerzők olvastak fel alkotásaikból.

Tudósítónk

Radnótira emlékeztek

A költészet napja alkalmából Radnóti Miklósról emlékeztek a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban. A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet által szervezett rendezvényen a résztvevők részleteket hallhattak a költő naplóbejegyzéseiből, az eclogákból, valamint a Bori noteszből.

A versszínházi előadást Bódi Szabolcs, Kunszentmiklós polgármestere, magyar-dráma szakos tanár, valamint Tóth Péter, a Varga Domokos Általános Művelődési Központ tanára, Radnóti-díjas versmondó hozták el Kárpátaljára.

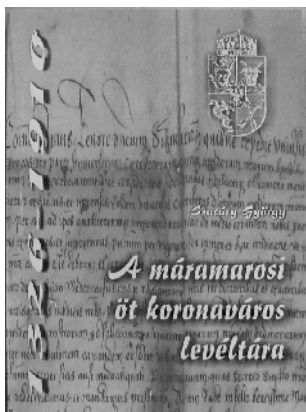
Az est bevezetőjében Balogh Mihály, a Magyar Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum nyugalmazott főigazgatója osztotta meg gondolatait a közönséggel. Felidézte a költő hányatott sorsát, költészetét, majd részletet olvasott fel Tolnai Gábor irodalomtörténész Radnótihoz intézett leveléből.

A két kunszentmiklói előadó Radnóti korát felelevenítő egyszerű díszletek között tartott előadást a költő legismertebb írásából. Elhangzott többek között a Tajtékos ég, a Nem tudhatom, a Tanmesék, a Töredék, a Sem emlék, sem varázslat, a Második ecloga, valamint az Erőltetett menet című műve.

A nagysikerű előadás végén Balogh Mihály köszöntötte meg a fellépés lehetőségét, a házigazdák vendégszeretetét, valamint a technikusok munkáját.

BERNÁR

Hiánypótló kiadvány

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, az intézmény névadójának emléke előtt tisztelegve, főiskolai napokat tartottak, amelyek keretein belül a kulturális rendezvényeken, kiállításokon, tudományos konferenciákon bemutatták a főiskola tevékenységét. A Rákóczi-napok elnevezésű programsorozatra idén már ötödik alkalommal került sor. Ennek egyik eseménye Dr. Csátary György történész, főiskolai docens „A máramarosi öt koronaváros levéltára 1326–1910” című könyvének bemutatója volt.

A Lehoczky Tivadar Intézet, valamint a Történelem és Társadalomtudományi Tanszék által szervezett rendezvényen az Apáczai Csere János Könyvtár olvasótermében Orosz Ildikó, a főiskola elnöke köszöntötte a diákokat, tanárokat, érdeklődőket.

A könyvbemutató moderátora Kujbusné dr. Mecsei Éva, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár igazgatója volt, aki röviden bemutatta a szerzőt. Megtudhattuk, hogy Dr. Csátary György 15 évi levéltári munkája során szerette meg a porszagú iratokat, és tanári hivatásának gyakorlása mellett sem hagyott fel a levéltári anyagok kutatásával.

A könyvről, keletkezésének történetéről maga a szerző számolt be. A kötetben Dr. Csátary György a máramarosi koronavárosok (Técső, Huszt, Visk, Hosszúmező, Máramarossziget) levéltári iratainak tartalmi kivonatait ismerteti, ami 3 leírási egység (opisz) több mint 2500 okmányát öleli fel. Adokumentumok között vannak királyi oklevelek a koronavárosok kiváltságának megerősítéséről, folyamodványok a királyokhoz és az erdélyi fejedelmekhez a kötelezettségek csökkentéséről, a sóbányászatról, a só értékesítéséről, büntetőjogi és vagyoni perekről, vallási vitákról szóló iratok.

Bevezetőjében a szerző röviden ismerteti az öt koronaváros és a térség történetét. Az esztétikus kivitelezésű könyvben megtalálhatjuk Károlykirály 1329-ben kiadott latin nyelvű privilégiuma 1764-es magyar fordításának szövegét, Máramaros vármegye, illetve az öt koronaváros címerét is. A kiadvány a maga nemében hiánypótló, hiszen eddig még feltáratlan adatokat közöl, felhívja a figyelmet a Kárpátaljai Állami Levéltár beregszászi részlegének gazdag iratanyagára. Nagy segítségére lehet a kutatásban a téma szakembereinek és a városok történelme iránt érdeklődőknek egyaránt.

Ezután Dr. Szabó Géza történész, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Honismereti Egyesület elnöke, a Nyíregyházi Főiskola tanára (a képen) és Kutassy Ilona, a Kárpátaljai Állami Levéltár igazgatóhelyettese ismertette recenzióját a kiadvánnyal kapcsolatban.

A rendezvény végén a szerző dedikálta könyvét, amelyet a helyszínen meg lehetett vásárolni, majd a résztvevők elhelyezték a tisztelet és megemlékezés koszorúit Zrínyi Ilona, illetve II. Rákóczi Ferenc mellszobránál.

TUBA JUDIT

Az ősidők mondái

1864-ben Pesty Frigyes akadémikus mozgalmat indított „Összegyűjteni a haza helyneveit” címmel. Ebben az összefoglalásban nemcsak földrajzi nevek szerepelnek, hanem népmondák, ahogy akkor írták: „szájról szájról hagyományok” is.

1992-ben Keresztyén Balázs összeállításában az Intermix Könyvkiadó megjelentette a Rákóczi virágai (Kárpátaljai történeti és helyi mondák) című gyűjteményt. Ennek kiegészítő részét képezik a mostani cikkem. Betartva az időrendet, az ősidőkkel kezdem. Többnyire nem szó szerint idézek, mert az akkori fogalmazás kevésbé érthető a mai olvasó számára, inkább a Rákóczi virágai című könyv gyakorlatát követem, és tartalmi átírást adok.

Mezőkaszonból írja Sárközy Gedeon kerületi jegyző, hogy a kaszonyi határ déli részén volt egy Óriás nevű hely. Itt egy óriás lakott, de egyszer más vidékre költözött. A pálcaját azonban nem vitte magával, az Kaszonban maradt. Ez a pálca nem volt más, mint egy körülbelül 10 méter magas kőszál. Ezt az 1860-as évek elején lerombolták, és sok apró kő lett belőle. A kővek további sorsáról nem tudunk semmit. Ma már nem ismerik az Óriás nevű helyet.

Mali Lajos jegyző és Füredy Gábor bíró Váriból azt közlik, hogy a névadó várat vagy a Borzsova vízeről vagy a szomszédos Nagyborzsováról nevezték el egykor. Ezt a földvárat a szlávok építették, és a honfoglaláskor Zalán fejedelmé volt. Árpád vezér a vár jelentősebb részét leromboltatta, de a kisebb épületeket meghagyta, például a keleti részen levő tornyocskát. Ezt 1657-ben a lengyelek rombolták le.

Iványról már részletesebb adatok állnak rendelkezésünkre Komka Geyza jegyző szerint. Valamikor a 900-as években Zoltán fejedelem idejében vár állt itt a Latorca partján. Ezt a várat a fejedelemnek közeli rokona, a visszavonult életet élő Iván emeltette, és saját nevével nevezte el Iványinak, majd erről kapta nevét a mellette levő, sok ideig virágzó helység is. Nem tudni, hogy mikor, de

ezt a nyugalmas életet egy földrengés szakította meg, amely a Latorca medrét is megváltoztatta, Iványit pedig elpusztította. A katasztrófát túlélő lakosok egy másik helyen alapították meg a mostani Iványi községet. A Latorca régi medre mocsarassá vált, olykor feneketlen sár van benne. A babonás emberek most is hallani vélik a földrengés által eltemetett harangok hangjait a sár alól.

Lánczi József lelkész és Ombodi István bíró már írott forrásra hivatkozik Csetfalva magyarázatok: „Mint a Borsa vára krónikáirója mondja – Csetfalva község vette nevét Árpád unokaöccsének, Bélának egy sánta Cseth nevű szolgájától, mely helyet hű szolgálatjáért neki adományozott”. Nemcsak a község nevét magyarázzák meg, hanem a Kadarcs patakhoz is mondát fűznek: „Midőn Botond a Csethnek adományozott föld határát mutatta – találták meg Csethnek urát, Bélát kardjába ereszkedve azon patak partján, mely Ugocsából jön a csetfalvai határba – s amint a krónikáiró mondja – itt nyugszik Kadarcs, és ott el is temettetett, s azóta a patak Kadarcs nevet visel”. Ezek szerint Árpád unokaöccse két nevet is viselt: Béla és Kadarcs.

Borhalom (1864-ben Bubuliska) és Klacsanó leírásában érdekes momentummal találkozunk. Míg a Munkács környéki falvak leírásában az található, hogy Korjatovics telepítette ide a ruszinokat, addig az említett két falu mást ír. Mégpedig azt, hogy amikor a magyarok kijöttek Szkítiából, útjuk során oroszok csatlakoztak hozzájuk. Velük együtt történt meg a honfoglalás. Az ő utódaik a mai lakosok.

Az ugocsai Szőlősgyula leírásában találunk egy Vervölgy nevű helyet. Ehhez egy Szent István korabeli esemény fűződik. Az itt élő pogány magyarokat a keresztény vallás felvételére akarták kényszeríteni. Ezek azonban nem akarták elhagyni régi hitüket, és ellenálltak. A völgyben nagy csata zajlott, és a kiontott rengeteg vértől kapta nevét ez a hely.

MIZSER LAJOS

A MAGYAR KULTÚRÁT ÜNNEPELTÉK KÖRÖSMEZŐN

„Külön-külön kicsik vagyunk, ezért össze kell fogni!” Ez a felirat köszöntötte a körösmezői kultúrházban gyülekezőket, akik azért sereglettek egybe, hogy a magyar kultúrát ünnepeljék. „Gyenge és törekeny az egy nyelvű és egyszakú ország” – figyelmeztetett az ismert Szent István-idézet. S ezekre az intelmekre a végeken (persze nem csupán ott!) még hatványozottabban kell figyelni. Mert távol az anyaországtól, távol az elszakított régiók tömbben élő magyarságától, ahol csak a többségi nemzet nyelvén lehet boldogulni, nem könnyű megőrizni nemzeti identitásunkat, anyanyelvünket. Körösmezőn megtelik ünnepi misére a templom, ahol még magyarul szól a Miatyánk. De leginkább az idősek őrzik őseik nyelvét. Gyermekeiknél „már biceen a szó a szája szögletén”, az unokák, dédunokák pedig újratanulják a magyart.

Tíz évvel ezelőtt a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség közreműködésével és a magyar állam támogatásával magyar iskolát indítottak, amely igencsak kemény erőfeszítések árán tud működni. De örvenletes, hogy legalább igény van rá. És ezt támogatni kell. Ezért is karolta fel a magyar konzulátus a szörványvidéken élő magyarokat. Mint Lovas Ilona, a Beregszászi Magyar Konzulátus munkatársa, a program főszervezője elmondta, a tavalyi Rahón nagy sikerrel megrendezett Fel-Tisza Fesztiválon (az I. Kárpátaljai Felső-Tisza Vidéki Magyarok Találkozóján) meggyőződtek arról, hogy folytatni kell ezt a kezdeményezést. (A népi-ünnepélyt ebben az évben Visken rendezik meg.) De a fesztiválok közötti időszakban is lehet és kell kulturális programot szervezni a szörványvidéken. Hiszen ez a legerősebb összekötő kapocs, a templom és iskola mellett ez jelenti a megtartó erőt.

A külügyminisztériumhoz benyújtott sikeres pályázatuknak köszönhetően meghívták a péterfalvai Kokas-bandát, hogy a szörványban élők megismerjék azt a tiszta forrást, amelyből népdal és -tánc kincsünk táplálkozik. A népzenei együttes osztatlan sikert aratott. A közönség vastapsal jutal-

mazta játékkukat, dalaikat, táncaikat. A tánc-
házban pedig a legapróbaktól a legidősebbekig mindenki lelkesen roptat a szatmári, a lassú és a friss csárdást.

De a helybeliek is bemutatták tudásukat. A legkisebbek versekkel, dalokkal készültek, az iskolások táncokkal, szavallatokkal köszöntötték a megjelenteket, és egy igen hangulatos lakodalmast is előadtak, amelynek a végén mindenki táncba vihetett a menyasszonyt.

Az ünnepség résztvevőit köszöntötte Scherzner Károly beregszászi magyar konzul, aki nagyra értékelte az itteni tanároknak az anyanyelv megőrzésére tett erőfeszítéseit, egyben a szülők, a nagyszülők felelősségére is felhívta a figyelmet. Orosz Ildikó, a KMPSZ elnöke elismeréssel szólt arról, hogy tízéveseivel ezelőtt a körösmezőiek kiharcolták, hogy legyen magyar iskolájuk. Az itteniek ráéreztek arra, hogy a szörványban templom és iskola nélkül nem marad meg a magyarság. A többnyelvű közösségnek van igazán jövője. Ez a gyönyörű vidék a turizmus révén virágozhat fel igazán, a turistacsalogatásban pedig itt is fontos szerepet kaphat a magyar kultúra. Éppen ezért szükség van arra, hogy a fiatalok megőrizzeik hagyományainkat, szokásainkat. Nagyra értékelte a magyar kultúrának a település életében, fellendítésében játszott szerepét Jurij Suzhovijev polgármester-helyettes. Vizauer Magdolna, a magyar iskola alapító igazgatója köszönetet mondott mindazoknak, akik felkarolták kezdeményezésüket, és mindenkor kiálltak a magyar oktatás mellett.

Május 19-én a jelenlévők nagysikerű rendezvény részesei voltak Körösmezőn. Szentimrei Miklós, a zeneiskola nyugalmazott igazgatója meghatottan mondott köszönetet a szervezőknek, a résztvevőknek, és kérte: gyakrabban látogassanak el hozzájuk zenészek, énekesek, a magyar kultúra tolmácsolói, akik segíthetnek megmaradni magyarnak ott, ahol már a madár sem magyarul füttyöl...

KOVÁCS ERZSÉBET

Kijevi Magyar Napok

A Magyarok Kijevi Egyesülete május 16-án rendezte meg a Tavaszi Magyar Napok Kijevben programot. A rendezvénynek a Jelcin Alapítvány kijevi képvisellete adott otthont. Vass Tibor elnök elmondta, hogy ennek az alapítványnak köszönhetően az MKE tágas irodához jutott. A Tavaszi Magyar Napok rendezvénysorozat nyitányával a termet is felavatták.

A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Bayer Mihály, Magyarország kijevi nagykövete, Dmitro Tkacs, Ukrajna nyugalmazott budapesti nagykövete, Jevgenij Gurin, az orosz nagykövetség tanácsosa, Alekszander Olenyikov, a Jelcin Alapítvány kijevi képviselétének vezetője, a kárpátaljai származású Jaroszlav Orosz író. Az ukrainai magyarság identitásának megőrzése, nyelve, kultúrája, hagyományai továbbélésének érdekében kifejtett tevékenysége elismerésének jeléül a Magyarok Kijevi Egyesülete nevében Vass Tibor elnök és Tóth Mihály elnökségi tag a 60 éves Dupka Györgynek Etelköz-díjat nyújtott át (a képen). Laudációjukban mindketten nagyra értékelték Dupka György munkásságát. Ezt követően a Kijevi Magyar Vasárnapi Iskola két növendéke: Bakos Máttyás és Seleja János Weöres Sándor- és Zelt Zoltán-verseket szavaltak, majd a Kijevi Lingvisztikai Egyetem magyar nyelven tanuló diákjainak versmondói (Berta Eleonóra tanárny felkészítésével) Dupka György és Tárczy Andor egy-egy versét szavalták el. Végezetül Filep Anita verséneklő (Csap) az egyetemisták közreműködésével előadta Dupka György Levél című versét Ivaskovics József megzenésítésében. Dupka György megköszönte a kitüntetést, majd bemutatta az Intermix Kiadó legújabb kiadványait, a tízéves Együtt folyóirat idei két számát, és dedikálta a Szilaj lettem című, verseket, szemelvényeket tartalmazó füzetét, amely 60. születésnapja alkalmából jelent meg. A rendezvény a magyar nagykövetségen folytatódott, ahol többek között a kortárs magyar filmművészetet bemutató filmhét hivatalos megnyitójára is sor került.

FUCHS ANDREA

IRODALMI KARAVÁN KÁRPÁTALJÁN

Immár hagyomány, hogy tavasz végén „elkaravánoznak” egymáshoz a határon túl alkotó írók, költők, hogy megismertessék a régiójukban folyó műhelymunkát a Kárpát-medencében kisebbségben élő nemzettársakkal, az érdeklődő irodalombaráttal.

Az idei rendezvény-sorozat május 31-én a tiszabökenyi kultúrházban irodalmi esttel kezdődött. Június 1-jén a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) jóvoltából a beregszászi járási könyvtárban találkozhattak az olvasókkal a Kárpátalján tartózkodó felvidéki és délvidéki alkotók. Ellátogatott szűkebb pátriánkba Hodossy Gyula, a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának elnöke és Hizsnyai Zoltán József Attila-díjas költő, illetve Csík Mónika, Sándor Zoltán és Szabó Palócz Attila, akik a délvidéki alkotókat képviselték.

A zsűfolásig megtelt olvasóteremben Zubánics László, a KMMI elnöke köszöntötte az egybegyűlteket, majd átadta a szót Dupka Györgynek, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége elnökének, az Intermix Kiadó igazgatójának, aki bemutatta a vendégeket. Az irodalmi karaván résztvevői beszéltek életükről, felolvastak műveikből. Ezután Dupka György az Intermix Kiadónak az idei Budapesti Ünnepi Könyvhétre megjelent könyveit ismertette.

Nagy Zoltán Mihály József Attila-díjas író szolt az általa lektorált kiadványokról, Lengyel János Mitracek úr elfuserált életének hiteles története, illetve Weinrauch Katalin Kunkorodó kutyahang című könyvéről. Beszélte Túl a fényeken című saját új könyvéről is, amely a Messze még az alkonyat regénytrilógia befejező része.

Weinrauch Katalin gyermekíró, akinek legújabb könyve szép kivitelével is megfogja a kis olvasókat (az illusztráció Veres Ágota képzőművész dicsérei), felolvasta egyik szép költeményét. Füzesi Magda „A mutatványos monológja” című, a KMMI-füzetek sorozatban megjelent versgyűjteménye is hamarosan elhagyja a nyomdát. A

jelenleg Kolozsváron élő költő a „mutatványos”-életérzés ihlette versekből adott ízelítőt.

Ezután az alkotók az Európa–Magyar Házban tartottak kerekasztal-beszélgetést. Az eszmecsere nagyon hasznosnak bizonyult, annál is inkább, mert kiderült, hogy a vendégek és a vendéglátók valamennyien gyakorló újságírók, illetve lapszerkesztők. Elsőként Vári Fábán László, az Együtt című folyóirat főszerkesztője mutatta be Kárpátalja egyetlen magyar nyelvű irodalmi folyóiratát. Hodossy Gyula és Hizsnyai Zoltán a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának Opus című folyóiratáról beszéltek. Sándor Zoltán főszerkesztő és Csík Mónika költő az évente négyszer megjelenő Sikoly című délvidéki irodalmi és művészeti folyóirat szerkesztőpolitikáját ismertette. Az Etna Kiadó tevékenységéről Szabó Palócz Attila tájékoztatta az egybegyűlteket.

Szó esett a tanácskozáson a három régióban működő könyvkiadók támogatottságáról is. Sajnálatos módon mindenütt beszűkültek a pályázati lehetőségek, de mint megtudtuk, a felvidéki és a délvidéki magyar kiadványok megjelenését anyagilag támogatják az adott országok művelődési minisztériuma is, ugyanakkor a szerkesztőségek anyanyelvi alapítványokhoz is pályázhatnak. Ezzel szemben a kárpátaljai kiadványok kizárólag a sikeres magyarországi pályázatoknak köszönhetően láthatnak napvilágot.

Az eszmecsere után a házigazdák és a vendégek Kovács Vilmos 85. születésnapja kapcsán Gát községben megkoszorúzták a költő emléktábláját, majd a községi könyvtárban találkoztak az olvasókkal.

Tudósítónk

Emléktábla-avatás Ungváron

Boksay József és Erdélyi Béla, a kárpátaljai festőiskola alapítói tiszteletére domborműves emléktáblát avattak április 20-án Ungváron, az egykori vármegyeháza falán. (1956-tól itt van a Kárpátaljai Képzőművészek Szövetségének székhelye.) Boksay József és Erdélyi Béla 1927-ben Ungváron megalapította a művészeti szabadiskolát, majd 1931-ben, ugyancsak együtt hozták létre a Kárpátaljai Képzőművészek Szövetségét.

Az ünnepség után a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban megnyitották a 100 évvel ezelőtt született Konratovics Ernő emlékkiállítását. A jeles eseményt a magyar alkotóértelmiségiek közül Micska Zoltán, Földessy Péter munkácsi festőművészek, Klisza János, Erfán Ferenc, Fuchs Andrea festők és Dupka György író is megtisztelte jelenlétével.

Dióhéjban

* A közelmúltban a Magyar Napló szerkesztősége Vári Fábán László József Attila-díjas költő és Lőrincz P. Gabriella költő két-két versét beválasztotta Az év versei sorozatba. Az év esszéi kötetbe Dupka György az Együtt 2012/1 számában megjelent tanulmányát (65 éve történt. A kénszermunkára hurcolt kárpátaljai fiatalok kálváriája) válogatták be. A gyűjtemények az ünnepi könyvhétre jelennek meg.

* A Credo versénekklő együttes Ivaszkovics József vezetésével koncertet adott április 13-án a felvidéki Battyán, április 14-én Budapesten a Rákosszentmihályi Plébánia közösségi termében, a Magyarság Házában, valamint Hidason. A „Mert a Haza Te magad vagy!” című programban felvidéki, kárpátaljai, erdélyi költők megzenésített versei hangzottak el egyedi stílusban hétköznapiokról, történelemről, magyarságról.

* Határon túli és diaszpórában élő, magyar származású gyermekek számára indított új tankönyvsorozatot a fővárosi Balassi Intézet. A Balassi-füzetek első részében magyar művelődéstörténeti és történelmi ismereteket gyűjtöttek össze.

* Az idén 435 millió forint pályázati pénzből várhatóan 400 általános és középiskola 15 ezer diákja vehet részt a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. által finanszírozott Határtalanul! elnevezésű program tanulmányi kirándulásain – közölte Csete Örs programigazgató.

A nyertes pályázók között a budapesti Deák Téri Evangélikus Gimnázium hetedik osztályosai is szerepeltek: május első felében négy napra Kárpátaljára utazhattak. A tanintézetben előkészítő projektnapot tartottak, ahol Dinnyés József daltulajdonos, Füzesi Magda költő és Medvigy Endre irodalomtörténész segítettek a diákokat a kárpátaljai magyarság sorsának megismerésében.

ISTEN, HAZA, EMBERTÁRS...

A cserkészlet egy önkéntes, politika-mentes ifjúságnevelő mozgalom, amely mindenki számára nyitott, származástól, nemtől, társadalmi és vagyoni helyzetétől, valamint felekezettől függetlenül. Célja az egészséges testi, szellemi és jellembeli életfelfogás kialakítása keresztény erkölcsi alapon, továbbá a nemzeti öntudat fejlesztése. A több mint százéves mozgalomban minden általános és középiskolás gyerek megtalálhatja a számítását, akiben van némi elszántság, hiszen benne van minden: a természetjárástól és táborozástól a színjátszáson, éneklésen, sporton és játékon keresztül a másokon való segítség.

Kárpátalján 20 éve indult újra a cserkészmozgalom. A Beregszászi 4. Sz. Cserkészcsapat 1992 óta működik, s mára mintegy száz tagja van. Ennek ellenére még kevesen ismerik a cserkészletet. A közelmúltban éppen a mozgalom népszerűsítése céljából tartották meg az I. Beregszászi Cserkésznapot.

– A cserkészek Isten, a haza és az embertárs szolgálatára tesznek fogadalmat – mondta Bárdos István, a csapat parancsnoka (a képen balról). – Mozgalmunk a 10–18 év közötti korosztályt foglalkoztatja. A mi feladatunk, hogy ez alatt az idő alatt megmutassuk nekik a helyes utat. Úgy vélem, hogy az az eszme, amelyet képviselünk, jobbá teheti a világot, és ezek a gyerekek felnőttként hasznos tagjai lesznek a társadalomnak.

A cserkésznap megrendezésével a szervezők célja a figyelemfelkeltés volt. A városközpontban felvert sátrakban az érdeklődők megnézhatték a különböző rendezvényeken, cserkész táborokban készült fotókat, megismerhették a híres cserkészeket.

Az egyik sátorban kézműves foglalkozásokat tartottak az ügyes kezű gyerekeknek, akik Négyesi Boglárka, Gajdos Zsuzsanna és Engi Ilona vezetésével nemezből karkötőt, tulipánt, kukoricacsuhéból pillangót, szitakötőt, virágokat készíthettek.

Városismereti vetélkedőt is szerveztek, amely során a résztvevőknek Beregszász nevezetes épületeivel, emlékhelyeivel kapcsolatos kérdéseket kellett megválaszolniuk, természetesen minél

rövidebb idő alatt. Akik teljesítették a feladatokat, nemcsak újabb ismeretekkel lettek gazdagabbak, hanem ajándékot is kaptak. Az első három helyezett díja egy-egy erre az alkalomra készült póló volt. Érdekes, hogy mindhármán a munkácsi cserkészcsapat tagjai voltak.

A főtéren reggeltől délutánig különböző programokkal várták azokat, akik közelebbről meg szerettek volna ismerkedni a cserkészek életével, vagy egyszerűen csak szórakozásra vágytak. Ilyenek voltak többek között a népi játékok, az ügyességi versenyek. Akit pedig az íjászkodás érdekelt, Zselicky Zoltán tanár úr vezetésével azt is kipróbálhatta.

Azok számára, akik közelebbről is meg szerettek volna ismerkedni a cserkészzel, esetleg maguk is szeretnék cserkészcsapatot alapítani, Bárdos Orsolya és Bárdos Dávid őrsi foglalkozást tartottak, amely során választ kaphattak az őket érdeklő kérdésekre.

Aznapi nemcsak a cserkészek állították fel sátraikat Beregszász város központjában, hanem azok a civil szervezetek is, amelyek gyerekekkel foglalkoznak: a Kárpátaljai Gyermekmentő Szolgálat, az Alma Mater Civil Kezdeményezés, a Kárpátaljai Háló Közösségfejlesztő Katolikus Egyesület, a Közös Ut Fesztiválmiszió. Az érdeklődők megismerkedhettek a szervezetek tevékenységével is.

A rendezvény végén Bárdos István cserkészparancsnok elmondta, hogy az érdeklődés sokkal nagyobb volt, mint amire számítottak. A látogatók nemcsak a városból érkeztek, hanem a beregvidéki falvakból, sőt Aknaszlatináról is. Részt vett a cserkésznapon Popovics Pál, a Kárpátaljai Magyar Cserkészsövetség elnöke, vendégeink voltak a Munkácsi Zrínyi Ilona Cserkészcsapat tagjai. A jó hangulatú rendezvény tehát elérte a célját: felkeltette a figyelmet a cserkészmozgalom iránt, és kulturált szórakozási lehetőséget, hasznos és kellemes kikapcsolódást biztosított a résztvevőknek.

A rendezvény támogatói a Bethlen Gábor Alap, a Cserkészlilium Alapítvány, a Sion Rádió és a Háló Egyesület voltak.

SZEMERE JUDIT

Irka-gyereknapi

Az Irka című gyereknap szerkesztősége évről évre megrendezi kis olvasói számára az Irka-gyermeknapot. A rendezvénynek idén a Rákóczi-főiskola díszterme adott otthont. A Beregszászból és a járásból (Haláborról, Gátról) érkezett több mint 200 gyereket Pynykó Mária főszerkesztő köszöntött.

Az Irka szerkesztősége és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) a közelmúltban döntött a Bóbita című lap által 1998-ban alapított Mosoly-díj újraélesztéséről. Ezt a díjat csak gyerekek ítélik oda olyan felnőttnek, akit tisztelnek, szeretnek, aki értük dolgozik, akinek a mosolya kedves számukra... A gyerekek szavazatai alapján (242 szavazat) idén Szabó Éva, a Bethlen Gábor Beregszászi Magyar Gimnázium tanárnője kapta a Mosoly-díjat. A díjat – egy ifj. Hidi Endre által készített plakettet, amely egy mosolygó gyermekarcot ábrázol – Pynykó Mária adta át a győztesnek. Soós Lívia énekművész, a Credo versének előadója együttes tagja egy gyönyörű régi magyar népdallal köszöntötte az ünnepeltet. S mivel ez a nap tulajdonképpen a gyerekekről szólt, nekik is énekelt, sőt meg is tanított velük egy magyar népdalt.

A közönség szórakoztatásáról a Bányai Középiskola Gubancok gyermek színjátszó-csoportja gondoskodott, amelynek tagjai a Rátóti csikótojás és a Lúdas Matyi című mesejátékokat mutatták be. A csoport vezetője, Bagu Géza tanár úr elmondta, hogy két éve foglalkoznak az 1–4. osztályos tanulók, aminek máraszemmel látható eredménye van, hiszen a gyerekek nagy élvezettel, bátran szerepelnek a színpadon.

Az Irka-gyereknapi minden résztvevője ajándék plüssállatot kapott.

A rendezvény támogatói a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség és a Dorcas Aid segélyszervezet voltak.

SZ. J.

Örömmel hallottuk a hírt, hogy május 15-én Győrött a Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtárban kiállítást rendeztek Matl Péternek, szűkebb pátriánk neves képzőművészenek alkotásaiból. A tárlat megnyitóján Bakos István, a Bethlen Gábor Alapítvány kuratóriumának ügyvezető kurátora köszöntőjében fontos adalékokkal szolgált a hányatott sorsú vereckei honfoglalási emlékművel kapcsolatban, amelyek nagy érdeklődésre tarthatnak számot olvasóink körében. Köszönjük Bakos Istvánnak, hogy beszédét a Kárpátaljai Hírmondó rendelkezésére bocsátotta, Matl Péternek pedig szívből gratulálunk!

Matl Péter köszöntése

Köszöntöm Kárpátalja jeles művészt, köszönöm az alkotásaiból összeállított színes kóstolót, itt a nyugati végek kapujában, Győrött. Örülök annak, hogy e szép kiállítást hozzáértő művész, Rieger Tibor barátom nyitja meg, akinek számos köztéri alkotása díszíti e várost. Nekem így módom van a kiállítás kapcsán, néhány adalékkal szolgálni Matl Péter híres műve, a vereckei honfoglalási emlékmű létrejöttének körülményeiről, földidézni a közelmúltat. Megjegyzem, hogy életemben eddig mindössze két szobornak az előkészítő-szervező munkájában, illetve zsűrijében vettem részt, s mindkét alkotás közéleti-politikai harcok, támadások keresztüztüében született meg. Az első, Matl Péter vereckei honfoglalási emlékműve 1996-ban, a második Rieger Tibor budavári Teleki-szobra volt. Sorsuk számos hasonlóságot mutat. Egyik esetben sem az al-

Matl Péternek. Szeretném, ha a hallatlan küzdelemmel és valódi nemzeti összefogással, idegen hatalom uralta környezetben fölláttatott monumentális honfoglalási emlékművének létrejöttéről, illetve másfél évtizedről is megszületne egy alaposan dokumentált kiadvány. Ehhez most néhány adalékkal hozzájárulok. Amikor a Csoóri Sándor vezette, újjászerveződött Magyarok Világszövetsége (MVSZ) főtájkárának választottak (1994 közepétől 1998 végéig), iszonyatos támadások közepette kezdhettük el szervezni a milicentenáriumi megemlékezéseket, világra szólóan. Az ukrán-magyar alapszerződés keserű tapasztalatai nyomán elleneztek az EU (Eduárd Balladur) által sürgetett alapszerződések feltétel nélküli aláírását. Azt a nemzeti kisebbségek kollektív jogainak és önkormányzatának az EU Parlament általi törvényi garanciához kötöttük volna. Ebbéli tevékenységünket sem a honi hivatalnokok, sem a környező országokbeli kormányok, sem az EU hivatalnokai nem nézték jó szemmel... Aztán, a manapság ismét nemzeteink ellen ágaló honi és külföldi erők egy petíciót készítettek, s félszáz aláíróit rekrutálva, összetűztet zúdítottak az MVSZ-re. Mi cselekvőn védekeztünk, mert nemcsak lélekben, hanem testben is képviselői, ér-

kötések minőségével, vagy a művészekkel volt gondja a (média)hatalomnak, hanem az általuk létrehozott művek jelképes üzenetével. Rieger Tibor kitűnő alkotását a Teleki Pál Emlékbizottság gondozta, amelynek élén ott állt Göncz Árpád volt és Mádl Ferenc akkor regnáló köztársasági elnök. Ám a nemzethű tudós-államférfi ellen kirobbantott hazug médiaháború őket is legyőzte; a Demszky-féle városvezetés minden korábbi döntését visszavonta, s a közadakozásból létrejött művet, az avatás előtti hónapban, Teleki szülővárosából kitiltotta. A Rieger Tibor alkotta szobrot – Balatonboglár derék városvezetőinek jóvoltából – 2004. április 3-án mégis fölavattuk ott, a templomkertben. E szobor kor- és kórtörténeti dokumentumait – Csicsery-Rónay Istvánal együtt – megszerkesztettük és kiadtuk. Ezt a „FEHÉR KÖNYV a Teleki szoborról” c. könyvet itt és most, biztatásul adom át

dekvédői akartunk lenni a világban szét-szóró magyarságnak. Elhatároztuk többek között, hogy az MVSZ elnökségi üléseinek egy részét Magyarország mai határain kívül tartjuk meg. Így került sor az egyik ülésre 1995. június 29–30-án Ungváron, ahol a Kárpát-medencei régió magyar művelődés-ügyét, az anyanyelvű oktatás helyzetét és feladatait, valamint az MVSZ 1996. évi programját, a Milicentenáriumi és a IV. Világkongresszus előkészítését tárgyaltuk meg. Az utolsó napon Szolyván, a kárpátaljai magyar áldozatok emlékművével tiszteltünk, majd a Vereckei-hágó következett. Ott Csoóri Sándor elnök szavai – s a főpapi ornátusát magára öltő Tempfli József nagyváradi római katolikus, és a palástos Bertalan Imre USA-beli református püspökökkel közösen elmondott ima és az áldás – után, a 75 éve lerombolt régi emlékmű helyén elhelyeztük és bebetonoztuk azt az acéltok-

ba zárt ALAPÍTÓ LEVELET, amelynek szövege a következő volt:

„A világ magyarságának társadalmi, kulturális és érdekvédelmi szervezete, a **MAGYAROK VILÁGSZÖVETSÉGE** elhatározta, hogy honfoglaló elődeink tiszteletére 1996-ban emlékművet létesít a Vereckei-hágón. Azon a helyen, ahol őseink több mint ezerszáz esztendeje a legnagyobb számban jöttek új hazájukba.

Ez az emlékmű legyen jelképe a magyar nemzet Kárpát-medencei megtelepedésének és küzdelmes megmaradásának, ahol megalkotván a Magyar Királyságot, ezer esztendőn keresztül őrző védereje volt a nyugati kereszténységnek és Európának.

„Verecke híres útján” állítandó emlékművével a szétszakított és megosztott magyar nemzet áldozatos létharcához kéri a magyarok összefogását, az emberi európai szolidaritást és Isten segítségét.

Verecke, 1995. július 1.

a Magyarok Világszövetsége Elnöksége”

Az MVSZ elleni kíméletlen támadások közepette – a KMKSZ közreműködésével – elkezdtek a honfoglalás emlékmű újjáépítésének szervezését. Pályázatot írtunk ki, amelyet egy fiatal kárpátaljai művész, Matl Péter nyert meg, s a végleges helyszínről folyó viták alatt, hóval-faggal dacolva, rohamtempóban megkezdtek az emlékmű megalkotását, föllállítását. Megemlítem, hogy a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség akkori vezetőinek, Fodó Sándornak, Milován Sándornak, Vári Fábán Lászlónak, Brenzovics Lászlónak és társaiknak áldozatos munkája, és a hajdani MVSZ, főként a nyugati magyarok pénzügyi támogatása kellett ahhoz, hogy a Matl Péter alkotta csoda, a magyar honfoglalás emlékműve a XX. század végén a Vereckei-hágón álljon. Köszönet érte a művészek, és a közreműködőknek! Azok a szöszező hatóságok és sovinszta szervezetek, akik Kárpátalján megrontották a milicentenáriumi ünnepünket – mert csak évek múltán, csöndben avathattuk föl Matl Péter művét –, bizonyára megbűnhődnek majd gonoszságaikért. A föllállítás óta folyamatosan támadott, s a hungarofób erők által gyalázott emlékmű mára igazi jelképévé vált a „magyar nemzet Kárpát-medencei megtelepedésének és megmaradásának”. Erősíti hatását az is, amit ellene elkövetnek. E kiállítás bejáratánál mementóként áll az emlékmű makettje a rongálásokra emlékeztető képekkel, a letört kő- és márványdarabokkal. Belépve a kiállítóterembe, a rombolókontúllépő szobrásznak a teremtő akaratát, Matl Péter művekben nyilvánuló sokrétű alkotói tehetségét, építő szándékát látjuk: fa-, kő-, márvány- és bronzszobraiban, a szép festményein, akvarelljein, s a fotókon bemutatott alkotásaiban. Nagyon örülnék, ha a június 1-jéig tartó kiállítást Győr közönsége meglátogatná, s utána vándorútra továbbbinnék a szomszédos és a távolabbi településekre, mert Matl Péter és alkotóművészete érdemes rá, hogy a csonka hazában is megismerjék!

FINTA ÉVA AZ EGYÜTT NÍVÓDÍJASA

Beregszászban született, a helyi 4. számú Kossuth Lajos Középiskolában érettségizett, majd az Ungvári Állami Egyetemen szerzett magyar nyelv- és irodalomtanári diplomát. 1990-ben kitelepült Magyarországra. Jelenleg Sárospatakon él, a Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Karának Nyelvi-Irodalmi Tanszékén tanársegéd. A Magyar Írószövetség tagja. 1971-től publikál. 1979-ben jelent meg az első verses füzet *Vállalkozás az örömmre* címmel. További kötetei: *Idő – korongon* (1987), *Alét dicsérete* (1991), *Párház* (1993), *Földközlelben* (1993), *Vissza a vízöntőbe* (2007), *Szapphó a szirten* (2010).

– *Mi volt az első kapcsolata a költéssel?*

– Már általános iskolás koromban minden műfajt olvastam, csak „fércművet” nem. 12 évesen osontam be a felnőtteknek szánt városi könyvtárba, ahol Svéd Piroska (akkor még nem ismertem, csak visszamenőleg azonosítottam be) nagyot nézett, mit keresek én az ő birodalmában. Javasolta a gyermekkönyvtárakat, de én közöltem, hogy már túl vagyok valamennyin, és az otthoni olvasnivaló is elfogyott. Tájékoztattam, hogy 16 éves kor alatt nem írhat be, én pedig azt füllen tettem, hogy nemsokára betöltöm a tizenhatot. Mivel nem tágitottam, azt javasolta, tegyünk egy próbát. Ha rendesen visszahozom a kölcsönzött könyveket, egye fene, felvesz a látogatók listájára.

Dédike XIX. századi vászonkötésű Petőfi összesét addi gra rongyosra nyűttem, a tankönyvekben sem volt szokás kortárs szerzők közreadása, főleg nem magyaroké. Petőfi rövidebb elbeszélő költeményeit és falusi idilljeit nem szerettem, versben a tömör tartalmak vonzódtak, de ez is csak utólag tudatosodik. Így, amikor nekiestem az ismeretlen könyvtár végtelen polcainak, azt sem tudtam, hol kezdjem. Nagyon érdekelt a művészettörténet, a régi korok megfietlen titkai, így lecsaptam egy Egyiptomról szóló albumszerű, felvételekkel gazdagon illusztrált könyvre, amely a piramisok rejtélyeivel foglalkozott. Nem építészeti, hanem a fizika tudománya felőli és mai szóval élve: ezoterikus értelemben. Eredetileg egy könyvet engedélyezett a könyvtáros, én azonban egykettőre megraktam az asztalát. Mohóságomat látva érzékelte, hogy van itt valami, amiről nem lehetne engem lebeszélni, és a kiválasztott könyvek is meglettek. A második könyv már a polcra szinte oldalba döfött. Váci Mihály: Szegegyek hatalma. A címe meghökkentett. Nem volt szinkronban a tapasztalataimmal. Meg kellett nézmem. Így derült ki, hogy ez verseskötet, méghozzá élő szerző írásával. Nekem a költő olyan valaki volt, aki már nem él. Ezt sem hagyhat-

tam ki. A harmadikra viszont nem emlékszem. Az valami csalódás volt, nem egyezett az elvárásaimmal. De így értesültem még aznap délután, a könyvtárból magyartanárnohöz, Drávai Gizellához igyekezve, hogy én valami különöset tettem. Vácinak ugyanis akkor volt fönn a Napja, Gizi néni levelezésben volt vele és feleségével, Juhász Máriával. Négy év múlva a Gizi néni házában találkoztam Máriával, aki a későbbiekben barátságába fogadott.

– *Ki volt a mentora? Kik a kedvenc szerzői?*

– Ily módon tekinthetném Drávai Gizellát mentoromnak, de nem volt az. Nem olyan értelemben, ahogyan azt versíró tevékenységemmel össze lehetne kapcsolni. En néhány évig Gizi néninél laktam, aki édesanyja halála után magára maradt, és az én félárva apámat,

Tavaszfeltámadás

Valami rendkívüli vár a világban amit nem láttál, amit sose láttam a dolgok hívása ide hallik ahogy a fűzfá gallya hajlik madár rárebbenése rázza körbemutat a fecske szárnya: világunk átjárható labirintus benne a pillanat keresztjén Krisztus a függőség vaskos kínjaiba verve nem adatik az ájulás kegyelme mindent józan harmatvíz permetez éleszti, fenntartja figyelmedet s magadra látva a kereszt magasában nem szólhatsz már csak magadról bátran a dolgok elveszejtik öserejüket Sámsonok, kiket megnyírt a szédület mit is tehetnél országos ügyekben se országod, se néped nincsen egyetlen támpontod ez a kereszt mit nem eresztel már, mi nem ereszt s nem vallásos mágia írja a szádra hogy minden élőknek lehet égi mása mert egyetlen magadat ha behelyettesíted lehetnél sármány, gólya vagy a fészek a tavalyról maradt gallyak fióka-háza fészket bújató nyár, tuskés akácfa érzed, micsoda sajgó szédület vonz szét a tájba, mi minden lehet fészekrakója időkoronádnak – körben kicsi pilátusok vigyáznak.

akinek gyereként sokszor megvarrta a nadrágját a fenekén, rábírta arra, hogy esténként a Munkácsi utcából iskolatáskámmal átsétáljak a Mozi utcába, és ott aludjak, mert félt egyedül. Külön szobát kaptam, ami ott-hon nem volt megoldható, és egy sereg új arcot, az ő baráti társaságát és növendékeit. Es bár ebben a házban egyébről sem volt szó, mint irodalomról és művészetekről, nekem semmi eltökéltségem nem volt az írásra nézve. Jó dolgozatokat írtam. Mindig fel kellett olvasnom az osztálynak. Mivel a gyerekek tudták, hogy reggel együtt megyek iskolába Gizi néniel, gyorsan meg is vádoltak azzal, hogy a tanárnőnk keze van az én sikeres dolgozatomban. Ez ellen hiába is védekeztem volna.

Amikor kilencedikes korom táján írni kezdtem, naplót szerettem volna vezetni. Nem ment. Megértettem, hogy az emberrel ritkán történik említésre érdemes dolog, az meg nagyon foghíjas volt, hogy tavaszról őszig semmi érdemlegesről nem számolhattam be. Viszont voltak ötleteim, gondolataim, valami, ami nem cselekményes, mégis szeretném, ha nem felejténem el. Punyikó Marikától kaptam az egyik születésnapomra egy szép kis noteszt két nagyszerű mottóval a belső oldalán, amivel nekem akart üzenni. Naggyá nem lenni – gyalázat. / Mind naggyá legyetek! – szolt Jevtusen-ko versüzenete. Ebbe a kis noteszba kezdtem én bejegyezgetni előbb életem jelentéktelen kis eseményeit, majd nagyon gyorsan áttértem a gondolatközlésre. A versformát már a gondolat maga találta meg. Rájöttem, hogy mennyi ügyetlenkedést spórolok meg, ha formát adok a gondolatnak.

Azért a költő nekem József Attila marad. Tudom, illene valaki kortársra hivatkozni. Persze, nagyon szeretem Nagy Lászlót, csodálom Juhász Ferencet, meghajlok Nemes Nagy Ágnes előtt, élvezem Dobai Péter időutazásait, nagyra értékeltem Nagy Gáspár szókimondását és emberi tartását, olvasom és szeretem kortársaimat határon innen és túl – de „nincs alku”...

– *Bizonyos értelemben szerencsésnek mondhatja magát, hiszen sok pályatársával ellentétben a szovjeturalom alatt is publikálhatott, sőt kötetei is megjelenhettek. Milyen viszonyban állt a két kárpátaljai irodalmi stúdió tagjaival?*

– Hát annyira nem voltam szerencsés, mint ahogy azt bárki is gondolja. Kiestem a Kovács Vilmos által pártfogolt ifjak generációjából, mert akkor még iskolás kölyök voltam, a fiúk meg „nagyfiúk”. Igaz, így megspóroltam egy halom konfliktust is mind a hatalommal, mind bizonyos személyekkel szemben, de lemaradtam a „költőiskoláról”. Gizi néni és Horváth Anna „mikroklímájában” nevelkedtem, lettem felnőtt, és ez azt is jelentette, hogy többet tanultam tőlük, mint amennyit az egyetem valaha is adhatott volna. Valamint jelenti, hogy nem az irodalom volt az egyetlen szellemi terepem. Az, hogy publi-

FINTA ÉVA AZ EGYÜTT NÍVÓDÍJASA

■ kálhattam, amikor éppen nem voltam „feketelistán” (ez több alkalommal is megesett, ilyenkor egy-egy évig a nevem sem jelenhetett meg nyomtatásban; okát sohasem firtattam), nem volt egyedi kiváltság. Hiszen publikált Füzesi Magda, Horváth Sándor, Nagy Zoltán Mihály, Kőszeghy Elemér, Györke László, Dupka György, Balla Teri és még sokan mások. Evidens, miért nem emlitem Balla D. Károlyt: ő védett ember volt, mondhatni „önhibáján kívül”, a családi háttér fényét és árnyékát – helyzettől függően – rendre megkapta. Hogy ki mindenki nem publikál, mert nem publikálhat, azt egy ideig nem is tudtam pontosan.

Az 1979-ben kiadott verses füzetem, ama bizonyos újságból kivágható, nem volt szinkronban saját meggyőződésemmel. Már akkor néhány éve írtam és publikáltam is, de a Kárpáti Igaz Szótól félttem, mert ott mindig beleírtak valamit a verseim utolsó sorába. És ezzel csak akkor szembesültem, amikor a lap már elhagyta a nyomdát. Úgy éreztem, korai még kötetet csinálnom, és nagy volt az ideológiai nyomás is. A *Vállalkozás az öröme* megjelentetése amúgy is feltételhez kötött volt. Ekkor írtam meg a *Leninhez* című versemet. Kéthavi gyötrelmem után egy hajnali órán, álomból felkelve raktam össze a négy-szer négy sort. Vesztettem. Évekig ezzel képviselt engem Pátriám, ha Magyarországra verset adtak, vagy valamilyen nagyobb fórumon szereplési lehetőséghez jutottunk. Hát a szerencsémnek ilyen arca is van. Pedig akinek van füle, az meghallja, amit a versben megírtam, ezért ma sem tagadom le. Csak nem keresik a másik olvasatát...

Az *Idő – korongon* öt évig várakozott a Kárpáti Kiadónál. A 76 verset tartalmazó füzet összehajtogatott zsebkendő méretű, és 74 oldalon van összezsúfolva. Horváth Anna grafikáit, melyek illusztrálnák, bélyeg méretűre zsugorították. Ne kelljen elmesélnem, ezzel szemben kinek hogyan találták az írásait. Itt is közelharcot kellett vívnom a kiadóval, és nem úsztam meg az ideológia „hirdetését”. *Negyven* című kötetindító versem volt az ára a megjelenésnek. Ezt is vállalom. Egy szép májusi ünnepen megcsodáltam az egykori Városházára kitűzött monumentális méretű vörös selyemlobogó játékát a szélben. A képzőművészet mindig is fogva tartott. A levegő alakította szoborformák gyönyörködtettek, megírható élményt adtak. Már csak címet kellett adni az élménynek és alcímet – itt ez a döntő. Arany Jánosra és a walesi bárdok esetére gondoltam, és nem féltem kortársaim ejnyebejnyétől.

A kérdésben több alkérdés van elrejtve. Azokkal a stúdióta-

A folytonosság margójára

A szavak rabtartók: befognak.
Lezár s bezár mindent a mondat.
A pontot elhagyom - kilépek
oda hol folytonos a lélek

hol belelép az ősz a télbe
s a tél a tavaszt hozza fényre
és ágazik sarjadva dúsan
a holtomiglan s azon túlban -

a kövek elporladva szállnak
rőzsává válnak és daráznak
a méhek édes mézén telnek
a gömbölyű és bölcs szerelmek -

a hiány sírásában ott van:
"Anyaggá válni sose tudtam"...

gokkal, akiket ismertem, jó kapcsolatban álltam. Nevezhetném barátinak is, de S. Benedek András már felnőtt férfi volt, én még csak amolyan „jányka”, elbeszélgett a 16 éves csittrivel, adott is néhány tanácsot a versírásra vonatkozóan, de nem voltam a korosztálya. Györke Lacit Gizi néni által ismertem, vele például testvéri volt a kapcsolat. Ismertem Balla Terit, de ő is korosabbnak számított. Vári Fábián László verseivel kéziratban találkoztam, néhányat ismertem és nagyon kedveltem valamennyit. A Mikes Kelemen szölogató versét kívülről tudtam, de mást is. Fodor Géza néhány alkalommal eljött kö-zénk, amikor Balla László személyre szóló-an hívta meg a Forrás egykori tagjait, de távolságtartó volt, és nem alakított ki szorosabb kapcsolatot senkivel. A kortársaimmal, a József Attila Irodalmi Stúdió tagjaival emberileg nem volt szorosabb a kapcsolat. Kivéve Balla D. Károlyt, akivel egyetemista koromban barátkoztam össze, s akivel sok érdekes irodalmi négykeze-

sünk és más bolondériánk született. Furcsa, de a stúdió semmilyen tekintetben nem hatott baráti köröm kialakítására.

– *Megmaradhat-e valaki Magyarországon is kárpátaljának? Milyen a kapcsolata a szülőföldjével, mennyire követi figyelemmel a kárpátaljai történe-sket?*

– 37 éves voltam, amikor kis családom-mal úgy léptem át a magyar határt, hogy otthonomat, szülő földemet már csak vendégként látogathattam. Ekkor azonban már József Attilával együtt mondhattam, hogy nincsen apám, se anyám. Édesanyám három éve, apám nyolc éve meghalt. A férjem volt a családom és a gyerekeim. Eszterke lányom másfél éves volt, István fiam négy. Falura, a világ végére, Rakacára költöztünk, itt másfél évet bírtam ki. Ezt követően kerültünk Kenézlőre, illetve Sárospatakra. Én úgy érzékelem, hogy az ember ennyi éves korára „megtelt a világgal”. Azzal, amelyben mozgott. Igaz, évekig éltem teljes szellemi emigrációban, s ezek alatt az évek alatt sok mindent értékeltem át. Például haragszom okos és művelt Tanítóimra, Tanítóinkra, akik megosztottak bennünket és hagyták, hogy őket is meg-ossza a hatalom. De azzal is tisztában vagyok, hogy mindig az történik, ami megtörténhet. Öt évig rendszeresen haza jár-tunk, volt, hogy havonta. Ezt egyre ke-vésbé bírtuk fizikailag és anyagilag is. Vi-szont azt követően, hogy 1991-ben a Ha-todik Sip Balla D. Károly vezetésében ki-adta *A lét dicsérete* című kötetemet, mely-nek anyaga évek óta fióklakó volt, majd 1993-ban verses drámámat, a *Párkákat* 25 ezer Ft-ért jelentéktelen külsővel, de gyö-nyörű betűszedéssel Galéria Kiadó címen ugyancsak Balla D. Károly segítette világ-ra, irodalmi kapcsolatom megszűnt szülő-földemmel. 1990 után amúgy is csak ennyi számba vehető dolog történt, ami haza vezetett. Nem kértek tőlem írást, és nem volt kinek adnom. Ekkoriban „borult” a Hatodik Sip, minden változott, s ebben a nyüzsgésben talán meg is feledkeztek rólam.

Mostanában ez is megvál-tozott. Vári Fábián László többször kért tőlem anyagot az Együttnek. Ilyenkor igyekszem küldeni. De valljuk be: furcsa is lenne, ha több mint 20 évig csak arra várnék, mint szegény Mikes, hogy hazahívjanak... Mindenütt publikálok, ahol befogadnak, ahol kérnek, várnak tőlem anya-got. Legutóbb az Agriában sze-repeltem a legtöbbet, férjem ha-láláig minden számban jelen volt-ak írásaim.

Nem tudom igazán követni az otthoni folyamatokat, de az Együtt szerencsésen eljut-tatja hozzám az utóbbi idők

Felhős Szabolcs, Vári Fábián László, Finta Éva, Pomogáts Béla, Lőrincz P. Gabriella, Bakos Kiss Károly a magyar kultúra napján Beregszászban

FINTA ÉVA AZ EGYÜTT NÍVÓDÍJASA

irodalmi légkörét. Nagy megújulást tapasztalok, ígéretes pályákat látok kibomlani. Mindaz, ami az én generációmot összekötötte vagy elválasztotta, remélem, már a múlté. Innen úgy tűnik, szerencsés korszaka ez a kárpátaljai irodalmi működésnek. Csak tartson soká!

– **Idén Ön kapta az Együtt Nívódíját a folyóiratban közölt versei magas színvonaláért. Utánanéztem, 2011-ben csak a Haldokló elhalások című verse jelent meg a 2011/4. számban, de a 2009-es főszerkesztői váltás óta is mindössze kilenc versét publikálták. Mit gondol, miért éppen Ön, és miért éppen most részesült ebben az elismerésben? Hiánypótlás, vagy megkésett elismerés?**

– Nem kértem a díjat, és nem én ítéltém oda magamnak. Meglepetés volt. Visszakérdeznék: eddig kik részesültek ebben a megtiszteltetésben? Korábban miért hanyagolták a jelenlétemet a fórumok? 58 éves vagyok, hét önálló kötetem, most küldöm a kiadóhoz a nyolcadik könyvemet. Dupka György fiókjában várja öt éve megszületését válogatott verseim gyűjteménye, hogy hazai pályára is eljussak. Magyarországon nem szereztem díjakat, igazi emigráns életet élek. Viszont kíváncsi vagyok a kortársaim nyílt megbecsülésére. Nem én döntöttem felőle, de a felsőoktatásban engem kárpátaljai költőként tanítanak. Igen, ez a hozzám közeli generáció mindent késedelemmel kap meg. Nem ez a kérdés, hanem az, hogyan lehet „levegő” nélkül élni? Nekünk, a megkésettnek, hogyan sikerült? Fel is adhattuk volna.

– **Mi a véleménye az Együtről? Ön szerint a kárpátaljai szerzők fenn tudnának tartani egy másik irodalmi folyóiratot is?**

– Az Együtt nekem azt jelenti, hogy megszüntünk torzalkodó, dilettáns, alulnézetben tált, vidéki fórum lenni. Egyfajta nagykorúságot, integrálódást a magyar irodalom egészébe. Annak az ígéretét, hogy a növekedés lehetséges minden értelemben, s ennek csak ki-ki maga szabhat gátat. Nem tudom, mi motiválja egy másik folyóirat létrehozását. Én ennek eldöntésében nem érzem magamat kompetensnek. Nem tudom, mennyire elégti ki az itt élő szerzők publikálási lehetőségét. Nem tudom, van-e, szükséges-e egy másik csapat, egy másik társulás. Lélekszámunk önmagában ezt nem indokolná. Kívülről úgy ítélem meg a lap eszméi állásfoglalását, hogy nem korlátozó jellegű, nem törekszik konkrét értékek és érdekek képviselésére, vagyis nézetem szerint „elfér” benne a hazai irodalmi anyag, ezen túlmenően az anyaország felé is tud nyitni.

– **Milyen más folyóiratokban szokott publikálni?**

– Mióta Egerben életre kelt az Agria Ködöbőcz Gábor főszerkesztésében, leginkább itt szeretek jelen lenni. Egyfajta visszatérő ritmusban publikálok a Magyar Naplónál, az Ezredvégnél, alkalmanként szerepel-

Idő - korongon

Korongolt szépségű idő!
Míg vers vagy, minden hihető,
és almaarcú nappalok
ránctalan gömbjét hordozod.

De nincs ilyen idő sosem.
Csak meggyűrja az értelem,
s formázza múltában egész
alakká mindazt, ami rész.

Egyébként agyag. Por. Eső.
Tócsa. Az útig széledő.
Árkából lélegzőn kilép
s csak víz már. Alatta a rét.

Homokszemekkel morzsoló,
szélben kövekként koppanó,
kenyerlyukacsos barna rög –
idő ez, velünk megtömött.

Szakítok harmatot. Szelek
melléje mikroszeletet
a sárga agyagból, s fonott
kalács-percet: időt gyúrok.

Aszott szemű az ég. Csukott
markába lépet dugdosok,
s várom; pergesse szét meleg
mosollyal mind a mézeket.

Mert itt ülünk a táj előtt.
Mérjük a fényt, a keltetőt,
s csibéink kis csőrébe szép
magot hullat a néma gép.

Így tág idő ez. Foltosak
a hason csúszkáló szavak,
s medrekbe bújva, mint a hal,
a csendből minden neszt kihall

a készülő képzelet,
hogy lássa is, amit szeret,
s foggal, pengével, hangtalan
merül felhozni, ami van.

Látnokra várt a látnok is.
Szemét lecsukta. Elviszik,
azt hitte, mellőle a kék
tintával öntözött igényt

és egyszer majd, ha felhasad
a létünkbe ápolat tudat,
valami pántos alkalom
épp kizárásos alapon

kizárja őt. És rámutat:
ki kémele a kék utat,
s ki lesz, ki túl az érthetőn
beszélni fog, és érthetőn –

de míg kívánná, rámered
a semmiből az ismeret,
és időt nyerve elhalad
koldusként ablakunk alatt.

tem a Hittelben, a Kortársban, a Lyukasórán, a Partiumban, a Zempléni Múzsában stb. Áttelepülésemet követően a miskolci megyei Holnap, illetve Új Holnap című folyóiratban publikáltam leginkább. Bizonyos értelemben időlegesen elkötelezem magamat egy-egy fórum mellett. Azt hiszem, ez eléggé általánosan bevett szokása a szerzőknek, mert egyfajta lelki kényelemmel jár.

– **Mennyire ismerik az Ön verseit Kárpátalján? Mennyire ismert Magyarországon? Érkeznek-e olvasói visszajelzések?**

– Nem tudom, mennyire ismernek Kárpátalján, mint ahogy azt sem, hogy Magyarországon mennyire. Szakmai körökben nem kell magyarázkodnom. A lakosság olvasási szokása pedig meglehetősen nagy változáson ment keresztül az elmúlt évtizedekben. Az internet erről többlet elárul. Nagyon sok versszerető ember szerkeszt irodalmi magánfórumot, ezekben gyakran megtalálom a verseimet. Rendszerint folyóiratokból merítik anyagukat. Ebből tudható, hogy egy réteg olvas, figyel, követi az eseményeket, elfogadja az új neveket. A közelmúltban hunyt el a könyvtár szakos Legeza Ilona, aki ezernél több könyvértékelést írt az Országos Széchényi Könyvtár számára, s aki 36 évesen elvesztette látását, így tanulta meg használni a számítógépet. 2008-ban megszerkesztette a honlapomat, melyre felrakta addig megjelent köteteim anyagát. Még életében átruházta a honlap gondozásának terhet a Miskolcon élő Martinák Péterre. Itt minden eddig megjelent kötetem anyagával szembe-
sülhet az olvasó.

Visszajelzéseket abból a környezetből kapok, amelyben élek. A Sárospataki Olvasókör, tanárkollégák és diákok figyelik pályafutásomat. De vannak pesti, miskolci, egri, sátorlajújhelyi, nyíregyházi stb. barátaim, kollégáim is, akik nyomom követik írásaim megjelenését. Ha erre gondolt: vannak híveim, vannak olvasóim, és a kör tágul az idő előrehaladtával.

A visszajelzés azonban számomra szakmai visszajelzést jelent. Manapság ez nehezen elérhető, hiszen a könyvméltatások, műértékelések a keresett műfajhoz tartoznak. Ehhez képest legutóbbi köteteim értő szakmai visszajelzést kaptak. Eddig megjelent köteteim anyagával együtt mindenki számára elérhetőek honlapomon, melynek címe: www.fintaeva.extra.hu.

– **Milyen terve van a jövőre nézve? Mikorra várható újabb verseskötet?**

– Ha most nem riportot készítenék, akkor épp legújabb kötetem anyagát raknám össze, hogy mielőbb eljuttassam a kiadómhoz. A megjelenéshez pályáztatni kell az anyagot, és nagyon szoros a határidő. A megjelenését nem tudom megsaccolni. Remélem, jövőre könyv lesz belőle.

– **Úgy legyen. Köszönöm a beszélgetést és sok sikert kívánok!**

LENGYEL JÁNOS

KISS FERENC EMLÉKÜLÉS BUDAPESTEN

Május 4-én Budapesten az Eötvös József Collegium épületében a Bethlen Gábor Alapítvány és a Magyar Írószövetség a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete és az Eötvös Collegium Baráti Köre társrendezésében emlékülésen méltatták a tragikus sorsú Kiss Ferenc irodalomtörténész, a kárpátaljai Tiszapéterfalva szülöttjének érdemeit. Bakos István (aki egykor a neves tudós tanítványa volt), a rendezvény szervezője és moderátora köszöntötte a több mint félszáz emlékezőt. Dr. Horváth László, az Eötvös Collegium igazgatója üdvözlő szavai után Lezsák Sándor író, a BGA kuratóriumának elnöke, a parlament alelnöke megnyitójában hangsúlyozta, hogy Kiss Ferenc életművét az idő nem tudta kikezdeni, közelebbi szerepvállalása élő példa marad. Szörényi László professzor, az Irodalomtudományi Intézet igazgatója a tudóst megfigyelő besúgók jelentéseiből olvasott fel. Felhívta a figyelmet, hogy az intézet birtokában van Kiss Ferencnek néhány kéziratban lévő munkája, amelyek évek óta kiadásra várnak. Kodolányi Gyula és Illyés Mária, az emlékülés kezdeményezői, személyes emlényeikről beszéltek. Für Lajos, az Antall-kormány egykori minisztere megjegyezte, hogy Kiss Ferencre mind az irodalomtudománynak, mind a közéletnek ma is nagy szüksége lenne. Borbély Ida, az irodalomtörténész unokahúga, a Péterfalvai Képtár és a Tiszaháti Tájékoztató igazgatója felolvasta azt a már legendássá vált mondatot, amelyet Kiss Ferenc édesanyja, Homoki Ida, akkor írt bele a bibliájába, amikor a tizenhat éves fia 1946-ban szerencsésen átszökött Magyarországra. Bíró Zoltán író, a Lakitelek Alapítvány elnöke és Kovács István költő, Kiss Ferenc egykori barátai a Kosztolányi-kutató szerteágazó tevékenységéről beszéltek. Nagy András felolvasta édesapja, Nagy László, Kiss Ferencnek írt *Órás, verses B.Ü.É.K.* című versét.

Ezt követően ifjabb Kiss Ferenc népművész beszélt gyerekkoráról, az édesapjához fűződő emlékekről. Elmondta, hogy édesapja mindig csodálta Sára Sándorék munkásságát, és szeretett volna legalább egy filmet rendezni. A szünet előtt Bérés József, a Bérés Alapítvány elnöke és ifjabb Kiss Ferenc ajánlékokkal mondtak köszönetet a megszólaló emlékezőknek.

Az emlékülés második felét Kiss Gy. Csaba, az Írószövetség elnökségi tagja vezette. A szünet után elsőként Papp Endre irodalomtörténész, a *Hitel* folyóirat felelős szerkesztője, Kiss Ferenc

Kiss Ferenc emléktáblája Tiszapéterfalván

Nagy Gáspár

Kiss Ferenc fejfájára

(1999. november 11.)

Szegény Fiú, te így mondanád, Ferenc, barátunk, Kiss Feri a fájdalom és vereség örökön bújdosó fegyencei, szemük sarkában könnyel, akárha csempészett Tisza-vízzel onnan a kuruc Ugocsából, és Debrecenből meg Budáról, mintha csak sorsod suhogta volna el az őszi zápor mikor a panaszt már kidobolta a csonkán lebénult hazáról, ahol nagy büntetés-szótlanágod keresztje alatt jelkép voltál, te, a megköltözött szellem, kifosztott templom és oltár, s lám, istenült, szorgos törpék vesztedre törtek önként, s orvul pokol-csapdába löktek, és nézték hogyan hull rád a kín eleven szemfedőnek.

Örökölt hegedűd fiad kezében, tudd meg: egyetlen hangot se téveszt, az első hantok dobpergése jelzi: igazi kuruckapitányt temetnek „Péterfalva jó helyen van... mert a templom közepén van...”, a fiad mondja: apa én most... úgy ahogy tőled tanultam... és megy egyszer hegedűn a hantok után, a koporsó fölé s alá kúszik a hang, úszik, erősödik, gyorsul, vadul fergetegessé a héjsza, mintha látnánk, Ferenc, élsz ma, hisz ma születél, s ma temetnek, és árva hangunkon a Himnusz is neked szól, csak teneked: Nyújts feléje védő kart...

irodalomszemléletéről tartott tudományos értekezést. Hangsúlyozta aktualitását, rámutatott arra, hogy szemlélete szerint a kritikának is műnek kell lennie. Vári Fábián László, a beregszászi főiskola tanára, a múlt század 60-as, 70-es éveiről beszélt, amikor létrejött a Forrás Stúdió és ennek kapcsán megismerkedhetett a hazlátogató Kiss Ferencel. Egyben megidézte a másik jó barát, a nemrég elhunyt S. Benedek András emlékét. Kiss Ferenc lelkiismeretes munkásságának ellentétéként, a kommunista párt kedvencéről, a túlbuzgó végrehajtorról, Balla László kárpátaljai íróról is szót ejtett. Zelnik József humorral átszótt megemlékezését a következő mondatokkal zárta: *"Kedves Kiss Ferenc jelen-tem, a népi-urbánus vitát azóta elvesztettük, s ebben az sem vigasz, hogy nem volt, aki megnyerje."* Ágh István költő a szentendrei ház légköréről, barátságukról beszélt.

Lator László költő, aki szintén az 1940-es évek derekán szökött át Kárpátaljáról Magyarországra, azokat a pontokat említette, amelyeken élete találkozott Kiss Ferencével. Együtt jártak a beregszászi gimnáziumba, ahol mindketten életre szóló élményeket szereztek. R. Takács Olga, az intézet egykori munkatársa elmondta, hogy annak idején ő gépelte le Kiss Ferenc műveit, s igen derék emberként tisztelte, csakúgy, mint Madácsy Piroksa, aki Szegeden főiskolai tanártársa volt. Deme Tamás felidézte, hogyan segített megírni a már nagybeteg irodalomtörténész *A becsület védelmében* című utolsó cikkét, amelyben leleplez egy szabadkai író, aki az ő írásait a sajátjaként jelentette meg. N. Pál József irodalomtörténész élménygazdag hozzászólása szerint Kiss Ferenc volt a legszebben író magyar szaktudós.

Vasy Géza irodalomtörténész, a Magyar Írószövetség elnökségi tagja tartott zárszót. Beszédében rámutatott, hogy Kiss Ferenc kéziratok műveit minél előbb meg kell jelentetni, mert szükség van rájuk, harminc év múlva pedig már nem lesz, aki kiadja őket. Az emlékülésről megjegyezte: *„Ha ezt Kiss Feri valamilyen formában láthatta, akkor elmondhatja, hogy ezért érdemes volt élni.”*

A felszólalások között Rigó Balázs tanár Csóóri Sándor, Nagy Gáspár és Vári Fábián László Kiss Ferenchez írt verseiből adott elő, Budai Ilona és Ferencz Éva pedig az irodalomtörténész kedvenc népdalaiból énekelt el néhányat. Az emlékülésen részt vett Tóth István, Magyarország beregszászi konzulátusának főkonzulja is.

I-J

KISS FERENC EMLÉKÜLÉS BUDAPESTEN

Lezsák Sándor emlékezése

Kiss Ferenc írásából is másoltunk a hetvenes-nyolcvanas években rövidebb-hosszabb részleteket, és adtuk tovább a táguló baráti körben, és ezek az idézetek is működtették azt a szellemi áramkört, ami aztán éltető gondolatokat, energiát adott a Bethlen Gábor Alapítványhoz, a Hittel-hez, vagy éppen a lakiteleki találkozóknak.

Példaként egy idézet Kiss Ferencről, amit indigóval magam is gépeltem, másoltam. Ebben Kiss Ferenc azt fogalmazza meg, hogy a XX. században a kollektivisták szemléletű kommunista és náci eszme tönkretette az európai humanizmust. Ezt írta 1979-ben Az érett Kosztolányi című életmű elemzésében Kiss Ferenc: "Ismeretes, hogy a kollektivitás jegyében beteges és hitvány eszmék, ártalmas intézmények egész sorát hívta életre a két háború közötti Európa kritikus állapota... ezek az eszmék országok és népek sorsát intéző szerephez juthattak..." Itt persze meg kell említeni, hogy az irodalomtörténeti sorozat szerkesztője Czine Mihály volt.

Kiss Ferenc közvetlen kapcsolatrendszerébe még a hetvenes évek közepén kerültem. Ekkor történt, hogy „A kárpátaljai magyar irodalom története 1945-től napjainkig” című dolgozathoz gyűjtöttem éveken át könyveket, újságokat. Nem volt egyszerű. Még a Könyvvilág című újságba is föladtam egy hirdetést. Iliá Mihály írt néhány sort, ő segített kijutni az akkor a Szovjetunióhoz tartozó Kárpátaljára. Javasolt egy Magyar vezetéknévű családot, aki ajándékért cserébe rokoni meghívólevelet küldött Beregszászból. Édesanyám Magyar Ilona, így utaztam Beregszászra onnan pedig tovább, Ungvártól Huszúg sok-sok településre eljutottam, ebben többek között Balla Gyula, S. Benedek András és Vári Fábián László voltak a segítségemre. Ekkor lehettem Kiss Ferenc postása is. A szülőfaluban, Péterfalván meglátogattam Édesanyját, és vittem gyógyszer, édeséget, pénzes borítékot és élőszóban családi híreket, üzenetet.

Ezzel a kalandos kárpátaljai kirándulással Kiss Ferenc a bizalmába fogadott, és valószínű ennek is köszönhetem, hogy 1976 októberében Budai Ilonkával elhozta Lakitelekre a költőt, Nagy Lászlót.

Zsúfolásig megtelt a művelődési ház előcsarnoka. Minden olyan egyszerűen történt. Budai Ilonka énekelt, Nagy László

lő verset mondott, Kiss Ferenc pedig beszélt. Közösséget szolgáló hitvallás volt, ahogyan Nagy László költészetéről szólt. „Liránkban az elmúlt évtizedben nagy átrendeződés ment végbe... Ugyannyira, hogy hol nyíltan, hol burkoltan az a nézet is formát öltött, hogy a Balassitól Illyésig szinte töretlenül áramló közösségi természetű ihletek elapadtak, s aki fontosat tud az emberről, nem vesződik közügyekkel... Nagy László úgy alkotott lírát, hogy az egyén mindennapi lehetőségeit és gátjait nem szakította el a társadalom kérdéseitől.”

Esztendőnk múlva Szécsi Margit hozta Lakitelekre Nagy László rajzait, verses grafikáit, Kísérlet a bánat ellen című kiállítását. Már gyülekezett a közönség, amikor Margitka egyre hangosabban idézte föl az évekkal azelőtti Nagy László-estet.

– Azt mondta Feri, hogy amikor Lacika itt volt, akkor azért voltak olyan sokan, mert még Pestről is jöttek a titkosrendőrök.

– Kicsodák? – kérdeztem vissza.

– A titkosrendőrök. Mondja, maga már látott titkosrendőrt?

Margitka egyre hangosabb lett.

– Hogy néz ki egy titkosrendőr? Van revolverük is?

– Margitka, halkabban – próbáltam csitítani.

– Álljon elő egy titkosrendőr, hadd lássam, hogy néz ki egy titkosrendőr!

– Margitka, a kiállítás...

– A Ferit látják a titkosrendőrök, de ő nem láthatja a titkosrendőröket. Engem is néznek a titkosrendőrök, de én is látni akarom az arcukat.

– Margitka, most a kiállítás, Kísérlet a bánat ellen...

Megnyugodott.

– Akkor kísérletezzünk, barátom, kísérletezzünk csak a bánat ellen – aztán csöndesen hozzátette – azt ugye tudja, hogy Feri nagyon beteg.

Igen, akkor már tudtam.

És így kísérleteztünk a nyolcvanas években a bánat ellen, és jöttek az új bánatok. Maradtak a régiak is, és Kiss Ferenc csak sejtette, de nem ismerhette a titkosrendőrök arcát, talán nem is érdekelte, de a bánat igen, a nemzetünk sorskérdései igen, és a barátok arca igen, a szellemi rokonok, az ifjabb és a hosszabb ideje fiatal arcok igen, akik közül többen ma délután itt az Emlékülésen Kiss Ferenc építőkezű gondolatait, emlékeit ragyogtatják föl...

Buda Ferenc költő emlékezése

Kiss Ferencel az ötvenes évek kellős közepén találkoztam először Debrecenben, a helyi írócsoport szerda esténként tartott összejöveteleinek valamelyikén, az Arany János utcában. Ő akkor már egyetemi tanársegéd volt, jómagam érettségi előtt álló gimnáziumi tanuló, ám túl az első – mi tagadás: meglehetősen zsenécske – verseim közreadásán.

Miután még azon esztendőben felvettek az egyetemre, attól fogva gyakrabban össze-összeakadtunk a diszudvart övező mellvédés függő folyosón a magyar irodalom tanszék tájékán, vagy felfelé-lefelé jövet-menet a lépcsőfordulóban. Ilyenkor mindig volt Ferinek néhány barátságos szava hozzám. Többnyire a verseim s tanulmányi előmenetelem felől érdeklődött, s ha az a történelmi égszakadás-földindulás, amelynek közeledő moráit akkor, 55-ben még csak nem is észleltük, közbe nem jön, utóbb bizonyára a diákja is lehettem volna.

Az '56 forradalma után ránk szakadó zord idő mindkettőnk életébe meglehetősen belelábolt; az enyémbe talán egy-két fokozattal kíméletlenebbül. Hosszú éveket eltartó országos bolyongásaim és hányattatásaim során jó volt be-betérnem hozzá. Szava, tekintete, kézfogása erőt és biztatást adott a szürkén nyomasztó, huzamos kilátástalanság közepette, ám azt is sugallta: meg lehet s meg kell maradni a tisztesség keskeny gyalogútján.

Pályám kezdetétől fogva szemmel tartotta, érdeklődő figyelemmel kísérte, hol tartok, merre járok, mit művelek, és mit nem. Jóakarátulag, ám egyenes szóval kimondta, leírta azt is, ami – megítélése szerint – még hiányzott a művekből.

Szakmai-széptani részletkérdéseken innen és túl van még egy fontos dolog, ami az ő élő példája révén (is) tudatosult bennem: embernek, magyarnak s írónak lenni nem hangzatos, fennen lobogtatott jelszó, nem handabanda s nem alkalmilag magunkra öltött, avagy viseltesre nyúlt jelmez, hanem kitartó, kemény s olykor keserves munka.

Igen: olykor keserves.

De: megéri. És csakis így éri meg.

Elhangzott Budapesten, az Eötvös Kollegiumban, 2012. május 4-én.

Írták, mondták az irodalomról

* A szerzők darabokat írnak, a költő egészeket.

Juhász Gyula

* Az irodalom a legjobb játék, amit az emberek kicsúfolására valaha is feltaláltak.

Gabriel García Márquez

* Egy kiváló költőt vagy írórt olvasva, lelked a költő lelkével együtt fut, lát és dolgozik. Ujjongva fut hegyeken, mezőkön és változatos messze tájakat lát. De csak akkor, ha követni tudod a költőt, elképzeled metaforáit, megérted célzásait: máskülönben olyan vagy, mint a vak ember a legszebb vidékeken. Stilisztikailag műveletlen embernek a legszebb könyvek mintha idegen nyelven volnának írva.

Babits Mihály

BEREGI SZÖTTESEK BUDAPESTEN

Deák Marianna, a Magyar Munka Magyar Érték Alapítvány munkatársa, a rendezvény házi-asszonya köszöntötte az egybegyűlteket, majd átadta a szót Molnár Bélának, az alapítvány létrehozójának. Az elnök úr szólt arról, hogy a Kárpátalja Expressz néven indított különvonatos kirándulás keretében ismerte meg a beregi szöttest. A turistacsoport ellátogatott a Beregszászi járásban található Nagyberegre, Kárpátalja egyik legjelentősebb magyar lakta településére, ahol éppen falunapot tartottak, és szötteškiállítás is rendeztek. Már akkor elhatározták, hogy amint lesz rá mód, az ügyes kezű beregvidéki asszonyok munkáit Magyarország fővárosában is bemutatják.

A budapesti kiállításra és vásárra a szervezők hat népművészeti egyenként tíz-tíz munkát hoztak el. Bakó Olga, Baráté Irén, Mester Irén, Mondik Ilona, Ohár Katalin és Prófusz Marianna terítői, abroszai, futói ámulatba ejtették a műértő közönséget. Molnár Béla felelevenítette azt az élményt, amikor a Kárpátalja Expressz nosztalgia kiránduláson járva megdicsérte a népi szövéők terítőit, és egy asszony megkérdezte: mondja, valóban fontos az, amit csinálunk? Biztosította a kérdezőt: fontos, mert érték, amit létrehozunk, és rangot ad a határon túli népművészetnek. Hangsúlyozta: az alapítvány azért szervezte meg a budapesti szötteškiállítás és -vásárt, hogy ezzel is segítsék a magyar népművészet életben tartását.

Kíváncsian várták a jelenlevők Prófusz Mariannának, a Bereg Alkotóegyesület elnökének ismertetőjét, aki elmondta, hogy An-

Május 3-án Budapesten a Magyar Érték Ház termeiben beregi szöttešek kiállításának megnyitóján vehettek részt a népművészet iránt érdeklődők.

tonikné Polónyi Katalinnak, Ukrajna Erdemes Népművészetének a javaslatára 1979-től órakeretben oktatják a népi szövést a Nagyberegi Középiskolában. Öröndetes, hogy a végzősök közül sokan tevékenyen bekapcsolódnak a hagyományörzésbe. A kiállítók közül többen kiérdemelték a Népművészet Mestere címet.

Beszprémy Katalin a Hagymányok Házában működő Népművészeti Módszertani Műhely szakmai vezetője a szakember szemével láttatta a kiállítási tárgyakat.

– E közösség saját hagyományait dolgozza fel nagyon helyesen, hiszen ebben van megtartó ereje, és aki oda látogat, vagy egy tájegység kultúrájára kíváncsi, a helyi értékeket szeretné megismerni. Ezek a szöttešek természetesen módon szoros rokonságban vannak a magyarországi szatmári-beregi mintakincessel, hiszen a száz éve meghúzott határok nem tépték el a több évszázados közös kultúra gyökereit – mondta. Szólt arról is: minden közösségben vannak úgynevezett „kovász-emberek”, akiknek jelenléte nagyban befolyásolja a helyi kis világok formálódását. Ilyen embernek ismertem meg egykor Prófusz Mariannát, aki együtt is számot adott értékmentő tevékenységéről.

Büszkének lehetünk szűkebb pátriánk népművészetére, hiszen a nagyberegi, a kigyósi és a beregújfalui szövőasszonyok munkái az anyaország fővárosában is sikert arattak.

FÜZESI MAGDA

Hagyományörzés

Egy kiállítás margójára

A határon túli magyarok népművésze iránt érdeklődők közül is kevesen ismerik a kárpátaljai néphagyományokat. Ennek több oka is van. Annak idején, amikor a hetvenes évek Nomád nemzedéke felfedezte magának az archaikus, kevésbé ismert népi kultúrát, mi, kézművesek főleg Erdélybe jártunk tanulni. Ott is komoly nehézségeink támadtak a hatalommal, mégis ismertebb volt az ottani kultúra, már csak azért is, mert neves néprajzkutatók, elkötelezett szakemberek segítettek útjainkat, irányítottak bennünket. Kárpátalja akkoriban a Szovjetunió egyik, számunkra elzárt területe volt, éppen ezért nem alakult ki szakmai kapcsolat az ottani és az anyaországi szakemberek között. A beregi hímezés- és szötteškultúrát a háziipari szövöttekzetek meglehetősen egyhangú mintakincsén keresztül ismertük, és ez nem mozgatta meg az alkotók fantáziáját. Míg egyesületi és szakmai szervezeteken belül si-

került kapcsolatba lépünk és a magyarországi szakmai, népművészeti életbe bevonunk a vajdasági, a szlovéniai és a horvátországi alkotókat, az Ukrajnában élő nagyberegiek ebből kimaradtak. Belátom, ez a mi hibánk is. Éppen ezért nagy öröm számomra, hogy a mostani budapesti kiállításon megismerhettem ezeket az alkotásokat.

Napjainkra megszűnt az apáról fiúra, anyáról leányra történő generációs hagyományátadás. Kárpátalján ez még nyomon követhető.

Magyarországon az utóbbi időben kialakult egy sajátos tudásátadási forma: a gyűjtemények anyagát tanulmányozva, néprajzkutatók segítségével az eredeti anyag alapján készítünk a XXI. századi ember ízlésének megfelelő dolgokat. A hagyományörzés szempontjából fontos feladat ez: tudatosítani kell, hogy a népi szövők munkáit nem szekrényekben és ládákban őrzik, hanem a mai otthonok használati tárgyai. Ehhez viszont anyanyelvi szinten szükséges megismerni a tárgyi kultúrát, mert csak az képes továbbvinni, hitelesen átörökíteni a hagyományokat, akinek

Hagyományörzés

Egy kiállítás margójára

a kezében, a szívében, és az agyában mindez biztos tudásként együtt létezik. Prófuszt Marianna beregvidéki népművész több tanfolyamon is részt vett, tanított is számunkra új technikákat, például a csipkeszövést. Öröndetes, hogy Nagyberegen az iskolai oktatásba is bekerült a népművészet, a kézművesség oktatása. E tekintetben előbbre járunk, mint mi!

Az emberi kéz alkotásai nemcsak hasznosságukkal teszik kényelmesebbé, jobbá életünket, hanem kifejező formáik, színeik, az alapanyagok, és a felhasznált technikák finom egysége révén érzelmileg is gazdagítják mind művelőiket, mind befogadóikat. A szépségnek olyan árnyalata ismerhető meg általuk, amely más, mint a zene, a vers, vagy a képzőművészet, de ugyanúgy felold, és nemesít. Ez az érzelem egyszerűbb, köznapibb, de mindenkié meg születéskor, és mindenki képes az élvezetére. Ezért készítik és szeretik olyan sokan, akik egyszer ráéreznek erre az örömforrásra. A népművészeti alkotásokat csak az tudja értékelni igazán, aki maga is ismeri készítésük módját. Arra új csodák várnak: az alkotás, az önkifejezés, a teljes kikapcsolódás érzése.

Nagyanyáink, dédanyáink életében a még önellátó faluközösségek íratlan törvényei szerint a leánygyermeknek meg kellett tanulnia a kender, a len és a gyapjú feldolgozásának minden mozzanatát, hogy felserdülve el tudja készíteni a kelengyéjét. A kézimunka szerepe az asszonyok életében óriási volt, hiszen a saját hozományuk elkészítése után a leánygyermek hozományának elkészítése is komoly feladat volt.

A régi korok embere nem ismerte a pihenést. A kézimunka az állandó permanenciát is jelentette: az volt a szorgos, dolgozó nő ideál, aki a napi nehéz munka után és akár közben elővette az orsót, vagy a varrótűt. Magam is láttam Erdélyben olyan asszonyokat, akik az állatok terelése közben, övbe fűzött guzsalyról, menet közben fontak.

Más szerepe is volt ennek a foglalatosságnak: biztosította a társadalmi élet keretét. A főnő a közös munka mellett helyszíne volt a közös szórakozásnak, a társasági életnek is, örömtelivé tette az egyhangú téli estéket.

A kézimunka csodálatos a lélek szempontjából: örömet, bánatot lehet feldolgozni, belevarrni, belešzőni egy-egy alkotásba. Erre mindenki képes, ez az öröm minden kézműves számára elérhető.

BESZPRÉMY KATALIN

Egy főállású szabadúszó

Orémus Kálmán 1959-ben született Munkácsan tanítócsaládban, de gyermekkorát az Ungvár melletti Rát településen töltötte. 1981-ben szerzett diplomát az Ungvári Állami Egyetem magyar nyelv- és irodalomszakán. Tanított Csongoron, majd a Kárpáti Igaz Szó gazdasági rovatánál dolgozott. Tagja volt a József Attila Irodalmi Stúdióknak. 1990-ben kitelepült Magyarországra, azóta is ott él. Nős, háromgyerek édesapja. Orémus Kálmán neve a Kárpátaljai Hírmondó baráta számára is ismerősen cseng: a lap hasábjain fanyar kis történeteivel több alkalommal hívta már időutazásra az olvasókat.

– *Tanítócsaládból származol, gondolom nem volt kérdéses, hogy értelmiségi pályára szánják a szüleid, de miért éppen a magyar szakot választottad? Személyes érdeklődés vezetett, vagy a nemzeti hovatartozás?*

– Nagypám, aki több mint negyven évig tanított Ráton, vérbeli pedagógus volt. Kicsi koromtól naponta mesélt nekem, akkor még nem tudtam, hogy ezzel, kissé rafinált módon, az olvasás szeretetét oltja belém. Ugyanis, amint megismertem a betűket, egyik napról a másikra megtagadta a mesemondást, mondván: olvassak magamnak. Így esett, hogy második koromban egymás után ötször olvastam el az *Egri csillagokat*, szinte kívülről tudtam a szövegét. Azt hiszem, az én pályaválasztásom ezzel el is dőlt. Igaz, később egy darabig csillagász, majd tengerész akartam lenni. Megerősített elhatározásomban, hogy tizedikben, amikor már a munkácsi magyar iskolában tanultam, engem indítottak a területi magyar diákolimpián, és úgy végeztem a harmadik helyen, hogy a dobogó első és második fokára két mezőkaszonyi vetélytársam került, anyai nagynéném, Parászka Ági néni tanítványai. Tudom, nagy öröm volt

ez számára, hiszen „családban maradtak” a helyezések. Az egyetemen aztán Gortvay Erzsébet lett a csoportvezető tanárom, aki édesapámnak unokatestvére. Ezek után túlzás nélkül állíthatom, hogy a mi családunk ezer szállal kötődött a magyarsághoz, a magyar kultúrához.

– *Hogyan kerültél a Kárpáti Igaz Szóhoz? Ki döntötte el, hogy ki melyik rovathoz kerüljön?*

– Már az utolsó egyetemi éveim során felmerült, hogy a laphoz kerülhetek, hiszen ekkor már írogattam. Aztán az utolsó pillanatban kiderült, mégsem megy nyugdíjba az a kolléga, akinek a helyére engem szántak. Ekkor kerültem Csongorra, ahol három felejthetetlen évet töltöttem pedagógusként. Merem állítani, hogy soha sehol annyi szeretetet nem kaptam tanulóktól és szülőktől, mint ott. Ennek ellenére, mindig vonzott az újságírás. 1984-ben, egy augusztusi napon azzal fogadtak a szüleim, hogy telefonált Debreceni Mihály barátom, aki akkor Ungváron a könyvkiadónál dolgozott: azonnal menjek be a Kárpáti Igaz Szóhoz, mert fel akarnak venni. Azt meg, természetesen, Balla László, az akkori főszerkesztő döntötte el, hogy melyik rovathoz kerülök. ➤

Egy műveltségi verseny zsűrijében a stúdiótársakkal (balról jobbra: Ivaskovics Attila, Orémus Kálmán, Fülöp Tekla, Balla D. Károly és Kovács Elemér)

Egy főállású szabadúszó

– *Már a szovjet időben is megjelenhettek az írásaid. Ez annak volt köszönhető, hogy tagja voltál a József Attila Stúdióknak?*

– Én a József Attila Stúdióknak nagyon sokat köszönhetek, mint ahogy azoknak a tagtársaknak is, akikkel már az egyetemen jó barátságba kerültem. Az egyetemen a magyar szakon abban az időben olyan összetartás, olyan családias, ám egyben alkotó légkör volt tapasztalható, amilyenre mostanában már alig van példa. Kevesen voltunk, és maga a rendszer is némileg kívüllállónak, sőt, idegennek tekintett minket, ezért a bajban mindig összefogtunk. Soha nem felejttem el, alig költöztünk be mi, „kis” elsősök a kollégiumba, megjelentek a „nagyok”, a harmadikosok-negyedikesek, ismerkedni, barátkozni. Legközelebb már áthoztak egy-egy könyvet is, mondván: „Ezt olvassátok el!” Így ismerhettem meg Sütő Andrást, Csoóri Sándort és a többiek világát. Ezt a műhelyt találtam meg annak idején a stúdióban is.

– *Hogy kerültél kapcsolatba az irodalmi stúdiósokkal, mennyiben segítette ez az alkotóközösség a pályafutásodat?*

– Szinte teljesen észrevétlenül és magától értetődően vittek magukkal a stúdióba a már említett egyetemi barátaim. Arra már nem emlékszem, hogy Debreceni Mihály, Kovács Elemér, Horváth Sándor, esetleg Imre Sándor invitált-e meg, vagy valaki más. Itt csupa olyan emberrel találkoztam, akiktől lehetett tanulni, emellett abban az időben sehol máshol nem kaphattunk hozzáértő, segítő szándékú kritikát. Itt ismerhettem meg többek között, a képzőművész Horváth Annát, a zeneszerző és előadóművész Ivaszkovics Józsefet, vagy Vári Fábián Lászlót (akit akkor még Fábián Lászlónak hívtak), Fodor Gézát. Az utóbbiaknak politikai üldöztetéséről mi csak hírből hallottunk, ennek ellenére szinte félistenként néztünk föl rájuk.

– *Te is szerepeltél az 1990-ben megjelent Vergődő szél című antológiában, viszont nem kerültél bele M. Takács*

Lajos Göröcsoldó szél című valogatásába. Ez azt jelenti, hogy neked nem kellett a rendszert éltető verseket, cikkeket írnod?

– Én nagyon kevés verset írtam, azt is inkább zsenge ifjúkoromban, és mivel engem nem is tekintettek költőnek, azt sem várták el tőlem, hogy a rendszert éltető verseket írjak. Ami a cikkeket illeti, szerencsém volt. Újságírói munkásságom nagyobb része a gorbacsovi enyhülés korszakára esett, amikor a korábbinál sokkal bátrabban lehetett írni. Ennek ellenére az a véleményem, hogy valamilyen formában valamennyien kiszolgáltuk azt a rendszert, már csak azért is, mert jó ideig magam is hittem abban, hogy a rendszer megreformálható. Aztán kiderült, hogy mégsem.

– *Magyarországra településségedet követően tanítottál és újságot írtál. Hogy élted meg ezt az időszakot?*

– Én több mint egy éven keresztül gyötrődtem azon, hogy vágjunk-e bele az áttelepülésbe. Nem csupán azért, mert minden Kárpátaljához kötött, hanem azért is, mert tudtam, hogy mindent a nulláról kell majd kezdenem. Akkor már volt két gyermekem, és büszke vagyok arra, hogy az Ungváron akkor induló első magyar óvo-

dai csoportban Eszter lányom volt az első gyermek. Még létezett a Szovjetunió, de mindenünnen, a Baltikumtól Közép-Ázsiáig, véres összetűzésekről szóltak a hírek. Az utolsó csepp a pohárban az volt, amikor egy nap a feleségem könnyes szemmel fogadott. Kiderült, hogy egy- és hároméves lányaimmal beállt a sorba tojásért, egyiküknek a kezét fogta, a másik még karon ülő volt. A tömeg egyszer csak meglódult, őt fellökték, és csak a szerencsének, vagy a csodának volt köszönhető, hogy a gyermekeket nem taposták össze. Akkor azt mondtam: elég volt.

Ha már a *Vergődő szél* című kötetet említetted, kulcsszerepet játszott az életemben. Amikor állást kerestem Magyarországon, Nyíregyházán bementem a megyei tanács oktatási osztályának vezetőjéhez. Enyhén szólva is hűvösen fogadott, hogyerázzon, azt mondta, érdeklődjek egy hónap múlva. Épp volt nálam egy példány a *Vergődő szél*-ből, neki ajándékoztam, mondván, mondanivaló mindent lehet, de ebben megtalálható két novellám, meg egy rövid életrajzom. Egy hónap múlva visszamentem, kávéval kínált, azt mondta, minden munkatársa elolvasta a kötetet, nekem itt a helyem. Az ő segítségével kaptam tanári állást Petneházán. Az újságírásra akkor nem is gondol-

hattam, hiszen szolgálati lakást csak falusi pedagógusok kaphattak.

– *Miért lettél szabadúszó újságíró, hiszen egy ideig állásban voltál a Kelet-Magyarországnál? Ha jól tudom, abban az időben több egykori kárpátaljai is dolgozott a megyei lapnál.*

– A tanítás mellett egyre gyakrabban jelentek meg írásaim különféle lapokban, a Kelet-Magyarországnál többben ismertek is, mert a régi rendszerben a két megyei lap munkatársai között rendszeresen voltak hivatalos találkozók. Eleinte határozott idejű szerződéssel kerültem a Kelet-Magyarországhoz egy külföldön tanuló kollégánom helyettesítésére, de azzal az ígérettel, hogy véglegesítenek. Sajnos, a magyar média válsága hamar utolérte a lapot, az első hullámban tucatnyi munkatársnak mondtak fel. Természetesen elsőként nekünk, szerződéseknek, hiszen mi nem kérhettünk végkielégítést. Kárpátaljáról ketten voltunk a lapnál Györke Lacival, akit még a beregszászi járási újságtól ismertem.

– *Te is blogot írsz, ahol széprózái műveket is publikálsz. Meg lehet ebből élni, vagy az újságírás mellett mással is foglalkozol?*

– Ebből nemhogy megélni nem lehet, hanem pénzt keresni sem lehet vele. Én

Egy kis terefere Ungvár belvárosában egy egykori stúdió-összejeövetel után (balról jobbra: Dupka György, Jánki András, Barta Zoltán, Balla D. Károly, Orémus Kálmán, Horváth Sándor, Debreceni Mihály és Imre Sándor)

Egy főállású szabadúszó

Humoristaként egy egykori stúdió-gálán

– Mit gondolsz az Ukrajnában egyre erősödő magyarellenességről? Ha most kellene döntened, akkor is az áttelepülést választanád?

– Ez a magyarellenesség engem nagyon elszomorít, már csak azért is, mert döbbenet tapasztalom, hogy az évszázadokon keresztül elnyomott ukránok a saját történelmükből sem tanulnak. Hiszen nekik tudniuk kellene, hogy a kisebbségek komfortérzetének megteremtése egész Ukrajnának érdeke. A kettős állampolgárság körüli hisztériát sem értem, hiszen nem attól lesz valaki kém, vagy áruló, hogy felvette egy másik ország állampolgárságát. Tudomásom szerint Júdás, Mata Hari és Redl ezredes sem volt kettős állampolgár.

Mindemellett, meggyőződésem, hogy a kárpátaljai magyarságra a legnagyobb veszélyt maga a széthúzás, a megosztottság, a nyelv és a kultúra feladása jelenti. Engem annak idején nagyon érzékenyen érintett, amikor először éleződtek ki a magyar-magyar ellentétek, és azt láttam, hogy a barátaim, akik korábban az utolsó falat kenyérüket is megosztották egymással, ellenséges politikai székértáborokba kerülve képesek egymásnak esni. A maroknyi kárpátaljai magyarság számára az ilyen megosztottság életveszélyes. Miként életveszélyes az is, ha a szülők nem magyar iskolába adják a gyermeküket. Kétségtelen, hogy az államnyelvet mindenkinek meg kell tanulnia, de biztosan lenne arra megoldás, hogy a gyermekek ezt a magyar iskolában is megtehessek. Hogy nehéz megtanulni tökéletesen ukránul egy magyar környezetben? Persze, hogy nehéz. De kérdelem én: az ukránok hány százaléka beszél tökéletesen ukránul? Visszatérve a kérdésre, tudom, hogy most sok embert megbotránkoztatok, de a fentiek fényében az az igazság, hogy igen, most is az áttelepülést választanám. Mondom ezt annak ellenére, hogy mindenki előtt kalapot emelek, aki elhivatottságból, azért, hogy közösségét szolgálhassa a szülőföldjén maradt.

– Köszönöm a beszélgetést!

LENGYEL JÁNOS

Orémus Kálmán

Bence Jóska balladája

Valahol, a határ túloldalán egy öregasszony minden reggel kiáll a tornácra, bámul a szögesdrót kerítés felé, amelyet már régen lebontottak. Vár valakit, több mint harminc éve.

Itt, a Kiserdő fái alatt olyan bizonytalanul sötét az este, mint az élet. Csak a távoli fények állandóak, a csillagok odafenn, meg egy kis falu lámpái odaát, a folyó másik oldalán. Ezekben még akkor is biztos lehet az ember, ha nem látszanak.

Na meg, biztos a határ is. A folyó testes vonalát követi, s mellette úgy sorakoznak a szögesdrót kerítés tartóoszlopai, mint megannyi sírkereszt. Kérlelhetetlenül. Márpedig ő át akar menni. És át is megy. Nem azért készül rá évek óta, hogy most, az utolsó pillanatban meghátráljon. Persze, a többiek, az öreg Csordás kivételével, nem értik, miért vágyik ennyire.

Először ő is úgy akart átmenni, mint a rendes, becsületes emberek: útlevéllel. Nem adtak. Azt mondták, csak közeli rokonhoz lehet. Az meg nincs.

Igy hát, maradt a szökés. Persze, előbb-utóbb úgyis visszahozzák. De az már nem számít. Akkor már nem élt hiába. Igaz, tiltott határátlépésért akár tíz évet is kaphat az ember, de jobb azt most leülni, míg nem sír utána asszony, gyerek.

Az öreg mesélte, hogy ott mindenki magyarul beszél, még a kirakatúvegek is tele vannak magyar feliratokkal.

– És ott minden faluban van magyar iskola? – kérdezte csodálkozva.

– Ugyan, te számár, hát ott minden iskola magyar – pirított rá az öreg.

Mostanában, ahogy tervezte az indulást, egyre többet gondolkodott azon, hogy miért is akar ő Magyarországra menni. Most már tudja, embereket keres. Embereket, akik ugyanolyanok, mint ő. Akiknél egy kézfogásból is tudja az ember, hogy mit akarnak. Igaz, itt is vannak olyanok, csak kevesen.

Ott, a másik oldalon még nem is tudják, hogy létezik egy Bence Jóska. És akiről nem tudnak, az nincs. De most majd vállon veregetik, mint a kisebbik testvérét szokás, összekoccannak a poharak, s hiába a börtön, mert mindenkinek elmesélik, hogy él itt valaki, aki hozzájuk tartozik.

Vacogó fogakkal, de elégedetten mászott ki a vízből. Egyelőre nem vette észre senki. Az apró tutajt, amelyen a ruháját és a hátizsákot (benne egy kis demizson borral, mert üres kézzel mégsem állíthat be seho vá) tolta maga előtt, csöndesen visszaengedte a vízre. Gyorsan felöltözött, aztán elindult a falu pislákoló fényei felé.

A falu aludt. Sebj, gondolta, minél beljebb megyek, annál nehezebben találom rám. Az országúton négy kerékpáros közeledett.

– Hé, magyarok, álljatok meg! Én jöttem el hozzátok, Bence Jóska! Átúsztam a Tiszát! – kiáltott nekik már messziről.

Azok értetlenül bámultak rá. Csak most vette észre, hogy részegek. Örömeiben, hogy végre célhoz ért, mégis elővette a demizsont. Azonnal felderült a képük. Szaporán járt körbe a bor az árokparton. Már a negyedik körnél tartottak, amikor az egyik megbökte.

– És biztos nem tudja senki, hogy itt vagy? – kérdezte sanda pillantással.

– Már honnan tudnák?

– Aztán pénzed van-e?

– Ugyan honnan lenne nekem magyar pénzem – mondta kissé röstelkedve.

Egy darabig nem szóltak semmit.

– Hát karórád? – törte meg az egyik a csöndet.

– Az van. Pobeda. A legjobb szovjet márka – mondta Jóska, és a sötétben egy kicsit kihúzta magát.

Néhány hónap múlva a helyi lap egyik eldugott sarkában a következő rendőrségi hír jelent meg: „Z. község határában egy erdei tisztáson egy már erősen oszlásnak indult holttestet találtak. A húsz év körüli fiatallembert, akinek kiléte egyelőre ismeretlen, több késszúrással ölték meg.”

A holttestet sohasem sikerült azonosítani.

Valahol, a határ túloldalán egy öregasszony minden reggel kiáll a tornácra, bámul a szögesdrót kerítés felé, amelyet már régen lebontottak. Vár valakit, több mint harminc éve.

Oly korban élünk itt a földön...

Szalad a vonat, Budapest lassan elmarad mögöttünk. Májusi fényben zöldellő mezők nyújtózkodnak a sínek mentén, aranyló repceföldek nevetnek a napsütésben. Szememet az ablakra tapasztva gyönyörködöm amelletünk futó dímbes-dom-bos, nem túl gyakran látott, ám mégis oly nagyon ismerős magyar tájban. Kelleme-sen ringat a vonat, belekucorodom a kényelmes, puha bársonyülésbe, és emlékeim közé csapva a gyepfőt, hagyom elkalandozni gondolataimat, élvezem az utazást.

Még hatása alatt vagyok a tegnapi színházi estének – hála érte Budapesten lakó Kati barátnőmnél –, fülembe csengenek a Karády-dalok melódiái, amelyeket oly sokszor énekelt az én rég halott édesanyám, s észrevétlenül, csak úgy magamban némán, már dúdoló is a szívfejtőn szép dallamok.

A hirtelen megránduló vonat otrombán ki-zökken kellemes ábrándozásomból: nagy zajjal előbb az ölemből, majd onnan a lábam mellé huppan az asztalkán felejtett szemüveg-tokom, keresztretjévenem, tollam. Zavartan kapkodok utánuk, de a szemben ülő hölgy, akire eddig jószerevével rá sem pillantottam, fürgébb nálam, és már nyújtja is felém a le-esett holmit. Köszönöm, motyogom, és ő a hálám barátságos mosollyal nyugtatja.

Tekintetem kíváncsian végigszalad rajta: kellemes kinézetű, korán öszi, ápolt, kedves arcú nő. Szép, sötétbarna szemében szomorúság borong, mintha a bánat feneketlen kútjába néznék – döbrent meg váratlanul egy belém hasító gondolat. Nem szeretném, ha a pillantásom elárulná, mi jár a fejemben, így sietve az ablak felé fordulok. De elkéstem vele, mert az asszony észrevette, s le-hajtott fejjel, maga elé nézve, mintha magyarázattal tartozna a szeméből kikönyökölő fájdalomért, halkan megszólal: a lányoméknál voltam, az unokámat akartam látni, hiányzik nagyon. Az egy szem unokám.

Erdeklődésem felbátorodva előbb akadozva, majd egyre inkább belelendülve, a tekintetemet keresve folytatja. Nekem vala-hogy mégis az a különös érzésem támad, hogy nem is hozzám beszél, inkább saját magának mondja a magában bizonyára sok-szor elismételt, hangsúlytalan monológot.

Ugy szerettem Vikit, ahogy senkit a világon. Most is szeretem. En neveltem őt pár hónapos korától, szemem fénye volt a baba, az a kicsi lány. Minden szeretetemet neki adtam, és cserébe rengeteget kaptam tőle. Ezért nem értem, nem találok rá magyarázatot, mi okozta a változást, hová lett belőle a szeretet? A lányomat, az anyját, nem sokkal a pici születése után elhagyta a párja, a gyermek apja. Nem volt hozzá való. Mondtuk mi neki, de hát, ahogy ez már lenni szokott... Nagyon fiatalon, a gimnáziumot épphogy befejezve lett a lányomból anya. A szülés után szeretett volna tovább tanulni, mi meg nem elleneztük. Sőt! Jó eszű volt mindig, hát biztattuk. Erdemes volt, mert tényleg sokra vitte. Apicit persze nem hozhatta magával Pestre. Hová? A kollégiumba? Ránk maradt, otthon. Később meg már csak én. Mégis gyönyörűséges

évek voltak! Istenem, talán a legszebbek, amiket a sors megadott nekem!

A nő röviden felsőhajt, és gátak nélkül, megállíthatatlanul ömlik belőle tovább a szó: igen, nagyon szép évek és nagyon ne-hezek! De megérte – arcán az emlékezés mosolya villan –: az a gyermek, az én kicsi unokám mindenért kárpótolt!

A férjem akkor már csak kerekesszékből tudott közlekedni. Később már úgy sem: teljesen lebénult. Szegény uram abban az időben több odafigyelést, gondozást igényelt, mint a baba. Szerencsémre még élt az édes-anyám, ő sokat segített, pedig már jócskán túl volt a nyolcvanon. Nagy hirtelenséggel, egymás után, igen gyorsan mentek el és hagytak magamra: előbb az édesanyám, fél évre rá a férjem, egyedül maradtam az üres házban a gyermekkel. Csak neki köszönhe-tem, hogy kibírtam a rám zúduló csapáso-kat, no meg a magányt. Annnyira kedves volt, szeretnivaló és ragaszkodó! Feledtettem a bánatomat és soha nem fárasztott. En meg türelemmel taníthattam mindarra, amit jónak hittem, amiről úgy gondoltam, egyszer, ha felnő, hasznát veszi az életben, s amikor már nem leszek, rám emlékezteti! Hogy bűjt az a csöppesség hozzám, hogy itta a szavaimat! En jelentettem neki a biztonságot. Amikor két kicsi karjával átölelt, minden bajomat el-feledtem! Beszéltem még alig tudott, de sza-vak nélkül is el tudta mondani, mennyire szeret, milyen jó velem... Ő volt az örömom, a napsugaram, a mindenem!

Jaj, ne haragudjon, túl sokat fecsegek... Látja, így, ismeretlenül magára zúdítom az emlékeimet! Szóljon, ha untatom, lehet, hogy észre sem veszem, és csak ismétel-getem önmagamot. Bocsnátkérőn néz rám: tudja, valakinek ki kell beszélni magamból a bennem felgyülemlett fájdalmat, mert vé-resre marja a lelkem. Magából, úgy érzem, megértés árad. De kérem, ha zavarom...

– Nem, dehogy zavar, mondja csak, hall-gatom – válaszoltam őszintén.

– Restellem beismerni – folytatta meg-könnyebbülten –, de akkoriban közelebb éreztem magamhoz az unokámat, mint az anyját, a saját lányomat. Mindent megvon-tam magamtól, hogy semmiben ne szenved-jenek hiányt, ne érezzek szükségét, sem a gyermek, sem az anyja, aki akkor még javá-ban diák volt. Amikor Vikit beadtam az óvo-dába, újra visszamentem tanítani, így anya-gilag valamivel könnyebb lett. A kert is ho-zott valamicskét. Nagy kertünk van, min-den megterem benne. En éveken keresztül, amíg a gyermek jóízűen aludta a reggeli ál-mát, kapáltam, gyomláltam. Engem a hajna-lok kora tavasztól késő őszig kinn találtak a kertben. Aztán a lányom megkapta a diplo-mát. Jó munkahelyet talált, és nemsokára vezető beosztásba került. Ott ismerkedett meg a férjével. Rendes, becsületes ember. Csak közös gyerekük nem született. Azóta sem... Aztán bekövetkezett, amitől mindig is félttem, amire gondolni sem akartam: Viki is-kolás lett és az édesanyja magához vette. Szíve joga, az ő gyermeke, az egyetlen... Ső-hajtva folytatja: eleinte még sokat volt ná-lam, hétvégeken meg a szünidőben. Olyan-

kor az enyém lett újra napokra, sőt, volt úgy, hogy hetekre, mert az anyjának egyre csak azt mondogatta: haza, mamához! Vágyott jönni hozzám, hiányoztak neki az elalvás előtti mesék, az ünnepek áhítata: a karácsony, a húsvét és a közösen elmondott esti imák.

Dacosan néz rám: én vallásos vagyok és Vikit is úgy neveltem. Bólintok: én is. Lehet, hogy hallja, de nem adja jelét. El-csukló, szürke hangon teszi hozzá: most már évek óta nem jár templomba. Velem sem jön, hiába hívom.

– Majd annak is megjön az ideje újra – vetem közbe –, de a nő erre sem válaszol.

Amikor időm volt és tehettem, utaztam Pestre, hogy megölelhessem az én kisisko-lás, lassan serdülő, kedvesen cserfes unoká-mat. Jókat tudtunk beszélgetni, mindent el-mondott nekem, talán még őszintébben is, mint az anyjának. Mindig szakítottam rá időt, hogy meghallgassam, kicsi életének minden titkát ismertem. Ilyenkor büszke voltam, és a tengernél is mélyebb öröm töltött el, ha arra gondoltam, hogy a mi közös, nagy szerete-tünkből felépített világunk fala sziklaszilárd. Nem voltak és soha nem lesznek rajta repe-dések, az ajtaján bármikor beléphetünk. S a falak védelmében békeesség, megértés vár ránk, ami egész további életünkben megol-talmaz, megvéd minket a csalódástól.

Az asszony elhallgatott. Nem akartam sürgetni, vártam a folytatást. Most ő nézett ki az ablakon, egészen közel hajolva az üveg-hez. En is oda fordultam, pedig nem volt mit nézni. A melletünk szaladó síneken az el-lenkező irányból egy tehervonat araszolt hosszán. Az egymást követő vagonok so-kasága sötétre festette a hátteret, a vonat ablakából tükröt varázsolt, s ebben a tükör-ben élesen kirajzolódott az asszony fájdal-mas arca és látható lett a szeméből kibuggya-nó súlyos könnyesepp, amint éppen az álla-ra gördül. Neki már nem kell annak az ajtó-nak a kulcsa, fordult felém a nő, keze fejét sietősen végighúzza az arcán, hogy eltün-tesse a könnyek nyomát. Reménytelenül folytatja: talán még ott rozsdásodik valahol szívének egyik rejtett zugában. De az ajtó, amelynek zárját a kulcs nyitja, már nincs meg. Az ajtó veszett el és félek, hogy örökre...

– Nem biztos – szakítom félbe, de most sem figyel rám.

– Amikor még az általános iskola hete-dik osztályába járt, úgy tűnt, minden rend-ben van közöttünk. Vagy akkor is csak én akartam úgy látni? Hiszen már voltak bizo-nyos jelek: váratlanul felcsattant, vagy go-rombán, türelmetlenül válaszolt. Máskor meg jéghideg, elutasító, vagy csupán kö-zönyös volt. Olyankor a lelkem is belesaj-dult: jaj, ez nem az én Vikim! Nem lehet, hogy ő az én kedves, szerető kicsi un-o-kám! Igyekeztem megérteni, mi a baja: kin-csem megbántottak, történt valami, fáj va-lamid? Nincs semmi bajom! Nem érted? Csak nincs kedvem, kész! Hagyjál, most más dolog van, jött az unott válasz. S én a könnyeimet nyelve eloldalogtam. Men-tegettem magamban, hogy neki is lehetnek rossz napjai, vigasztaltam magamat, majd elmúlik... És valóban, egy-egy pillanatra is-mét a régi kedves, figyelmes Viki lett, aki szánta-bánta szavait, s én repes-

Oly korban élünk itt a földön...

tem az örömtől. De aztán csak rosszabb lett. Egyre rosszabb!

– Kamasz – vetem közbe együttérzéssel –, majd megváltozik, kinővi!

Az asszony megszívja a fejét, és kevés hittel válaszolja: de mikor?! Ott van Nóra, a vele egykorú barátnője! Ő nem kamasz? Majdnem megszákad a lelkem, amikor hallom beszélni azt a kislányt a nagymamájával, régi ismerőssémmel. Rendes asszony, de nem sokat tett az unokájáért. Nem játszott vele nappal, nem ült a betegágya mellett éjszaka, nem nevelte, nem gondoskodott róla egyetlen percig sem. Az unokájától mégis szeretetet kap. En meg csak pironkodom, ha az unokám mások előtt szól hozzám. Rámförmed, megbánt, megszégyenít. Hogy tudjam megérteni? Nagyon távol, fényévekre kerültünk egymástól. Istenem, mit rontottam el? Egyáltalán, én rontottam el valamit? Hozzá sem merek már szólni, mert a legegyszerűbb kérdésekre is az a válasz: hagyj békén, ne zavarj! Amit én mondok, az „ciki”, ezzel a most divatos, furcsa szóval utasít el. Az egykor nagyon szeretett nagymama helyett begyöpösödött, vidéki öregasszony lettem a szemében. Mintha megfagyott vagy meghalt volna benne a szeretet! Nem értek én már semmit! Az is lehet, hogy túl sokat várok tőle!

Hangja elcsuklik, alig hallani, ahogy maga elé mormolja: még a simogatásom elől is kitér...

Az asszony ökölbe zárt keze megmegrándul az ölében, a csontok kiféhérednek a tehetetlen szorítástól, talán éppen a rég kihűlt simogatást őrizgetik azok a szorosan összezárt kezek. Igen, tudom, kamasz. De a már említett ismerősöm unokája is az, mégis figyelmes és kedves hozzám is, meg másokhoz is, éppen olyan, amilyennek mindig is ismertem! Engem Viki már rég nem ölel meg, arcát odatartva hagyja, hogy megpuszíljam, ő meg válaszul elcsókol mellettem a levegőben. És tudja mi a legfájdalmasabb? Hogy az anyja, aki bár hallja, látja lánya viselkedését, egy szóval meg nem inti soha. Sőt, úgy veszem észre, engem hibáztat, túl érzékenynek tart! Töprengve kérdezi: lehet, hogy tényleg neki van igaza, valóban én lettem túl érzékeny? Mielőtt most eljöttem, gondoltam, kérek Vikitől egy fényképet. A képen olyan kedves, szelíd, amilyennek mindig is ismertem, szerettem. Nemrég fényképezték le őket a gimnáziumban. Még idom sem volt, hogy szóljak, kimondjam, hogy mit szeretnék kérni, amikor durva, türelmetlen hangon rám szól: na, hagyjál békén! És én békén hagytam, így még egy fényképet sem tudok mutatni róla. Az édesanyjával nem hal-

lottam soha ilyen hangon beszélni. Vagy csak nekem tartogatja a hangulatváltozásait, velem szemben kamasz? A lányom majomszeretettel kényezteti Vikit, mindent megvesz neki, amire csak kinyitja a száját, legyen bármiféle hivalkodó vagy felesleges dolog, csak drága, divatos holmi legyen, ez a fontos! En nem tudok neki drága ajándékokat venni! De valamikor nem is azért szerettem engem! A lányomnak most sincs több ideje a gyermekére, mint amennyi mindig is volt, talán így akarja őt kárpótolni? Az asszony hangja elcsuklik: úgy jöttem el tőlük, hogy az én kedvenc unokám csak odabólintott felém a számítógépe mellől. Föl sem állt, pedig tudta, hogy hazautazom. Még egy mosollyal sem búcsúztatott. Nem kellemek. Hát jobb, ha nem megyek egyhamar hozzájuk, ha egy ideig nem találkozunk! Bár nem hiszem, hogy hiányozni fogok...

Mosolytalan, fakó hangon szabadkozok: ne haragudjon, amiért ilyen sokat beszéltem. Talán szívesebben olvasott, rejtvényezett volna... Nem tudom, miért éreztem úgy, hogy magának elmondhatom, hogy végighallgat. Tudja, nagyon sok gyereket tanítottam életemben, a mi kis városunkban még ma is sokan megismernek az egykori tanítványaim közül. Ők szeretettel, tisztelettel vesznek körül. Csak az egyetlen unokám, aki szívemnek a legkedvesebb, akiben egyetlen vigaszomat reméltem öregségemre, csak tőle nem kapok szeretetet! Jaj, észre sem vettem, azonnal megérkezem! Milyen rövid volt ma ez a máskor oly unalmas, hosszú út!

Feláll, leemeli a táskáját a csomagtartóról: vár rám az én üres, emlékektől visszhangos házam! Köszönöm, hogy elmondhattam! Ha tudnék írni, kiírnám magamból. Aztán, ha akadna, aki elolvassa, talán még tanácsot is tudna adni, vagy csak segítene megérteni azt, amire én képtelen vagyok. Szomorúan elmosolyodik: hát, nem kényeztetett el a sors! Kíváncsi, soha ne tudja meg, milyen úgy élni, hogy koldusként kelljen várni egy csipetnyi szeretetre attól, aki legfontosabb az életében. Kiért meghozna minden áldozatot, csak lenne olyan, mint egykor, régen. De úgy érzem, ez reménytelen.

Nézek utána, ahogy lehajtott fejjel megy át a síneken, végig a peronon. Mielőtt eltűnne az állomás épülete mögött, visszaint. Én is felemelem a kezem, intek utána. Vajon vigasztalná-e, ha elmondtam volna neki: nekem sem idegen ez az érzés? De bennem még van remény.

WEINRAUCH KATALIN

Lengyel János

Arcok a vonatról

A vonat eltökélten haladt célja felé. Útját vaskígyó-pár terelte. A zakatolás a lehúzott ablakokon át tolakodott a fülkékbe, hogy ezzel is gyötörje a nyári hőségtől amúgy is alélt embereket. Az utazás nem mindig kellemes, ha az embert a kényszer tüskéi biztatják, hogy útra keljen. A személyvonat már évtizedekkel korábban megérett a leselejtezésre. De a célnak ez is megfelelt. Csigatempóval vándorogt a falvak között, hogy megállva kidobja a gyomrából a népeket, és aztán bekebelezzen másokat. Mert mindannyian mások voltak. Idegenek, falubeliek, szomszédok, munkatársak – emberek Arcok a vonatról. Talán már látták egymást korábban is, vagy csak úgy vélik. Esetleg sórt is váltottak, rövid ideig találkozott a tekintetük, még egy mosolyt is cseréltek.

– Cudar idő van.

– Az bizony.

(Mert az időjárás mindenhol és mindenkor megfelelő beszédtema.)

– Örjítő ez a hőség.

– Két hete nem volt eső.

– Ha így megy tovább, oda a termés.

– Felmennek az árak, drágaság lesz megint.

– Az bizony már igaz.

(Vagy a politika.)

– Halotta, már megint sikkasztottak ezek a szemetek!

– Nem tudnak ezek mást. A népnek meg egyre rosszabb a sora.

– Most meg itt van ez az influenzajárvány.

– Én mondom magának, ez Isten büntetése. Mert az emberek elfordultak a Tanítástól.

A vonat csak zakatolt tovább. A nép csak egyszerűen „elektricskának”¹ hívta. Zakatolás. Hőség. Lomhán suhanó táj az ablakokban. Az egyikben fiatalember alakja tükröződik. Ő is a tájat nézi. Az édes szülőföld váltakozó arcait. Arcok és harcok. Néhol munkagépek ejtenek sebet az anyaföld arcán. A fiatalpóval az imént fejezte be az olvasást. A kis asztalon egy könyv hever. Fekete borítón nagy fehér betűk: AIDS.

– Én mondom, szomszéd, az Isten megbüntet minket, amiért elhagytuk őt.

– Igen-igen. Az emberiség halálra van ítélve.

A vonat lassan beosont az esti szürkületbe. Falvak bukkantak fel, majd továtűntek. Messze még a végállomás. Talán nem is létezik és a vonat örökké menni fog. Zajosan, de céltudatosan.

– Ugyan már, szomszéd, a vonat is csak addig megy, amíg a sínek tartanak.

– Az már bizony igazság.

Az asztalkán fekete borítójú könyv. Rajta nagy fehér betűk: AIDS. A tekintet távolodik. Az ablakon túl sötétség honol, akárcsak néhány koponyában.

A fiatalember a sötétséget bámulja, alakja az üvegen tükröződik. Csontvázának képe az. A könyv elnyűtt lapjai halálra olvasva. Fedelén nagy fehér betű: AIDS.

– Ezek a mai fiatalok semmi nem vesznek komolyan.

– Hát nem. Én is hiába beszéltem a fiamnak, hogy az élet nem játék. Végül azt is eljátszotta.

A sötétség lassan bekúszik a lehúzott ablakokon. Lágyan körülveszi az embereket. A lámpák pislákolni kezdenek, majd kialszanak. A sötétség visszafojtott lélegzettel kebelezi be az emberi elmét. Egyesek felriadnak, de a menekülés gondolata ingoványba süpped, mielőtt még a lidércfény útját követve elindulna. Indulat. A sötétség is indulat. Az indulat is sötétség.

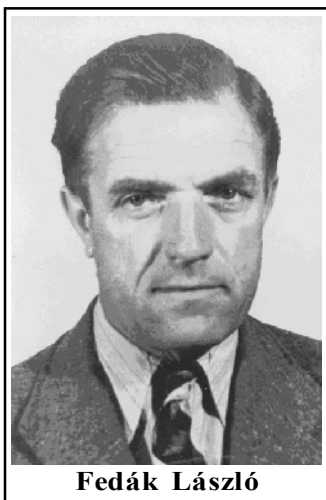
A zakatolás lassan elfedi, elfojtja a sötétség mindent beborító lehelete. A vonat nesztelen halad tovább. Az elmúlás már türelmetlenül várja. Nem kell már soká várnia...

¹ Villanyvonat. Kárpátalján a Csap-Munkács és más vonalakon az egykori Szovjetuniótól megörökölt, számtalanszor felújított villanyvonatok járnak. Ezeket hívja a köznyelv elektricskának.

„AZ EGÉSZSÉGES TESTÉRT! AZ EGÉSZSÉGES LÉLEKÉRT!”

Fedák Lászlót fiatal újságíróként ismertem meg Beregszászban. Mindannyiunk Laci bácsija a nyolcvanas évek elején cikksorozatot közölt a járási újságban Kárpátalja neves sportolói-ról. A kéziratokat Ungvárról maga hozta el rendre, mert ott, helyben szeretne volna látni a publikáción végzett utolsó simításokat, tisztázni a félreérthető adatokat. Ama korrekt zsurnaliszták közé tartozott, akikhez hasonlót a gyorsan továtűnő hírek világában lámpással kell keresni. Szerkesztő bizottságunk köszönetét fejezi ki Budapesten élő lányának, Kovácsné Fedák Katalinnak, hogy megosztotta lapunk olvasóival emlékeit, és a családi albumból válogatott fotókkal illusztrálta alábbi írását, amelyet Fedák László sporttörténész születésének centenáriuma kapcsán közlünk.

F. M.

Fedák László

1956 tavasza volt. A húsvét előtti egyik vasárnapon nagy sürgős-forgás volt nálunk. Én a szobában, a kisasztalnál készítettem a másnap lelkemet, de gondolataim mindig másfelé terelődtek.

A szobában napsugarak círógatták arcomat, a besuhanó tavaszi szellő lengette a ragyogó fehérségű függőnyt, a frissen festett és víkszelt padló árasztotta a gyanta illatát. A konyhából hallani lehetett nagymama és anyuka beszélgetését, míg készítették az ünnepi ebédet. A család minden tagja valamivel foglalatossá vált. Ünnepi hangulat uralkodott. Minden azt sugallta, hogy ez a nap más, mint a többi: ma újra találkozunk apukával. Milyen ő? Mennyit változott az eltelt hét és fél év alatt? Hiszen nem is emlékszem rá! Csak a fényképekről meg a festett portrékról ismerem (mindössze két éves voltam, amikor letartóztatták, és 25 év börtönre ítélték). Nézegetem a fényképeket. Az egyiken kedvesen mosolyog édesanyám és mellette szelíd mosollyal tekint

rám a szőkésbarna, hullámos hajú, jóképű édesapám. A másik fényképen ott vagyunk öten édesanyámmal, aki rengeteg munkával, sok fáradsággal biztosította a mindennapi betevőt, sok szeretettel, nagy gondossággal varrta ruháink nagy részét, a fiuknak édesapám ruháit alakította át. Hajnalban az ablakhoz húzódva kötötte a megrendelt térdzoknikat, sapkákat. Reggel, amikor óvodába, iskolába indított minket, a tiszta, keményített, szépen kivastalt ruháskáinkról mindenki tudta, hogy ezek a Fedák gyerekek. Tovább nézem a fényképet. Arcunkon mosoly. Egy másik képen fivéreimmel a tenispályán vagyok, ahol édesanyám edzőként dolgozott. Minden képen látszik, édesanyám mindent megtett azért, hogy gyermekkorunk boldog legyen. Nagyon sokat mesélt nekünk apuról és mi levelekkel, rajzokkal igyekeztünk örömet szerezni szegénynek, aki Kolimán, lágerben raboskodott. Igyekeztünk édesanyáknak mindenben segíteni. Különösképpen emlékeztetéseket voltak a hosszan tartó sorban állások fagyos hajnalokon, amikor a kereskedőből minden személynél egy-egy csomag lisztet, kenyeret vagy cukrot adtak. Gondolataim összevissza kalandoztak. Arra készültünk, hogy délután kimegyünk édesapánk elé a vonathoz. Értesüléseink szerint a lemergi vonattal kellett érkeznie. Visszatértem a lelkéhez: írtam, olvastam. Egyszer csak valaki csengett. Éva, a nővérem, szaladt ajtó nyitni, én a konyhaajtóból figyeltem. Nyílt az ajtó, a küszöbön állt egy bácsi, beesett arccal, hátrafésült sima hajjal, „pufajkában”, vatanadrágban, egy feketére festett

tett fa bőrrönddel a kezében. Apu! – kiáltott fel Éva. Fiam –, szaladt hozzá nagymama. Laci –, szóló édesanyám. Egy pillanat alatt ott állt az egész család: Laci, a bátyám, Pityu, az öcsém, Marianna, a nővérem. Nagy volt az öröm. Én pedig csak álltam szótlánul és néztem az „idegen bácsit”, és éreztem, hogy forró könnyek peregnek a szememből.

Időbe telt, míg megszoktam, hogy itthon van apukám. Különösen nagy hatással volt rám, amikor előkerültek a feketére festett fa bőrröndből édesanyám levelei, a mi levélkéink és rajzaink. Akkor értettem meg, milyen fontos lehetett édesapámnak az itthonról kapott üzenet és a szeretet, amely a levelekből áradt. Esténként, amikor fáradtan hazajött az álláskeresésből, vagy később, a munka után, megkérdezte tőlünk, hogy mi újság az iskolában, vannak-e problémák, tud-e valamiben segíteni. Csodálattal vettem tudomásul, hogy milyen jól emlékszik az ókor történetére, milyen jól tájékozódik a térképen, több nyelven beszél, ismeri a világirodalom nagyjait, és a fogalmazásaimhoz tanácsokat tud adni. Akkoriban tudtam meg, hogy a prágai egyetem filozófia szakán magyartanárnak készült, de anyagi okok miatt a tanulmányait nem tudta befejezni. Megértettem azt is, hogy mit jelent egy segítő kéz, jó tanács, őszinte beszélgetés. Tudomásom szerezhettem sorsa alakulásáról, az élete nehézségeiről és arról, milyen nagy jelentősége van az életében a sport szeretetének. Ha tanácsért fordultam hozzá, felsorolta a szerinte lehetséges megoldásokat, de a döntést mindig rám hagyta. Ha tudott, mindig mindenkinek segített.

Esténként otthon nagyon sokat dolgozott, rendezte a sportról szóló újságcikkeket, amelyeket édesanyám gondosan megőrzött. Tudósításokat írt az újságokba Kárpátalja sporttörténetéről, a sporteseményekről. Olykor az is megesett, különösen, ha ráakadt egy régi iratra, hogy mesélt az életéről.

Élettörténete felkeltette a magyar média érdeklődését is: Gulyás Gyula és Gulyás János ren-

dezők filminterjút készítettek édesapámmal, amely 1990-ben látott napvilágot a Kapu című folyóiratban. Alább ebből a publikációból idézek.

„1943 nyarán behívtak katonának. Egy zsidó munkásszázadot bíztak rám, amely Szőregen, öt kilométerre Szegedről készült ki a harctérre, segédmunkálatokra. Július közepén vettem át, s két hétig vezettem a századot. Ekkor ki kellett vinni Kijevbe, átadni a városi parancsnokságnak. Mikor a feleségem megtudta, hogy nekem a harctérre kell menni, Szeklencéről – ez talán több is, mint 300 kilométer – eljött utánam Szőregre, s kért, hogy mivel akkor születik már a harmadik gyermekünk, ha lehetséges, ne menjek velük. A munkaszolgálatosok meg nagyon kértek, hogy menjek. Komoly dilemmában voltam. Mivel a feleségem értem jött, ez jó alkalom volt arra, hogy a helyettesemnek adjam át ezt a feladatot. Én maradtam. Viszont ez a két hét szép emlék az én részemre. Lerajzolt engem az egyik munkaszolgálatos és ezt írta „a szerett parancsnokunknak, aki 206 elkecseregett munkaszolgálatos egyetlen reménye és vigasza volt” és mellette a 206 aláírás.

Amikor a századot kivitték Kijevbe, és én visszamentem Husztra, egy újabb munkásszázadot adtak. A Hadkiegészítő parancsnokságon előre figyelemztettek, hogy ez a század nem megy ki a harctérre, mivel 45 éven felüliek. A Balaton mellé, Veszprém közelébe, Szentkirályszabadjára vezényelték, ahol a németek megrendelésére repülőtér épült. Közel 5000 munkaszolgálatos volt ott, de nemcsak zsidók, hanem ruszok, szerbek, románok is. Embertelen körülmények

„AZ EGÉSZSÉGES TESTÉRT! AZ EGÉSZSÉGES LÉLEKÉRT!”

■ között folyt az építkezés, és hogy némileg segítsek, legalább a közérzetet, a hangulatot menteni az emberek között, úgy készítettem fel őket, hogy ameddig csak lehet, tűrjenek. „Aki időt nyer, az életet nyer.” Tudtuk azt, hogy a háborút a németek nem nyerik meg, és tudtuk azt, hogy ha nem fogunk segíteni ezeknek a szerencsétleneknek, hamarabb elpusztulnak, mint ahogy a háború véget ér.

Mint századparancsnok, magamra vállaltam a tábori sporttiszti tisztségét. Magyarországon egyetlenegy munkatáborban sem volt ilyesmi. Rendeztem sportversenyeket labdarúgásból, sakkból, asztaliteniszből. Megszerveztem minden egyes századtól. Öröm volt nézni, hogy mennyire lekötötte ezeket az embereket a verseny.

Mivel a századokban nagyon sok budapesti munkaszolgálatos is volt, színészek, költők, zeneszerzők stb., – színelőadásokat is rendeztem. Ezeknek az volt a feladata, hogy egyrészt lelkileg támogassák az ott dolgozókat, másrészt, hogy anyagi bevétel legyen. És volt is. Az előadásokat 5000 embernek rendeztük. Nem is egy, hanem több színelőadást. Az összegyűlt pénzt az általunk szervezett szociális bizottság szétosztotta a szegényebb munkaszolgálatosok között. A kárpátaljaiak 8-10 gyereket hagytak hátra, ezeket próbáltuk lehetőségeink szerint anyagilag támogatni.”

E tevékenységéért édesapám élete alkonyán Izrael állam elismerésében részesült. A kitüntetés csak hosszú idő múlva találta meg őt, mivel azt gondolták róla, hogy

a szovjet koncentrációs táborokban életét vesztette, ahová „szovjetellenes és nacionalista” tevékenységéért száműzték 25 évre (halála után 1992. február 20-án rehabilitálták).

Lássuk, milyen „szovjetellenes és nacionalista” tevékenységet végzett? Erről is szó volt a fent említett interjúban. „45-ben engem, mint régi sportvezetőt kineveztek a Kárpátaljai terület sporttanácsának elnökévé. Ezt nagyon komolyan vettem, úgyhogy amikor Kijevbe elvezettem a 100 főnyi sportdelegációt, nagyon komolyan felkészítettem a futballistákat, atlétákat. Végigverték Nyugat-Ukrajna valamennyi csapatát, kilenc, tizenhárom, tizenkilenc gólokkal! Nagyon váratlan eredményeket értünk el. Jó eredményeket. Én azt hittem, hogy ezzel jót teszek, mivel a kárpátaljai sport híres lett. Ehelyett azzal vádoltak, hogy mi a fasiszta neveléssel dicsekedünk. Hát itt éltek ugye magyarok is, és ez sokak szemében azt jelentette, hogy fasiszta. Hogy aki magyar, az mind fasiszta. 1946 augusztusában Kárpátalja, ez a kis Kárpátalja különböző sportágakban 10 ukrán bajnokságot nyert. Dicsertek az újságokban, írtak mindenfélét – egy hét múlva pedig leváltottak...”

Egy évig a Spartac futballcsapatának voltam az edzője. Együttal kezdtem megírni a szentkirályszabadjai élményeimet. A magyar kiadóhivatalban dolgoztam, mint lektor. 1948. október 12-én három börtönös ember jött az irodába, és arra kértek, hogy 15 percre menjek el velük a GPU-ra, szóval az itteni AVO-ba

(államvédelmi hivatalba – a szerk.). Sajnos, abból a 15 percből 25 évi börtön, láger lett... A vád az 54/4. paragrafus volt, amelynek alapján három évtől egészen halálbüntetésig bármilyen ítélet kiszabható. Ezek szerint nekem szerencsém volt, mert abban az időben törölték el a halálbüntetést. Én 1954-ig azzal a tudattal voltam Szibériában, Kolimán – ez tizenötezer kilométer ide – hogy 25 évem van, hogy onnan már szabadulni nem fogok. De nem nyugodtam meg, mert emberileg nem lehetett megnyugodni!”

Édesapám szibériai raboskodása alatt sokat szenvedett. Dolgozott fakitermelésen, aranybányában, a wolfram bányában omlás során elvesztette az egyik lábujját. Ironikusan emlegette, hogy a raboskodása alatt 23 úgynevezett szakmát tanult ki. De mások szenvedését sem nézte tétlenül. Ott is megtett mindent, hogy megkönnyítse a rabtársak életét és tartsa bennük a szabadulásban vetett hitet. A lágerben megszervezte a röplabdajátékot és az asztaliteniszt. Édesanyám, illetve édesapám unokatestvére küldött hálót, labdákat és ütőket. A mérkőzéseket az étkezdében játszották. Két hosszú asztalt egymás mellé tettek, egy deszkát középre, és levezették a bajnokságokat. Szintén egyedülálló dolog volt a dominóbajnokság. Ez volt a legnagyobb siker, emlékezett vissza édesapám.

Az átélt szenvedések ellenére volt benne annyi hit, erő, emberszeretet, hogy szabadulása után hivatásként folytassa Kár-

pátalja sporttörténetének megörökítését. Az 1930–1944-es években sportújságíróként több mint háromszáz tudósítása, szakcikke és jegyzete jelent meg. A háborút követő években sem hagyta abba ezt a tevékenységet: több száz sporttudósítását látott napvilágot, később megírta Kárpátalja sporttörténetét. Ez a könyv valójában Kárpátalja egyedülálló sportlexikonja. Munkája sajnos, csak halála után 1994-ben jelent meg ukrán nyelven.

A sajtóban és az interneten sok adat található édesapámról, az egykori ismert sportolóról, sportújságíróról, sportszervezőről, Kárpátalja sporttörténetének kutatójáról és avatott tollú krónikásáról. És én mégis úgy gondolom, hogy göröngyös életútján szerzett tapasztalatai és munkássága alapján az utókor számára egyik legfontosabb üzenete: „Az egészséges testért! Az egészséges lélekért!”. E gondolatot a fent említett könyvének (magyar fordításban a címe „Kárpátalja a sport eredményeivel értékelve”) 19. fejezetében fejtette ki. De nézzük meg közelebbről, mit tartalmaz ez az eszmefuttatás.

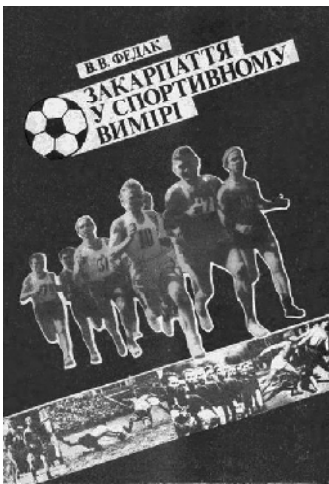
Szerinte az „Éptestben ép lélek!” jelmondat ahogyan több mint 2000 éve Juvenalis római költő és satirikus fogalmazott meg, téves. „Ha a mondat végére felkiáltójelet teszünk, akkor a szöveg megfellebbezhetetlenül állítja, hogy egészséges testben csakis egészséges lélek lehet. Egészen más értelmezést kapunk, ha a felkiáltójelet helyett kérdőjelet írunk. Itt a

„AZ EGÉSZSÉGES TESTÉRT! AZ EGÉSZSÉGES LÉLEKÉRT!”

megfellebbezhetetlen állítást némi kétellyel fogadjuk.

Évszázadok során *Juvenalis* mondását különbözőképpen magyarázták: mikor kinek mi állt az érdekében. Mint ismeretes, a középkorban a szerzetesek a tanuló ifjúságot skolasztikus szemléletben nevelték, vagyis nagyobb figyelmet szenteltek a szellemi nevelésnek, mondván, a test ügyis egészséges. Ellenben a német és az olasz fiatalokat másképp nevelték, amikor a fasizmus uralkodott ezekben az országokban. A fiatalok testi nevelést kaptak, a szellemi nevelést ártalmasnak tartották, mert állításuk szerint az egészséges testben csakis egészséges lélek lehet. Ezért nem is csoda, hogy ezekből a „növédekéből” gyilkosok és hóhérok lettek. Hála Istennek, elmúltak e félelmetes idők, de a mai napig fájdalommal és szomorúsággal emlékezünk a koncentrációs táborokra, ahol ezek az egészséges testű, de szívtelen emberek ezrével semmisítettek meg ártatlan embereket: időseket, nőket, gyerekeket.

„Felmerül a kérdés: elegendő-e, ha azt hangsúlyozzuk, hogy »Ép testben ép lélek!«, ésily módon elhárítjuk magunkról a politikai és az erkölcsi felelősséget? Itt van az ideje, hogy a test és a lélek harmonikus neveléséről beszéljünk. Az én általam ajánlott jelszó ilyen lenne: »Az egészséges testért! Az egészséges lélekért!«, vagyis biztosítsunk gyermekeinknek harmonikus testi és lelki nevelést.»

Édesapámnak e gondolatai ma is aktuálisak. A könyv megjelenése óta nagyon sok változás történt. Böngészve az Internet oldalait, örömmel láttam, hogy széleskörűen használják az édesapám által is javasolt jelszót „Az egészséges testért! Az egészséges lélekért!”. De nagyon szomorú lettem, amikor beleolvastam a tartalomba. Előszóval, amikor beleolvastam a tartalomba. Előszóval, amikor beleolvastam a tartalomba. Előszóval, amikor beleolvastam a tartalomba.

KOVÁCSNÉ FEDÁK KATALIN
Budapest

Forrás:

* A Gulyás testvérek filminterjúja Fedák Lászlóval „15 PERCBŐL 25 ÉV”, KAPU című folyóirat, III/10. 1990. október, 60-64. old.

** Андрій Ребрик: Пластун Василь Федак – «Тризуб» – визначний спортсмен і журналіст. <http://incognita.day.kiev.ua/plastun-vasil-fedak.html> 2011-09-26 17:43:00.

*** В.В.Федак: ЗАКАРПАТТЯ У СПОРТИВНОМУ ВИМІРІ. Ужгород, Видавництво «Карпати» 1994, сторінка 102-103

Debüt

Papp Laura

Dosszié

1994. augusztus 1-jén születtem a beregvidéki Beregújfalú községben. Édesanyám gyári munkás, édesapám asztalos. Van egy húgom és egy öcsém, ők még iskolába járnak. Jőmagam az idén érettségiztem a Nagyberegi Református Liceumban.

Már a liceumban megfogalmazódott bennem, hogy vallásnár-katechéta vagy lelkipásztori szakon szeretnék továbbtanulni. Végül a Debreceni Református Hittudományi Egyetem lelkipásztori szakára jelentkeztem.

2010-ben kezdtem verseket írni. Verseim elsősorban Istenhez szólnak, de megpróbálom kifejezni gondolataimat a hitről, a nemzetről is. Az iskola diáklapja, az Új(j)lenyomat 2011-től havi rendszerességgel közölte írásaimat. Néha nyat a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet folyóirata, a Tesó is közölt. Az írás boldogít, felszabadít és új tájakra visz, de szolgálni is szeretnék a verseimmel. Szabadidőmben szívesen olvasok, elsősorban keresztény regényeket, illetve a világirodalom remekeit.

Édesanyám

Az én édesanyám olyan anya, ki gyermekeiért mindenét odaadja. Nagyon szeret, ezt jól tudom, bearanyozza minden napom. Hangja lágyan, szelíden szól, mikor azt mondja, cselekedj jól! Arcán mindig mosoly ül, másokkal is együtt örül. Vízén-járása közben el nem merül. Ha betegség uralkodik rajta, szívemet a bú el nem hagyja. Az Urat kérem éjjel-nappal: segíts neki megbirkózni a gonddal! Az Úrekkor hajóra száll, édesanyám szíve fölött megáll: mint Áldott orvos, bemegy oda, s rögtön elmúlik minden gondja! Szívem ekkor felettébb örül, hogy arcán újra mosoly derül. Nem kérlek én másra téged, egyetlenegy igaz Istenség: áldd meg az én édesanyámat, s vele együtt az édesapámat!

Soha ne feledd...

Soha ne feledd,
az Úr nagyon szeret!
Egy hangszer vagy a kezében,
hagyd, hogy általad zenéljen.
Hagyd, hogy tegye általad a jót,
a helyeset, a valót.

Köszönd hát meg neki,
hogy életed meg nem veti,
hogy lehetsz áldott edénye,
mondj dicséretet nevére!

Hisz fontos vagy neki,
Ő az embereket szereti.
Mikor már úgy érzed, senki vagy,
és hogy minden elhagy,
akkor hallod meg szavát,
azt az áldott muzsikát.

Vágyom rád, Istenem!

Vágyom rád, Istenem,
vágyom, mert Te vagy a Minden!
Nélküled semmi vagyok,
nélküled elpusztulok.
Minden erőm összeszedve,
kiállok, hogy elmondjam,
pedig Te tudod rólam:
porszem vagyok,
egy a sok közül,
egy a sok pötty közül,
egy csepp a tengerben,
egy pici csillag az égen.
Ember, ki magában eltöprül,
hacsak, nem Istennel egyesül.
Uram! Hatalmad oly nagy,
hiszen Te Mindenható vagy!
Te, aki hegyeket mozdítasz,
tengereket csak úgy szétválasztasz,
engem is meg tudsz segíteni,
hogy Góliátot le tudjam győzni.
Hisz neked nincs lehetetlen,
s ha velem vagy, nekem sincsen.
Dávid is egyszerű ember volt,
juhokat pásztortolt,
mégis király lett,
a Te felkentéd.
Ha vele megtetted,
velem is megtetted.
Segíts, Uram, elhinnem,
hogy mellettem vagy,
kérek, éreztesd velem
szeretetedet,
mindent felülmúló kegyelmedet,
ölelj át isteni erőddel,
fordulj hozzám kegyelmeddel.

A szerkesztőségtől: Papp Laura verseire diáktársai hívták fel a figyelmet. A Nagyberegi Református Liceum végzőse nehezen adta ki a kezéből írásait. Szép gondolatait olvasva szívesen közzétettük verseit lapunk hasábjain.

Elefánt a porcelánboltban

Lucerna elvtárs. A mezőgazdasági osztály munkatársai így hívták maguk között a főnököt. Valamikor régen ugyanis különböző „forrásokból” és beosztottjai segítségével valahogy összetákolta egy értekezést a lucerna természetéről, kandidátusi címet nyert vele, amivel nem győzött minden lehetséges fórumon eldicsekedni. Ostobaságáról, modortalanságáról, műveltségéről anekdoták keringtek a városban.

Egy fiatal, újonnan választott kolhozelnök fontos ügyeket szeretett volna megbeszélni vele. Kopogtatott az ajtaján, belépett a főnök szobájába, illedelmesen köszönt és megállt terjedelmes íróasztala előtt, amelyen négy telefon állt: fekete, zöld, piros és kék színű. A főnök, mintha észre sem vette volna, felvette a fekete színű telefon kagylóját, tárcsázott, majd hosszan beszélt valakivel, levegőnek nézve látogatóját. A kolhozelnök állt, álldogált, várta, hogy a főnök szóljon, vagy legalább intsen, hogy üljön le, várja meg, amíg befejezi telefonbeszélgetését. Pár perc múlva közelebb lépett, leült az íróasztalhoz T-alakban csatlakozó tárgyalóasztal mellé. A főnök azonban továbbra sem méltatta figyelmére, felvette a piros színű telefont és most már egyszerre két telefonkagylóba beszélt. A kolhozelnök egyre kellemetlenebbül érezte magát, egy idő múlva felállt, elköszönt és kiment az irodából.

A folyosón találkozott a főkönyvelővel. Köszöntek egymásnak, kezet fogtak. A főkönyvelő megkérdezte:

– Te meg mit csinálsz itt?

– Hivatalos ügyeket jöttem intézni, de a főnök nagyon el van foglalva.

– Mármint a Lucerna? – kérdezte a főkönyvelő nevetve. – Ugyan már, csak úgy tesz, mintha sürgős megbeszélője lenne valakivel. Gyere, menjünk be hozzá együtt, éppen én is hozzá készültem. Amíg nem ér rá, elszívunk nála egy cigit.

Igy is történt. Kétten együtt mentek be a főnök irodájába, leültek és rágyújtottak. Lucerna erre sem reagált, csak beszélt és beszélt, de most már a kék telefonkagylóba. Telefonálás közben letette a tollat jobb kezéből az asztalra, majd bütyök-

ujját rányomta a jobboldali orrlyukára, balra fordította a fejét és hatalmasat trombitált az íróasztal lába mellett álló papírkosár irányába. Majd megismételte ezt a műveletet, de most már jobbra fordítva fejét.

A kolhozelnök megdöbbenően nézte a jelenetet, a főkönyvelő azonban egyáltalán nem volt megrökönyödve.

– Nem tud felhagyni ezzel a szokásával – mondta mosolygva a kolhozelnöknek. És elmesélt egy megtörtént esetet.

... Lucerna néhány évvel ezelőtt a járási pártbizottság másodtitkára volt. A pártbizottság öt tagból álló delegációt küldött külföldre, a vezetésével őt bízták meg. Az akkori szokásnak megfelelően a küldöttséget elkísérte a határig az első és a harmadik titkár is. Jó alkalom volt ugyanis ez egy alapos, néha hajnalig tartó eszem-iszomra, na meg egy kis csencselésre. Ilyenkor ugyanis lehetőség volt beszerezni külföldi barátainktól a Szovjetunióban hiánycikknek számító citromot, narancsot, banánt, megymást. Az ismerkedés során a küldöttség egyik tagja kezet csókolt a vendégfogadó küldöttség hölgy tagjának, amit Lucerna nagyon zokon vett. Arca eltorzult, alig tudta türtőztetni magát. Este aztán a szállodában kifakadt, „szovjet polgárhoz méltatlan cselekedetnek” minősítette a kézcsókot, azt állította, hogy elkövetője ezzel megalázza a Szovjetuniót a külföldi vendéglátók előtt. Azt ajánlotta, hogy hazatérve, pártgyűlésen tárgyalják meg az esetet, részesítsék szigorú megrovásban az illetőt.

A küldöttség egyik, egyébként üzég nemzetiségű hölgy tagja nem bírta ki, hogy el ne nevesse magát, ami még jobban felbőszítette Lucernát. Erélyesen rászólt, megfenyegette, hogy otthon őt is felelősségre fogja majd vonni.

Másnap vasárnap volt, az üzletek zárva voltak, de a vendéglátók elintézték, hogy a szovjet küldöttség részére legalább két órára kinyissák az egyik legnagyobb áruházat. Mindenki vásárolhatott tehát kedve szerint, már ha volt pénze. A Szovjetunióban akkor ugyanis csak bizonyos összegű rubelt váltottak be külföldi valutára, jóval kevesebbet a szükségesnél.

Lucerna mindenekelőtt a cipőosztályt kereste fel. Egyik kezével sorban vette fel a pultról a női cipőket, a másikban egy szőlővenyigét tartott, amelynek hossza nyilvánvalóan meg egyezett felesége lábméretével. (Lucerna elvtárs az állami szőlőszovhoznál kapott lakást, a szőlőültetvény közelében). Válogatás közben hol a cipőbe dugta, hol a lábbeli talpához illesztette a venyigét. Az eladó nagyon fegyelmezett volt, de látszott, hogy nehezen tudja visszatartani nevetését.

Miután kiválasztotta a megfelelő cipőt, zsebéből újabb venyigéket vett elő. És ez így ment addig, amíg meg nem vásárolta a szükséges cipőket egész családjára számára.

Ebéd után a vendéglátók elkísérték a küldöttség tagjait az országhatárra. A két ország közötti mezsgyén már várta őket az első és a harmadik párttitkár, meg a tanácselnök. Miután kiszálltak a kocsikból, üdvözölték egymást. Az első titkár a vendéglátók elé sietett és sorban kezet csókolt valamennyi hölgynek. Lucerna meg volt döbbenve, alig tudott magához térni a meglepetéstől.

A szovjet küldöttség több üveg konyakot, a vendéglátók néhány láda sört hoztak magukkal. A két országhatár között, a senki földjén állva, kört alkottak, kínálgatták egymást. A sofőrök voltak a felszolgálók. Órákon keresztül folyt a koccintgatás, a beszélgetés, a szónoklás, a barátkozás.

Lucerna nem érezte jól magát, egyre idegesebb lett, végül is felemelte a bal karját, bütyökujját az orrához nyomta, fejét egy kicsit jobbra fordította és kifújta az orrát.

A sűrű ragadós váladék egyenesen a vendéglátók vezetőjének a cipőjére repült. Döbrent csend támadt, az illető szótlánul megfordult, elballagott az országhatár szögessdrót kerítéséhez, hogy a pázsitban megpróbálja megtörölni a cipő orrát.

Lucernának rövidesen meg kellett válnia titkári beosztásától. Kandidátusi címének birtokában azonban nem maradhatott vezető beosztás nélkül. A mezőgazdasági osztály főnökének nevezték ki. Undorító szokásával azonban a későbbiekben sem tudott felhagyni. Továbbra is „trombitált”. Mint „elefánt-hoz” illik: az orrával...

HUDÁK RUDOLF

Ne vessünk!

A szocializmus 7 csodája:

1. Mindenkinek volt munkája.
2. Bármindenkinek volt munkája, senki sem csinált semmit.
3. Bár senki sem csinált semmit, a terv 100% fölött teljesült.
4. Bár a terv 100% fölött teljesült, mégsem lehetett semmit kapni.
5. Bár nem lehetett semmit kapni, mindenkinek megvolt mindene.
6. Bár mindenkinek megvolt mindene, mégis mindenki lopott.
7. Bár mindenki lopott, mégsem hiányzott soha semmi.

* * *

Az 1983-as Könyvhét alatt az egyik sátornál megkérdezi egy ember az eladót:

– Hol vannak az ellenzéki könyvek?

– Azok, kérem, nyomás alatt.

* * *

Az elmeegógyintézetbe új beteg érkezik. Amikor az ápolók eltávoznak, társai körülveszik és faggatják:

– Te miért kerültél ide?

– Disszidálni akartam, de a határon elfogtak.

– Á, azért legfeljebb csak börtön jár.

– Igen, de én kelet felé indultam.

* * *

Szovjet módszer

Acélkoporsót találnak valahol Magyarországon, és a muzeológusok egy része arra gyanakszik, hogy Atilla sírját leltek meg. A vélemények azonban megoszlanak, ezért kiküldik a csontvázat Moszkvába, hogy az „élenjáró” szovjet tudósok állapítsák meg a valóságot. Egy hét múlva visszaérkezik a csontváz összetörve, mellette egy papírlap, rajta lakonikus rövidséggel: „Atilla csontváza”.

A magyar tudósok kénytelenek elhinni a vizsgálat eredményét, de kíváncsiak, hogy milyen módszerrel dolgoztak a kiváló szovjet tudósok. Nosza, megy a távirat a kérdéssel a módszerre vonatkozóan. Másnap jön az egyszavas választávirat: „Bevallotta”.

Író-olvasó találkozók Nagyberegen

Március 14-én író-olvasó találkozóra került sor a Nagyberegi Középiskola dísztermében. Füzesi Magda költő, a település szülöttje látogatott el egykori iskolájába. Összeállítás hangzott el verseiből, majd az irodalmi matiné érdekes színelőadásaként a Nagyberegi Középiskola ukrán osztályainak tanulói anyanyelvükön szavaltak Füzesi Magda Ivan Petrovci által fordított verseiből.

A vendég meghatottan köszönte meg a diákok előadását. Röviden felidézte gyermekkorát, hangsúlyozva, hogy mindmáig jó érzésekkel gondol szülőfalujára, egykori iskolájára, tanáira és azokra a meghatározó fiatalkori élményekre, amelyek hatására az irodalom mellett döntött.

Ugyanezen a napon a községi könyvtárban a Nagyberegi Református Líceum tanulói is találkozhattak Füzesi Magdával (a képen).

A hangulatos rendezvényen a diákok számos kérdést tettek fel a költőnek. Papp Laura diáklány a saját verseiből olvasott fel. Nagyon megható volt, amikor a fiatalok egy zsoltárt énekeltek gitárkísérettel, amellyel felkészítették a költőt közelgő jubileuma alkalmából.

KOVÁCS MARGIT, a nagyberegi könyvtár vezetője
Fotó: KOVÁCS ANDRÁS

“Mefogyva bár, de törve nem...”

Sokszor előfordul, hogy a kárpátaljai rendezvényeken háttérbe szorul az őslakos magyarság kultúrájának reprezentálása. Sajnálatossá tesszük tudomásul, hogy Beregszász, a kárpátaljai magyarság kulturális központja lakosságának már csak 48 százaléka magyar.

A május 18–19-én megrendezett városnapokon a magyar rendezvények sok érdeklődőt vonzottak. Az előadók imponáló tekintélyt szereztek népünknek a más nemzetiségű érdeklődők körében.

A rendezvénysorozat szombat délutáni programját Kovács Béla európai parlamenti képviselő beregszászi fogadóirodájára szervezte. Ez a háromórás magyar hagyományörző műsor érdekes színelőadás volt a multikulturalitás jegyeit magán viselő városnapi programoknak. Baráté Edina beregszászi gimnazista például magyar népdalokat énekelt, Marcsák Gergely és Dracsó Béla ungvári egyetemisták hazafias dallamokat szólaltattak meg. Béla élmény volt Csobolya Józsefnek, a Magyar Állami Operaház magánénekesének műsora, aki magyar rockoperákból adott elő részleteket: énekhangjával elkápráztatta a tisztelt hallgatóságot.

Ezután a népzene volt a főszerep. Először a szalóka Nyitnikék zeneiskola zenekara a csángó dallamok világába kalauzolta el a közönséget, majd Varga Katica előadásában hallhattunk egy gyönyörű népdalcsoportot. Ezután a BorzsaVári népi zenekar magyar népzenei összeállítása következett, végezetül a Credo verszenei együttes csodálatos zenéjét élvezhette a közönség, akik ez alkalommal a megezenésített verseken kívül népdalokat is énekeltek.

Köszönettel tartozunk az előadóknak, akik önzetlenül vállalták a fellépést, és betekintést nyújtottak a magyar kultúra felbecsülhetetlen kincsestárába. A műsor után a résztvevőket finom babgulyás és üdítő várta az iroda udvarában. Köszönjük Kovács Béla EP-képviselő úrnak a rendezvény lebonyolításához nyújtott anyagi támogatást.

KOVÁCS DEZSŐ irodavezető

ÚJ KÖNYVEK

Megjelent

* **Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozatban:**

Weinrauch Katalin. *Kunkorodó kutyahang.* (Versek, mesék iskolásoknak.) Fedéltér, illusztrációk: Veres Ágota. Felelős szerkesztő: Nagy Zoltán Mihály. Kárpátaljai Magyar Könyvek 214. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2012. (A kötet kiadásának támogatója: Nemzeti Kulturális Alap).

Dupka György. *A mi Golgotánk.* A kollektív bűnösség elvének alkalmazása a kárpátaljai magyarokkal és németekkel szemben. (A 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa határozatainak végrehajtása az NKVD jelentések tükrében, 1944-1946). (Előszó: dr. Tóth Mihály. Utószó: Alekszej Korszun). Felelős szerkesztő: Nagy Zoltán Mihály. Fedéltér: Fábian Zoltán Fuchs Andrea fényképeinek felhasználása alapján. Kárpátaljai Magyar Könyvek 215. Szolvyai Emlékparkbizottság - Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2012. (A kötet kiadásának támogatója: Bethlen Gábor Alap).

Vári Fábian László. *Kárpátaljai magyar népballadák és népdalok.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 216. Felelős szerkesztő: az összeállító. Fedéltér: Fábian Zoltán Horváth Anna festményének felhasználása alapján. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2012. (A kötet kiadásának támogatója: Nemzeti Kulturális Alap).

Nagy Zoltán Mihály. *Túl a fenyeken.* (A Messze még az alkonyat című versesregény-trilógia harmadik része.) Felelős szerkesztő: Barzsó Tibor. Kárpátaljai Magyar Könyvek 217. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2012. (A kötet kiadásának támogatója: Nemzeti Kulturális Alap).

Lengyel János. *Mitracsek úr elfuserált életének hiteles története.* (Lengyel-beszélések. Előszó: Bertha Zoltán. Fedéltér és belső illusztrációk: Kis Judit. Felelős szerkesztő: Nagy Zoltán Mihály. Kárpátaljai Magyar Könyvek 218. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2012. (A kötet kiadásának támogatója: Nemzeti Kulturális Alap).

Elektronikus változatuk a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet honlapján olvasható: www.kmmi.org.ua

* **KMMI-füzetek sorozatban:**

Dupka György. *Szilaj lettem.* Versek, szemelvények. Válogatás műveiből születésének 60. évfordulója alkalmából. KMMI-füzetek XV. Ungvár, 2012.

Füzesi Magda. *A mutatóványos monológja.* Versválogatás a költő születésének 60. évfordulója alkalmából. KMMI-füzetek XVI. Ungvár, 2012.

Megjelenés előtt

Kortárs magyar művészet Kárpátalján. Szerkesztőbizottság: **Dupka György, Fuchs Andrea, Klisza János, Réti János, Soltesz Péter, Zubánics László.** Kárpátaljai Magyar Könyvek 219. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2012. (A kötet kiadásának támogatója: Nemzeti Kulturális Alap).

Kiadásra előkészített, támogatásra váró kéziratok

Czébely Lajos. *Fogyó világ...* Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó

Finta Éva. *Őrök partok.* Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó

Lőrincz P. Gabriella. *Apró.* Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó

Bakos Kiss Károly. *Része még.* Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó

Szárnypróba. Pályakezdő fiatalok antológiája. 2007-2012. Összeállította és szerkesztette **Csordás László.** Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó

Szépesszony dombja. Kárpátaljai történeti és helyi mondák. **Zubánics László és Dupka György** összeállításában. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó

Nagy Zoltán Mihály. *Arnyak völgye.* Novellák. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó

Szabó István Keve. *Állogások a mindenségben.* Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó

MÁRCIUS

* Március 15-én Kárpátalja magyarsága meggyeszte megemlékezett az 1848–49-es forradalom és szabadságharc 164. évfordulójáról. Az Ukrán Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) Beregszász központjában, Petőfi Sándor szobránál tartotta meg a hagyományos központi rendezvényét. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Ungváron, a Petőfi-szobornál emlékezett. Lembergben (Lviv) a Lembergi Magyarok Kulturális Szövetsége, az ukrán fővárosban a Kijevi Magyarok Egyesülete szervezett ünnepi megemlékezést. Kijevben az evangélikus templomban istentiszteletre került sor, amelyen jelen volt Bayer Mihály, Magyarország ukránai nagykövete. Isten ígését v. Pocsai Vince református lelkész hirdette. Szimferopolban Viktor Pavlenko, Magyarország tiszteletbeli konzulja adott ünnepi fogadást, amelyen a helyi magyarság képviselői is részt vettek.

* Az Ungvári Református Egyetemi Gyülekezet amatőr színjátszó csoportja ünnepi zenés irodalmi műsort mutatott be az Ungvári Dayka Gábor Középiskola dísztermében. Ünnepi beszédet mondott Horváth Katalin, az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar karának docense és Héder János ungvári református lelkész, a Kárpátaljai Református Egyházkerület lelkészi főjegyzője. Varga Katalin, Ivaskovics József és a Credo verséneklő együttes tagjai kárpátaljai és határon túli magyar költőktől megzenésített verseket adtak elő.

* Március 16-án a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház társulata bemutatta Molnár Ferenc Úvegpiő című darabját Arkosi Árpád rendezésében.

* A Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskolában „Paraszt-polgári élet a Nagyszőlősi járásban” témakörben fotókiállítás nyílt. Ennek keretében „Hungarikumok – a Kárpát-medence értékei, értékár” címmel Imre Károly, a Bács-Kiskun Megyei Közművelődési Intézet igazgatója tartott előadást a Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület szervezésében, a lakiteleki Népfőiskola Alapítvány támogatásával.

* Ungváron az Uzshorod Galériában Vaszil Kuzma, a Kárpátaljai Képzőművészeti Szövetség elnöke megnyitotta a kárpátaljai

jai grafikusok hagyományos tavaszi kiállítását. Aminősítő bizottság 46 alkotó 91 munkáját ajánlotta a művészethatalmók figyelmébe. A MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesülete három tagjának, Réti Jánosnak, Klisza Jánosnak és Fuchs Andreának alkotásai is az értékelt művek közé kerültek. Réti János grafikáit felterjesztette az Erdélyi-Boksaj-díjra.

* Március 23-án a KMKSZ és az Ungvári Magyar Tankönyvszerkesztőség által a Bethlen Gábor Alap támogatásával indított e-tankönyv-projekt bemutatására és szakmai beszélgetésre került sor a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. Az e-tankönyv-projekt célja a kárpátaljai magyar iskolák elektronikus tankönyvekkel való ellátása.

* Március 24-én a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán a KMPSZ szervezésében megrendezték az „Által mennék én a Tiszán...” népdaléneklési verseny megyei döntőjét, amelyen 6–18 éves diákok vettek részt. Ugyanezen a napon a főiskolán megtartották a kárpátaljai magyar óvodapedagógusok XII. konferenciáját is.

* A Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség szervezésében Forrai Sándor Rovásírásversenyt rendeztek. A vetélkedő névadója, Forrai Sándor, a legnevesebb székely-magyar rovásírás-kutató 1903-ban született Munkácson.

* Március 27-én II. Rákóczi Ferencre emlékeztek Beregszászban, az egykori Bethlen-kastély falán elhelyezett emléktáblánál a Rákóczi Szövetség Beregszászi Városi Szervezetének rendezésében. Az ünnepségen megosztotta gondolatait a jelenlévőkkel Zubánics László történész, a KMMI elnöke is.

* Március 29-én Vaján tartotta meg ötödik ülését az Ukrán Magyar Kormányközi Gazdasági Vegyes Bizottság. A tanácskozáson részt vett többek között Gajdos István, Beregszász polgármestere és Brenzovics László, a megyei költségvetési bizottság elnöke.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Öregdiák Szövetsége idén VII. alkalommal rendezte meg az Öregdiák Találkozót a Rákóczi-napok keretében.

* Az Ungvári járási Szalóka és a Baranya megyei Pellérd község polgármesterei testvértelepülési megállapodást írtak alá.

* Pedagógiai együttműködés jött létre a Munkácsi Állami Egyetem Humán Pedagógiai Kollégiuma és a Debreceni Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma között. A munkácsi tanintézmény magyar tagozatán jelenleg 137 fiatal tanul anyanyelvén, ez a diákok összletszámának 17 százalékát teszi ki.

ÁPRILIS

* Április 1-jén színházi estet tartottak a bátyúi kultúrházban. A Gubancok gyermekszíniárszó csoport Fazekas Mihály Ludas Matyi című színművével, a Bátyúi Színkör pedig Illyés Gyula Tüvétevők című parasztkomédiájával aratott sikert.

* Április 3–4-én „A határ mint komplex rendszer – Vállalkozások, szervezetek és határ menti kapcsolatok” címmel műhelybeszélgetésre került sor az Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kara szervezésében a nyíregyházi Central Hotelben. A műhelybeszélgetés moderátorai Bernát Anikó és Kopasz Marianna, a TÁRKI kutatói voltak. Kárpátaljáról Dupka György, a Kárpátaljai Vállalkozásfejlesztési Központ elnöke, a Magyar Értelmségek Kárpátaljai Közösségének elnöke, illetve Gerevich János, az Advance Kárpátaljai Tanácsadó és Fejlesztő Központ vezetője vett részt a rendezvényen. A TÁRKI munkatársai a közeljövőben Kárpátaljára is kiterjesztik kutatási programjaikat, amelyekbe az itteni civil szervezeteket és intézményeket is bevonják.

* Április 11-én Versmaraton rendeztek a Thália színházban a Magyar Napló szervezésében. 96 költő 24 órán át egymást váltva versfelolvasást tartott. Kárpátaljáról Lőrincz P. Gabriella volt ott a versfelolvasók között.

* Április 22-én Nagydobrony központjában felavatták a Paprikafűző asszony című szobrot, ifj. Hidi Endre alkotását.

* Április 25-én a Kárpátaljai Megyei Filharmónia Rahmanyinov-zeneesttel ajándékozta meg a muzsika barátait.

* Az Ungvári Művészeti és Közművelődési Koledzs, illetve a tanintézmény magyar tagozata a Kárpátaljai Megyei Zenei-Dramai Színházban színvonalas rendezvénnyel méltatta a tanintézmény megalakulásának 65. évfordulóját.

* Április 27-én Dupka György Gulág-kutató „Ami Golgotánk.

A kollektív bűnösség elvének alkalmazásáról a kárpátaljai magyarokkal és németekkel szemben. A 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa határozatainak végrehajtása az NKVD jelentések tükrében 1944–1946” címmel tartott előadást az UNE Humán-Természettudományi Magyar Kara magyar történelem és európai integráció szakos diákjainak.

* Dr. Tóth Mihály elnökléssel terepszemlével egybekötött munkaülést tartott a Szolyvai Emlékparkbizottság. Az eddig elvégzett parkszépítési munkákat megfelelően minősítették, megállapították, hogy a park alkalmas az idelátogató vendégek fogadására. Előrelépésnek tekinthető az a tény, hogy a Szolyvai Emlékpark felkerült a nemzeti intézmények listájára, így ebben az évben biztosítva vannak a komplexum fenntartási költségei. Dupka György felhívta a bizottság elnöke, hogy a Szolyvai Emlékpark felkerült a nemzeti intézmények listájára, így ebben az évben biztosítva vannak a komplexum fenntartási költségei. Dupka György felhívta a bizottság elnöke, hogy a Szolyvai Emlékpark felkerült a nemzeti intézmények listájára, így ebben az évben biztosítva vannak a komplexum fenntartási költségei. Dupka György felhívta a bizottság elnöke, hogy a Szolyvai Emlékpark felkerült a nemzeti intézmények listájára, így ebben az évben biztosítva vannak a komplexum fenntartási költségei.

MÁJUS

* Május 1-jén Aknaszlatina önkormányzata „Poklok útja – Mártírok útja” címmel kerékpáros túrát szervezett az elhurcoltak emlékére. Az Aknaszlatina–Szolyva közötti 120 kilométeres útvonalat több mint tíz óra alatt tették meg a jelentkezők Kocserga János alpolgármester vezetésével.

* Május 4–5-én lezajlott az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Kara új dékánjának a megválasztása. A bizottság egyhangú döntése értelmében Lizanec Péter professzort Spenik Sándor váltja a posztján a következő hét évre.

* Május 5-én a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és az ArtTisza Művészeti Egyesület szervezésében az Európa–Magyar Házban irodalmi délutánt rendeztek „Irodalmizációs

kísérlet” címmel. A rendezvény célja az irodalom egynem szokványos, modernabb formájának bemutatása volt, amely keretében prózáirással és költészettel foglalkozó tehetséges fiatalok olvastak fel műveikből, beszélgettek az irodalom jelenlétéről, jelentőségéről a hétköznapiakban. A rendezvény szervezője és egyben moderátora Horváth Attila volt.

* Május 6-án a Beregszász központú Sámuel Alapítvány első ízben szervezett Anyák-napi ünnepséget. Az alapítvány kötelékébe hét családi típusú gyermekotthon tartozik, az alkalomra elsősorban ők kaptak meghívást, és azok a nevelőszülők, akik gyermekeket fogadtak örökbe. Jelenleg tizenegy ilyen családot tartanak számon. Az alkalom során áhítatot tartott Zán Fábrián Sándor, a Kárpátaljai Református Egyházkerület püspöke. Aszülökhöz Taracközi Ferenc beregszászi lelkész szólt. A Magyar Görög Katolikus Esperesi Kerület központi Anyák-napi rendezvényét Tiszaújhegyen tartotta meg, amelynek egyik háziasszonya Molnár Melinda, a tiszaújhegyi könyvtár vezetője volt.

* Ugocsa borfesztivál zajlott le Nagyszőlősen.

* A Kárpát-medencei Család-szervezetek Szövetsége az Emberi Erőforrások Minisztériumával együttműködve megalakította a Kárpát-medencei Családláncot. A szervezet célja, hogy felkutassa és összefogja a határon túli magyarlakta területeken a családdal foglalkozó civil szervezeteket. Afelvidéki, a délvidéki, az erdélyi, valamint a kárpátaljai egyesületek képviselői elsősorban a magyarság lélekszámának csökkenéséről és a szóránymagyarság problémáiról beszéltek.

* Május 7-én a Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar Kocsis Zoltán vezényletével a Kárpátaljai Megyei Zenei-Drámai Színházban koncertezett.

* Május 10–13-án megtartották az Énekelt Versek XVII. Zentai Fesztiválját a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet szervezésében. A hagyományos rendezvényen Kárpátalját a mezővári versenklők képviselték Kovács Sándor zenetanár vezetésével.

* Május 10-én képzőművészeti tárlat nyílt a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Fő-

iskolán „KÉT ÉN” címmel a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet rendezésében. A kiállításon Baráté Ágnes és Kalitics Erika ifjú festőművészek munkáiban gyönyörködhetett a műértő közönség. A két alkotót Kopriya Attila, a Kárpátaljai Képzőművészeti Főiskola festészeti tanszékének vezetője mutatta be. Baráté Ágnes fő témája az ember, Kalitics Erika alkotásaiban a kubizmust fedezheti fel az érdeklődő. A megnyitót Balogh Dávid fiatal énekes előadása tette színesebbé. Az ünnepség hivatalos részének zárásaként Tóth István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja mondott pohárköszöntőt.

* Aznap a Kálvin János Református Szakkollégium Lakhatási Alapját támogató adománygyűjtő koncertet rendeztek a beregszászi Kossuth Lajos téren, ahol Balogh Dávid és barátai – Dóka Róbert, Poncz Edina, Olasz Zoltán – szívhez szóló zenével szórakoztatták a nagyérdeműt. Néhány egyházi zenemű mellett klasszikus darabok is elhangzottak. Azenei produkciót Kopasz Vivien és Jakab Anikó versmondása színesítette.

* Május 11-én „Határkutatáshoz” kapcsolódó nemzetközi konferencia zajlott Budapesten a Közép-Európai Egyetemen a TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt. szervezésében. A rendezvényen a MEKK-et és a KMMI-t Dupka György képviselte.

* Kassa és Ungvár után május 11-én a Lembergi Operaházban adott koncertet a Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar. Kocsis Zoltán vezényletével Bartók Béla Concerto-ja, Kodály Zoltán Galántai táncok, valamint Miroszlav Szkorik ukrán zeneszerző Kárpáti című műve csendült fel. Lembergben legutóbb a Honvéd Táncegyüttes vendégszerepelt. A szervezést akkor is és most is az Ungvári Magyar Főkonzulátus vállalta magára.

* Május 13-án Badalóban a helyi presbitérium és Sági Zsolt lelképásztor kezdeményezésére alig négy hónap alatt készült el a Timóteus Ifjúsági Közösségi Terem. Az avatással egybekötött hálaadó istentiszteleten Zán Fábrián Sándor püspök hirdette Isten ígétjét. Az eseményen műsort adott a helyi énekkar, köszöntött mondott Zsukovszky Miklós, a Beregi Egyházmegye esperese,

Nagy Béla, a KRE főgondnoka, a diakóniai osztály vezetője és Bara György, a Beregi Egyházmegye világi jegyzője.

* Az öt évvel ezelőtt elhunyt Nagy Gáspár (1949–2007) költő emléke előtt tisztelegtek az egybegyűltek május 17-én a Petőfi Irodalmi Múzeumban rendezett fórumon. A konferenciát Fekete György, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke nyitotta meg, majd a közönség előadásokat hallhatott Nagy Gáspár életművének jelentőségéről, az alkotói szabadság fogalmáról. A konferencia második részében Vári Fábrián László „Ének a pengearzenállal szemben” címmel tartott előadást.

* Május 17–19-én Budapesten a Magyarok Házában megtartották a Magyarok Világszövetségének tisztújító és Alapszabály-módosító küldöttgyűlését. A fórumon a MEKK-et Galicin Péter, Fuchs Andrea és Dupka György képviselte. A küldöttek ismét Patrubby Miklóst választották meg a Magyarok Világszövetségének elnökévé, a nagykaposi Fuksz Sándor lett az MVSZ elnökhelyettese. A 22 tagú elnökségben Kárpátalját ezúttal Dupka György képviseli.

* Május 17-én a Técsői Református Liceum és a Hollósy Simon Középiskola meghívására a városban vendégeskedett a Kaposvári Építőipari, Faipari Szakképző Iskola 22 diákja Péter Balázs és Marczali Ferenc pedagógusok vezetésével.

* Május 19-én eszmecserevel egybekötött találkozót tartottak a vitézek. A Vitézi Rend központi vezetőségének küldöttsége v. Molnár Gáspár János vezetésével felkereste a beregszászi Európa–Magyar Házat, ahol a vendégek találkoztak a kárpátaljai tagság képviselőivel. Az egybegyűlteket v. Kövér György törzskapitány, v. Kromák András székkapitány és v. Pocsai Vince hadnagy köszöntötte. Az együttműködést és a közös programokat érintő tanácskozás után kiosztották az új tagsági igazolványokat. Vitéz Kövér György törzskapitányt a Vitézi Rend Arany érdemkeresztjével tüntették ki. A vendégek felkeresték a vidék történelmi nevezetességeit.

* Május 20-án gazdag kulturális programmal méltatták Huszt város napját.

* Május 23-án „A székegy apostol” címmel Nyíró József-emlékkonferenciát tartottak a

Magyar Írószövetségben. Az Együtt szerkesztőbizottságát Vári Fábrián László költő, szerkesztőbizottsági elnök képviselte, aki az összejövetelel Nyíró József emlékére írt verset mondta el.

* A „Kulturális töke – társadalmi haszon” címmel május 23-án nemzetközi konferenciát szervezett a húszéves pécsi Határon Túli Magyarságért Alapítvány. A határon túli magyar képviselők és civil szervezeti vezetők hagyományos találkozóján a KMMI-t Zubánics László elnök képviselte.

* Május 26-án a beregszászi szabadidéri színpadon Megarock címmel koncertet tartottak. A fellépők között volt a Black Sun, az Aftermath, a Falka-Akela Tribute, a Tűzmadár, az Alcohol, illetve a Tankcsapda.

* Május 26-án Munkácsen városnapot tartottak.

MÁJUS FOLYAMÁN

* Szikora Attilát, a Szent István Magyar Szövetség elnökét Hmelnickij város vezetősége elismerő oklevéllel tüntette ki a helyi művelődési életben és a nemzetiség közötti kapcsolatok építésében betöltött szerepéért.

* Akárpátaljai Demes Tamás, a 2011. évi magyarországi X-faktor című tehetségkutató verseny felfedezettje Csapon koncertezett.

* Lezajlott a VIII. KMDFKSZ Tudományos Diákköri Konferenciája, amelyen 23 fiatal számolt be tudományos munkájáról történelem, irodalom, nyelvészet, fizika, kémia, közgazdaságtan, politológia és matematika témakörben.

* Az idén a III. Novák Endre napokat a börvingesi Hotel Ranch Zolota Hora konferenciatermében tartották meg a Kárpátaljai Magyar Egészségügyi Dolgozók Társasága (KMEDT) szervezésében.

* Az 1703–1711-es Rákóczi-szabadságharcnak ötvenkét tiszaújhegyi résztvevője volt. Nekik, az elfeledett hősöknek állított emléktáblát a KMKSZ Tiszaújhegyi Alapszervezete az egykori sóház falán.

* Május 30-án a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold kiállítótermében kiállítás nyílt Jankovics Marcell grafikáiból „Az ember tragédiája” címmel.

Összeállította:
DUPKA GYÖRGY
és ZUBÁNIC LÁSZLÓ

„Mindig világpolgárnak vallottam magam”

Koszták István grafikus, életművész, világpolgár. Négy éve Strasbourgan él. A közelmúltban hazalátogatott Budapestre. Akkor fogtam vallatóra.

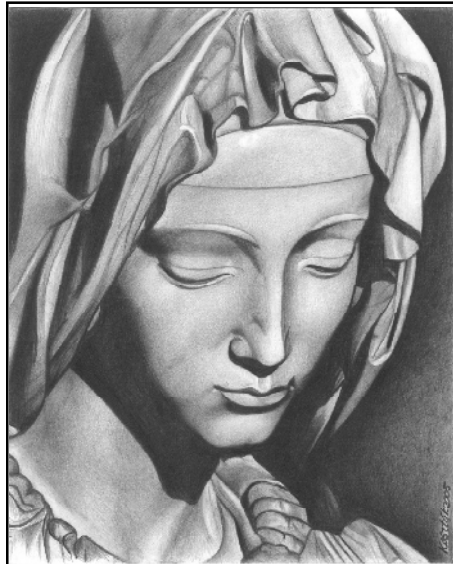
– 1989-ben hagytad el szülővárosodat Beregszászt, de 2008 nyarán Budapesttől is búcsút vettél, és azóta Franciaországban élsz. Hogy érzed ott magad? Milyenek a franciák? Mennyire tudtál beilleszkedni egy merőben idegen közegbe?

– Mivel mindig világpolgárnak vallottam magam, ez talán nem is meglepő. Kora ifjúságom óta szerettem utazni, bejártam a fél Szovjetuniót. Utána úgy döntöttem, Nyugaton is körül kell nézni. Így kerültem Magyarországra, annak is a fővárosába, Budapestre. Könnyű volt beilleszkedni, magyar kultúrán nőttem fel. 19 évet töltöttem ebben a gyönyörű városban, a Duna gyöngyszemében, ahogy sokan nevezik. Utána még nyugatabbra kerültem és most már idestova negyedik éve élek Elzász fővárosában, Strasbourgan. Persze, sosem felejttem el, honnan jöttem,

nekem mindig is Beregszász marad a bölcső, a hely, ahová mindig hazatérhetek. Nos, ami a franciákat illeti, hát róluk csak jót mondhatok. Nyitott, toleráns, nagylelkű nép. Általánosságban is és egyénekre lebontva is. És fantasztikus kultúrájuk van. Áldom a sorsomat, hogy oda vezérelt.

– Világpolgárnak vallod magad, ennek ellenére korábban sokat foglalkoztatott a szülőföld, az igazi otthon gondolata. Miért változott ez meg?

– Igyekszem mindenütt otthonra találni, ahová a jó sorsom vezérel. Beregszászhoz elsősorban érzelmileg kötődöm. Ott telt az ifjúságom, minden zegét-zugát ismerem. Ott kötöttek az első barátságok. A Borzsa partja volt nyaraink színtere. Beregszász mindig is híres volt vendéglátásáról, éppen ezért gyakori vendégek voltunk éttermeiben, kávézóiban. Egyszóval az ifjúságom élményeit Beregszásznak köszönhetem.

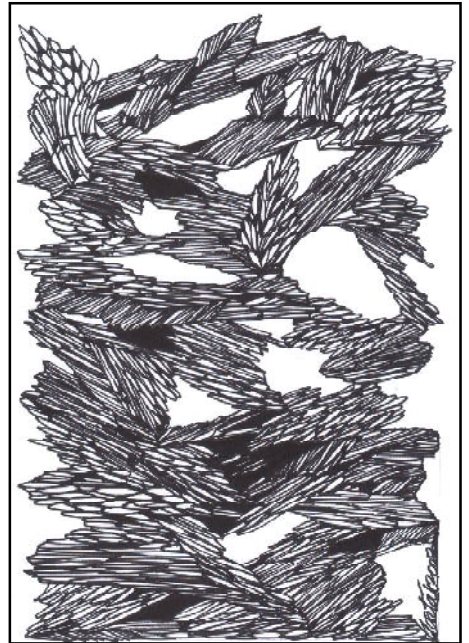

– Három országban is éltél már, művészként és emberként hol érezted a legjobban magadat?

– Ami a kérdésed emberi aspektusát illeti, nekem sikerült mindenhol beilleszkednem. Művészként Beregszászban indultam. Persze, ma már mosolygok akkori próbálkozásaimon. Mindig is új utakat kerestem az alkotásban. Azt kell mondjam, művészileg Franciaországban teljesedtem ki. Nyugodt körülmények között dolgozhatok és ennek meg is van a gyümölcse.

– Úgy tudom, Strasbourgan is alkotnál és összejött egy tekintélyes kollekció. Milyen témákat választottál? Hatott-e rád az elzászi táj, inspiráltak az ott élő emberek?

– A négy év alatt összejött egy kiállításra való anyag. Nyilván ihletet ad a táj,

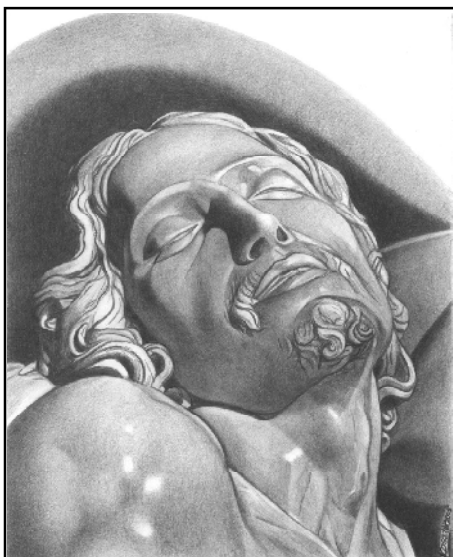
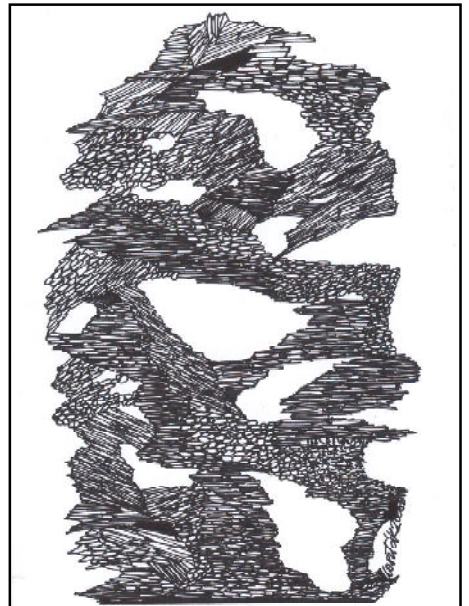

ami gyönyörű, a pazar épített valóság, ami a strasbourgi Dómban csúcsosodik ki, nekem mégis a legfőbb témám az orosz templomok világa. Elkezdtem érdeklődni az arab kultúra iránt is, ami meglátszik a képeimen. Távolodom Oroszországtól és közelebb kerülök Marokkó, Jemen világához.

– Ha jól tudom, felvetődött az ötlet, hogy a legújabb munkáidat kiállítják a beregszászi Európa–Magyar Házban. Hol tart a tárlat szervezése?

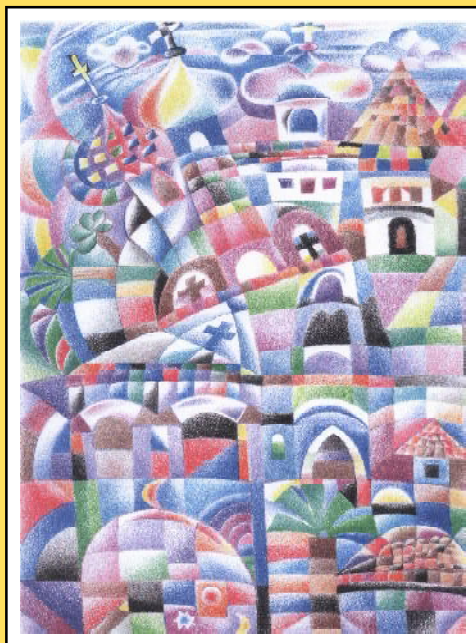
– Feltett szándékom, hogy szülővárosomban állítom ki a Franciaországban készült képeimet. Ha sikerül a technikai problémákat áthidalni, nyáron az említett objektum fog otthont adni munkáimnak. 23 évvel ezelőtt hagytam el Beregszászt, ak-

(Folytatás a 40. oldalon)

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

MIT CSINÁL MOST KOSZTÁK ISTVÁN FESTŐMŰVÉSZ?

(Folytatás a 39. oldalról)

kor volt egy gyűjteményes kiállításom. Most ezt szeretném megismételni egy magasabb szinten. Remélem, sokan eljönnek és megnézik, mire jutottam.

– Egy korábbi beszélgetésünk során említetted, hogy a te üzeneted a szépség. Meg tudnád fogalmazni, hogy számodra mit jelent a szépség fogalma? Lehet-e szép egy torzóban maradt szobor, egy romos ház, egy gondoktól megviselt arc, egy örült költő verse, egy absztrakt festmény?

– Igen, én a szépség bolondja vagyok. Művészi eszközökkel mindent ki lehet fejezni. Éppoly szép lehet egy romos templom, mint akár a legpazarabb felhőkarcoló. Egy öreg arc vagy egy gyermek mosolya. Mindenben meg lehet találni a tartalmat és új fényt kölcsönözni neki azáltal, hogy alkotássá nemesítjük.

– Korábban azt mondtad, hogy egyetlen példaképed Michelangelo. Így van ez ma is, vagy időközben hatottak rád más művészek, esetleg a francia mesterek?

– Michelangelót nem lehet felülmúlni a képzőművészetben, mint ahogy Bachot sem a zenében. Nekem e két zseni örök szerelmem marad. De természetesen a Louvre termeit járva sok csodával találkozok az ember. Köz helyszámba megy, de rám is a Mona Lisa Leonardótól és a torzóban maradt Milói Vénusz volt a legnagyobb hatással. Ezek a műalkotások megbabonáztak. Nemkülönben Michelangelo haldokló rabszolgái. Persze, a legnagyobb kedvencem a PIETA, Michelangelo fiatalkori remekműve. Ebben az alkotásban minden benne van. Az egész világ fájdalma. Modernkori kedvencem Paul Klee, a svájci festő. Már-már primitívnek tűnő formáiban varázslatos univerzum rejtőzködik. Egész egyszerűen imádom.

– Van-e még valami, amit az életben szeretnél élni? Milyen terveket szövögetsz?

– Egy művész számára csak az lehet a cél, hogy állandóan tökéletesítse művészetét. Úgy érzem, jó úton haladok. A terveim között szerepel, hogy szétnézek még az arab világban. Úgy érzem, sok kincset fogok ott találni

– Köszönöm a beszélgetést!

LENGYEL JÁNOS

